

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติปีโดยของรพชทหาร กอง
ประจําการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์เป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

ข้าพเจ้าขอแจ้งขอ เคารพสุโขทัย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจ ตามหลักสูตตรีศึกษาศรรมพหังนํชิต

สาขาวิชา ศึกษาศรรมพหังนํชิต

นํชิต วิชา นํชิต วิชา นํชิต วิชา นํชิต วิชา นํชิต วิชา

ศรรมพหังนํชิต ๒๕๕๗

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหาร กอง
ประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

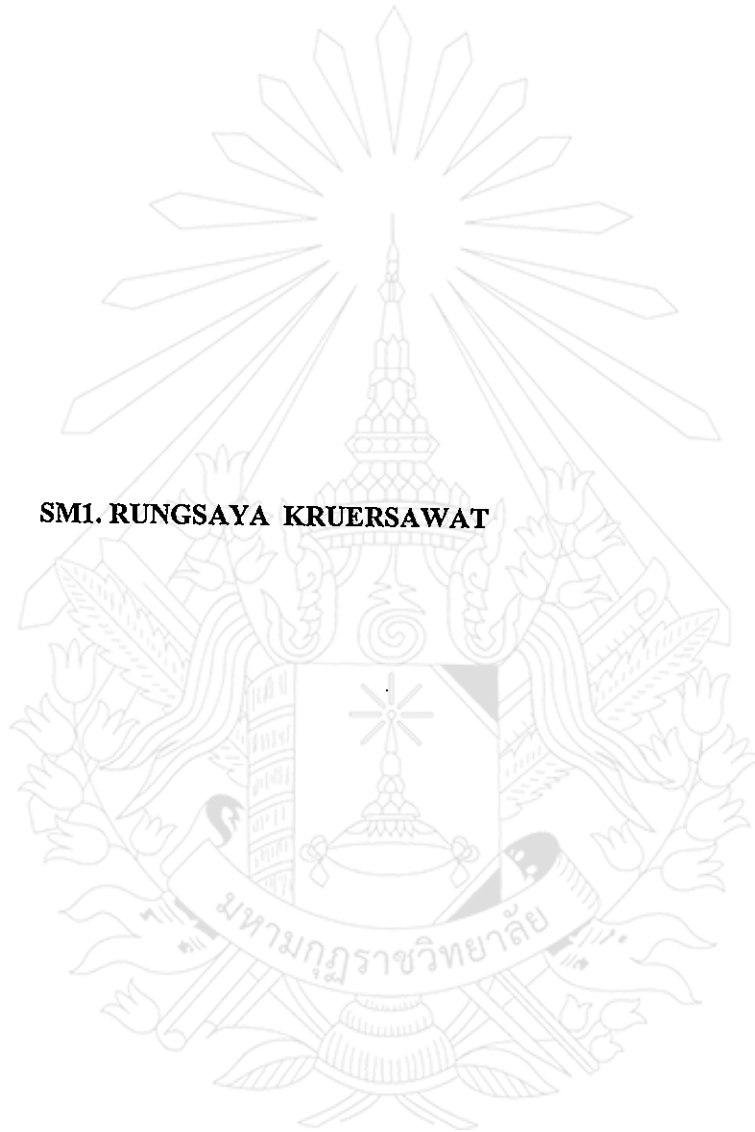
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2557

B 20013

**POLITICAL PARTICIPATION IN DEMOCRACY OF THE PRIVATES OF
THE 21st INFANTRY REGIMENT, QUEEN'S GUARD**

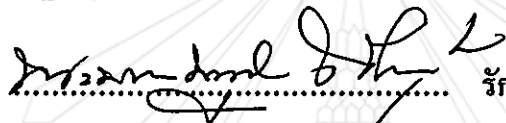
SMI. RUNGSAYA KRUERSAWAT

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2557 [2014]**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกอง
ประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ
ชื่อนักศึกษา : จำสิบเอก รังสยา เครือสวัสดิ์
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. ชวลิต ไหลรินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร. สมภพ ระงับทุกข์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

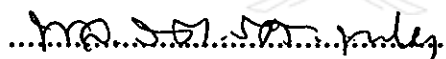

..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน (ศศ. ดร.))

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. ชวลิต ไหลรินทร์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. สมภพ ระงับทุกข์)

..... กรรมการ
(พล.ร.ต. รองศาสตราจารย์ ทองใบ ชีรานันท์ทางกูร)

..... กรรมการ
(ดร. ปัญญา คล้ายเดช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Political Participation in Democracy of the Privates of the 12th
Infantry Regiment, Queen's Guard
Student's Name : Sm1. Rungsaya Kruersawat
Department : Government
Advisor : Dr. Chawalit Lairin
Co-Advisor : Dr. Sompop Rangubtook

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master' of Political Science's Degree.

P.S. Nānavuddho Acting Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nānavuddho (Asst. Prof. Dr.))

Thematic Committee

S. Chaimusik Chairman
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Chawalit Lairin Advisor
(Dr. Chawalit Lairin)

Sompop Rangubtook Co-Advisor
(Dr. Sompop Rangubtook)

T. Dhiranandankura Member
(Rear Admiral Assoc. Prof. Thongbai Dhiranandankura)

P. Panya Klaydesh Member
(Dr. Panya Klaydesh)

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

หัวข้อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหาร กอง
ประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ชื่อนักศึกษา : จำลิบเอกรังสยา เครือสวัสดิ์
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ชวลิต ไหลรินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.สมภพ ระวังบุทก์
ปีการศึกษา : 2556 (2013)

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามอายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำนวน 223 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) วิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นของพลทหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ 12 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุด ไปหาลำดับ ดังนี้ ด้าน

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและด้านการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า พลทหารที่มีอายุ ภูมิปัญญา และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ รักษาพระองค์ฯ 12มีดังนี้ 1)ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ได้แก่ ควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้มีโอกาสในการรวมกลุ่มเพื่อสนทนาและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์2)ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้ตระหนักรู้ความสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้งและ 3)ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้แก่ควรมีการให้โอกาสพลทหารได้แสดงความคิดเห็นและร้องเรียนปัญหาในชุมชนในทุก ๆ มิติ ไปยังนักการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

**Thematic Title : Political Participation in Democracy of the Privates of the 21st Infantry
Regiment, Queen's Guard**

Student's Name : Sm1. RungsayaKruersawat

Department : Government

Advisor : Dr. ChaiwalitLairin

Co-Advisor : Dr. SompopRangabtook

Academic Year : B.E.2556(2013)

ABSTRACT

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่เป็นสถาบันการศึกษาที่ให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโธ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยที่เมตตาคอยให้กำลังใจ รวมทั้งคณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ประธานกรรมการ พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ ธีรานันท์ทางกูร และดร.ปัญญา คล้ายเดชกรรมการสภานิสพนธ์ ที่ช่วยให้คำแนะนำสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. ขวลิต ไทลรินทร์และดร. สมภพ ระจับทุกซ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ช่วยแก้ไขตรวจสอบปรับปรุงสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

กราบขอบพระคุณ อาจารย์กรุณา ชันทอง อาจารย์วิญญู กิณะเสน อาจารย์เอกวุฒิ สารมาศ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ช่วยเหลือในการให้คำแนะนำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติให้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชา และพลทหารกองประจำการ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและเอื้อเฟื้อในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี สุดท้ายขอขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้าที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยคาดหวังว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งแก่ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่จะนำไปเป็นข้อมูลและแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบอุทิศแด่บุพการีและผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน อนึ่งหากความผิดพลาด บกพร่องที่พึงจะมี ผู้วิจัยขอน้อมรับด้วยความยินดี

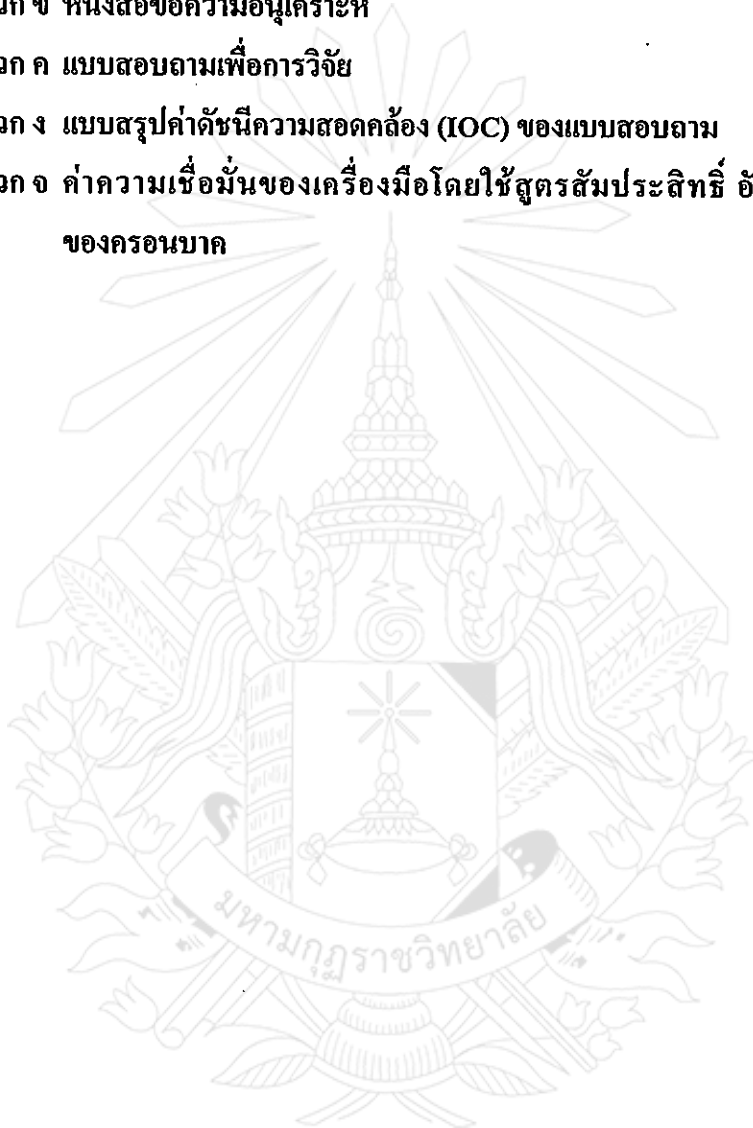
จำสืบเอกรังสยา เกรือสวัสถ์

สารบัญ

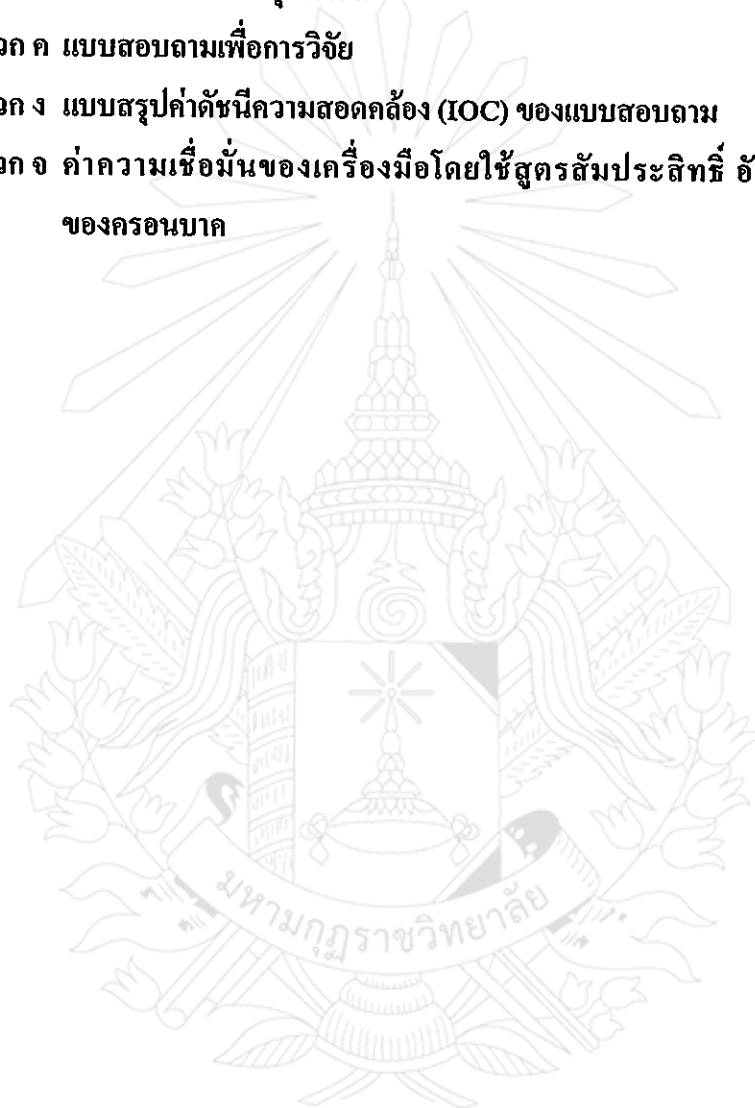
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	21
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย	24
2.4 บทบาทของพลทหารกองประจำการกับระบอบประชาธิปไตย	50
2.5 สภาพพื้นที่ที่ทำวิจัย	57
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	66
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	68

	๗
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	69
3.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	71
3.6 การวัดค่าตัวแปร	71
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	72
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	73
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	76
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	77
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหาร กองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ	79
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	83
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ	97
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
5.1 สรุปผลการวิจัย	101
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	102
5.3 ข้อเสนอแนะ	105
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	105
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย	105

บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	113
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	115
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	121
ภาคผนวก ง แบบสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	126
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของครอนบาค	128
ประวัติผู้วิจัย	130

บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	113
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	115
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	121
ภาคผนวก ง แบบสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	126
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของครอนบาค	128
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 4.1	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามอายุ	77
ตารางที่ 4.2	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามจังหวัด	78
ตารางที่ 4.3	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามระดับการศึกษา	78
ตารางที่ 4.4	แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน	79
ตารางที่ 4.5	แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	80
ตารางที่ 4.6	แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	81
ตารางที่ 4.7	แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	82

ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ	83
ตารางที่ 4.9	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ	84
ตารางที่ 4.10	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามอายุ	84
ตารางที่ 4.11	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามอายุ	85
ตารางที่ 4.12	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ	85
ตารางที่ 4.13	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ	86
ตารางที่ 4.14	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามอายุ	86
ตารางที่ 4.15	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามอายุ	87

ตารางที่ 4.16	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนก ตามภูมิลำเนา	87
ตารางที่ 4.17	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง ด้าน จำแนก 3 ตามภูมิลำเนา	88
ตารางที่ 4.18	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็น ทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา	88
ตารางที่ 4.19	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตาม ภูมิลำเนา	89
ตารางที่ 4.20	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามภูมิลำเนา	89
ตารางที่ 4.21	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามภูมิลำเนา	90
ตารางที่ 4.22	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา	90

ตารางที่ 4.23	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา	91
ตารางที่ 4.24	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	91
ตารางที่ 4.25	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	92
ตารางที่ 4.26	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	92
ตารางที่ 4.27	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจำแนกตามระดับการศึกษา	93
ตารางที่ 4.28	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 12 จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้(Scheffé)	94
ตารางที่ 4.29	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	95

ตารางที่ 4.30	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบ ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	95
ตารางที่ 4.31	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	96
ตารางที่ 4.32	แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบ ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตาม ระดับการศึกษา	96
ตารางที่ 4.33	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของพลทหารกอง ประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดง ความคิดเห็นทางการเมือง	97
ตารางที่ 4.34	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของพลทหารกอง ประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง	98
ตารางที่ 4.35	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของพลทหารกอง ประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการเข้าร่วม กิจกรรมทางการเมือง	99

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า	
แผนภูมิที่ 2.1	แสดงลำดับขั้นตอนของการเกี่ยวพันทางการเมือง	16
แผนภูมิที่ 2.2	แสดงมิติการพัฒนาส่งเสริมทางการเมือง	51
แผนภูมิที่ 2.3	แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	66

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประวัติศาสตร์ชาติไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา มีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก กำลังสำคัญที่รักษาอำนาจธิปไตยในราชอาณาจักรคือทหาร การปกครองแบบทหารถือเอาความพร้อมเพียงของประชาชนเป็นเครื่องป้องกันประเทศผู้ชายทุกคนมีหน้าที่เป็นทหาร พระเจ้าแผ่นดินดำรงตำแหน่งจอมทัพ เจ้านาย ขุนนาง ข้าราชการ มีตำแหน่งลดหลั่นกันลงไปตามความสามารถ ในเวลาบ้านเมืองสงบจะปล่อยให้ทหารทุกคนไปทำมาหากินเป็นปกติแต่เมื่อยามมีศึกสงครามประชาชนจะถูกเรียกเกณฑ์มาเป็นทหาร

แม้คณะราษฎรซึ่งประกอบไปด้วยทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน จะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 แล้วก็ตามแต่ระบบการเกณฑ์ทหารเข้ารับราชการยังคงมีมาจนถึงในปัจจุบัน¹

ทหารมีภารกิจหน้าที่ในการป้องกันประเทศและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร จากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในประเทศ นอกจากพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ การพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข บทบาททางด้านการรักษาความมั่นคงด้วยการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ บทบาทการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ภาพพจน์ของทหารในบางช่วงบางโอกาสจึงเปรียบเสมือนวีรบุรุษผู้ต่อสู้เพื่อประเทศชาติ แต่บางช่วงบางโอกาสถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้แสวงอำนาจและฉุฉุนการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยสู่ระบบเผด็จการ² บทบาททางด้านการ

¹ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ชำรงชัญวงศ์, การเมืองการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2548), หน้า 343.

²สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม กระทรวงกลาโหม, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อสถาบันทหาร”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานวิจัย), 2537, หน้า 1.

พัฒนาประเทศได้มีส่วนช่วยพัฒนาชนบท เช่น โครงการฮาร์ปปีนบารู โครงการอีสานเขียว และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทหาร ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารทั้งทางความคิด, การส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพ, การบริการสาธารณสุข, การซ่อมสร้าง และมอบวัสดุอุปกรณ์

บทบาททางด้านการเมืองทหารได้ทำการรัฐประหารหลายครั้งสนับสนุนผู้นำทางการเมืองหลายคน ตลอดจนตั้งพรรคการเมืองเพื่อทำงานร่วมกับนักการเมือง นอกจากนี้ยังจัดชุดสันตินิมิตเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในหมู่บ้านชนบท จึงเห็นได้ว่าทหารมีบทบาทสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมากและมีความสำคัญกับการเมืองการปกครองจนแยกไม่ออก แต่ไม่อาจกล่าวสรุปได้ว่า ทหารส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเหมือนกันหมด

พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2479 กำหนดให้ชายไทยทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ และยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์เป็นทหารกองเกินเป็นผู้อยู่ในระหว่างจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนด 2 ปี พลทหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามารับราชการเมื่อครบกำหนดจะถูกปลดจากประจำการกลับไปสู่สถานะเดิมของครอบครัว จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมากที่จะมีการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารที่กองทัพปลดปล่อยระหว่างรับราชการ เพราะถ้ามีแนวความคิดพื้นฐานไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยแล้ว การปฏิบัติหน้าที่และบทบาทในฐานะพลเมืองของชาติก็อาจส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว” ซึ่งถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติ และเพื่อไม่ให้เสียสิทธิ์ของตนโดยเฉพาะกับกลุ่มของทหารซึ่งเป็นที่พึงของประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามอายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบ
ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุต่างกัน มี
ส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

1.3.2 พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีภูมิลำเนา
ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

1.3.3 พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีระดับ
การศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่รับ
ราชการช่วงปี 2556 จำนวน 504 นาย

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระบบอบประชาธิปไตยของพลทหารกอง
ประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการแสดงความคิดเห็น
ทางการเมือง 2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและ 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัด
สระแก้ว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของพลทหาร
กองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดค่ายกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว

1.5.4 สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในหน่วยทหารต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวท้าวหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม

ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบบการเมืองการปกครองที่ประชาชนใช้อำนาจปกครองตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำรงชีวิตที่ดีของมนุษย์

การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทางความคิด การวิพากษ์วิจารณ์ สอบถามเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาทางการเมือง เป็นกลไกที่จะช่วยสะท้อนถึงปัญหา สะท้อนถึงข้อเท็จจริง สะท้อนถึงทัศนคติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศไทย อาทิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย, วุฒิสภาไทย, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร, ผู้ว่าเมืองพัทยา และผู้บริหารท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วยการให้ประชาชนทั่วไปผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกบุคคลที่เห็นสมควร

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มตน การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศตามที่กฎหมายกำหนด

พลทหารกองประจำการ หมายถึง พลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ช่วง คือ
1) 18 - 19 ปี 2) 20 - 21 ปี 3) 22 - 23 ปี และ 4) 24 ปีขึ้นไป

ภูมิลำเนา หมายถึง ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 จังหวัด คือ 1) จังหวัด
สระแก้ว 2) จังหวัดบุรีรัมย์ 3) จังหวัดจันทบุรี และ 4) จังหวัดปราจีนบุรี

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1)
ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา/ปวช. 3) อนุปริญญา/ปวส. และ 4) ปริญญาตรีขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความกระจ่างของปัญหาและการดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้อง ซึ่งในบทนี้จะเป็นการรวบรวมเอกสาร รายงาน และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย
- 2.4 บทบาทของพลทหารกองประจำการกับประชาธิปไตย
- 2.5 สภาพพื้นที่ทำการวิจัย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมดำเนินการในกิจกรรมทางสังคมการเมือง และการปกครองจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม คือ สนับสนุนให้คนอื่นเข้าร่วม¹

ทิพาพร พิมพิสุทธ์ ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “การมีส่วนร่วมในการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล

¹ไพรัตน์ เตชะรินทร์, ทบพวนการพัฒนารัฐบาลไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดีแอนด์เอส, 2545), หน้า 172.

เรียกว่า Autonomous Participation และการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยทางอ้อมนอกเหนือจากแต่ละบุคคลโดยตรงแล้ว เรียกว่า Mobilized participation”²

ณรงค์ สินสวัสดิ์ กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง “บุคคลที่สนใจการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง และตัวนักการเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตน เป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคม และเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต”³

ชูวงศ์ ฉายะบุตร กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความหมายไปถึงการให้ความร่วมมือ ซึ่งถือเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมือง นั่นคือการมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล การให้ความสนับสนุน เป็นทางหนึ่งที่จะลดปัญหา ในการปกครองและการบริหาร การให้ความร่วมมือในการเสียดูแลเป็นอีกทางหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นการมีส่วนร่วมโดยอ้อมซึ่งจะทำให้ไม่เกิดปัญหา จนกลายเป็นประเด็นทางการเมืองต่อไป”⁴

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงหมายถึงการปฏิบัติการ โดยสมัครใจไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จ หรือไม่มีการจัดองค์การหรือไม่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องและจะใช้วิธีการที่ถูกต้องยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไปมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับไหนของรัฐบาล

2.1.2 สาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล พยายามที่จะทำให้เป้าหมายประสบความสำเร็จแต่การกระทำของเขาอาจไม่ใช่การกระทำทางการเมือง เพราะอาจเห็นว่าวิธีที่ไม่เป็นการเมือง น่าจะได้ดีกว่าวิธีการทางการเมืองแล้ว เขาก็จะหุ่มเทให้กับวิธีการที่ไม่เป็นการเมือง แต่เป้าหมายบางประการจำเป็นต้องใช้วิธีการทางการเมืองเท่านั้นจึงจะบรรลุผลได้ ดังนั้น เมื่อมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองขึ้น พวกนี้จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

นอกจากนี้ ในสังคมที่มีการขัดแย้งเรื่องเชื้อชาติ มีการช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ปัญหาเหล่านี้จะอยู่ในรูปของการเมืองและก่อให้เกิดการปลุกกระดม อันจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่รุนแรงขึ้นได้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่สังคมประสบเช่นปัญหาด้าน

²ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ, พัฒนาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 133 -134.

³ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, 2539), หน้า 123.

⁴ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์พรินติ้ง, 2539), หน้า 8.

เศรษฐกิจสินค้าราคาแพง ค่าครองชีพตกต่ำเหล่านี้ อาจนำมาซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใดๆ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของรัฐบาลว่าจะมีประสิทธิภาพที่จะแก้ปัญหา และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนั้นๆ มากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับวิธีอื่นๆ

สรุปได้ว่าสาเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังต่อไปนี้

1) กระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้เป็นผลให้สังคมเดิมแปรเปลี่ยนไปมีการกลายสภาพเป็นเมืองพัฒนาอุตสาหกรรม ระดับการศึกษาของคนสูงขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจาก การระดมทางสังคม ในขณะที่เดียวกัน ในสังคมที่ระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจ อยู่ในอัตราที่ต่ำกว่า กระบวนการระดมทางสังคมแล้ว ความคับข้องใจก็เกิดขึ้นถ้าไม่สามารถถูกขจัดไปได้แล้ว ประชาชน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อสร้างข้อเรียกร้อง และนำเข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และมีส่วนเชื่อมโยงให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นอีกด้วย

นี่, พาวเวลล์ และ พรูวิท (Nie, Powell and Prewitt) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างชนชั้น และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจาก 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และเม็กซิโก พบว่า คนที่มีฐานะทางสังคมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าชนชั้นอื่นๆ อาจอธิบายได้ว่าผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยเพิ่มการเข้าไปมีส่วนร่วม โดยทำให้เกิดชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมากขึ้น และคนพวกนี้มีแนวโน้มว่าเป็นสมาชิกขององค์กรใดๆ สูงกว่าชนชั้นอื่นๆ นอกจากนี้ทั้งสามท่านยังศึกษาพบว่า สมาชิกที่เอาจริงเอาจังขององค์กรมีแนวโน้มว่า จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าพวกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรใด ๆ

ดังนั้น เมื่อโครงสร้างของคนเปลี่ยนไปจะเป็นผลให้ทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองเปลี่ยนไปด้วย คือ

- 2.1) มีความสำนึกในหน้าที่ของราษฎรมากขึ้น
- 2.2) ได้รับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น
- 2.3) ตระหนักในผลกระทบที่นโยบายของรัฐที่มีต่อตนเองยิ่งขึ้น
- 2.4) มีความสำนึกในฐานะนักการเมือง
- 2.5) ให้ความสนใจอย่างยิ่งยวดในกิจกรรมทางการเมือง

3) อิทธิพลของปัญญาชนและการสื่อสารแบบใหม่ ในสังคมที่เกิดขึ้นใหม่หลายประเทศ ที่ผู้มีการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

นอกจากนี้ อิทธิพลจากวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ต่างๆ ยังมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในบางสังคมจะใช้สื่อมวลชนเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ ในการให้การอบรมทางการเมืองแก่สมาชิกของสังคม และที่สำคัญสื่อมวลชนจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง ซึ่งถ้าผู้ปกครองไร้ประสิทธิภาพไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม ก็จะเป็นผล ทำให้ข้อเรียกร้องต่างๆ อันเป็นผลจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นด้วย

4) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมือง ก็ถือเป็นสาเหตุประกอบอันสำคัญอันจะนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา การขัดแย้งมักเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้นำที่อยู่ในอำนาจซึ่งไม่ต้องการที่จะเห็นผู้นำหัวก้าวหน้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเหตุให้กลุ่มผู้นำใหม่จำเป็นต้องหาทางปลุกระดมประชาชน ให้เกลียดชังระบบการเมืองที่เป็นอยู่ สร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองใหม่ โดยอ้างความสามารถ ที่จะให้ความยุติธรรมและสิ่งที่ดีกว่า การขัดแย้งนี้มักจะนำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบรุนแรง

5) รัฐบาลเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมมากยิ่งขึ้น นับเป็นสาเหตุที่สำคัญที่จะทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ในระบบสังคมเดิมนั้นเรื่องราวในสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม จะตกอยู่ในอิทธิพลของกระบวนการประเพณี ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมักจะได้รับการแก้ไขกันเอง และมองรัฐบาลเป็นเรื่องของคนชั้นสูง โดยแยกตนเองออกจากการเมือง แต่ในปัจจุบันประเทศได้รับการพัฒนาขึ้น ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และติดต่อกับผู้อื่น ได้สะดวกขึ้น ทำให้ประชาชนพยายามเรียกร้องหรือต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่พวกเขาต้องการมากยิ่งขึ้น

6) อิทธิพลของการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่าคนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย³

อัลมอนด์ และเวอร์บา (Almond and Verba) ในหนังสือ *The Civic Culture* ได้สรุปว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ว่า

³ นันทนา วรรณนะภูติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2539, หน้า 26.

- 1) ผู้ที่มีการศึกษาคดี ยิ่งตระหนักในผลกระทบที่รัฐบาลมีต่อบุคคลมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย
 - 2) ผู้ที่มีการศึกษาคดีจะติดตามข่าวสารทางการเมือง และให้ความสนใจต่อการรณรงค์หาเสียงมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย
 - 3) ผู้ที่มีการศึกษาคดี ยิ่งมีข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาก
 - 4) ผู้ที่มีการศึกษาคดี จะสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องทางการเมืองได้กว้างขวาง และให้ความสนใจต่อการเมืองอย่างมีเป้าหมาย และมีประเด็นที่กว้างขวาง
 - 5) ผู้ที่มีการศึกษาคดี มีแนวโน้มที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการถกเถียง และพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น
 - 6) ผู้ที่มีการศึกษาคดี จะรู้ดีว่ามีความอิสระในการสนทนาเรื่องราวทางการเมืองกับบุคคลทั่ว ๆ ไป แต่ผู้มีการศึกษาน้อยมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจที่จะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง⁶
- สรุปได้ว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะจูงใจให้บุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น ก้าวไปสู่สถานภาพทางสังคมสูงขึ้นไปมีโอกาสรับรู้ผลกระทบของรัฐบาล และมีโอกาสรับประโยชน์ในทางการเมือง

2.1.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยทั่วไปแล้วรูปแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง มักจะถูกแบ่งออกไปตามการให้คำนิยามความหมายของการเข้าร่วมทางการเมืองว่าจะมีความครอบคลุมได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งนักวิชาการได้ทำการจัดรูปแบบไว้ค่อนข้างกว้างขวางมาก โดยได้จำแนกออกเป็นมิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

จรรยา สุภาพ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบโบราณไว้ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมแบบกรีก (Greek System) วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ ต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศ ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง ซึ่งกำหนดให้ประชาชนทั้งนครรัฐประชุมร่วมกันเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ความต้องการและกำหนดนโยบาย รวมทั้งกำหนดตัวผู้ปกครองด้วย

⁶Almond and Verba, *The Civic Culture*, อังโนนันทนา วรธนะภุติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, หน้า 29.

2) การมีส่วนร่วมแบบโรมัน (Roman System) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ได้กำหนดให้มีสถาบันแทนการประชุมประชาชนทั้งหมดส่วนอำนาจหน้าที่สถาบันนั้นครอบคลุมเสมือนการปกครองโดยประชาชนโดยตรง

3) การมีส่วนร่วมแบบศักดินา (Feudal System) เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในระหว่างเจ้านายกับไพร่ (Vassal) ที่แต่ละฝ่ายมีหน้าที่ต่อกัน เจ้านาย (Lord) มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองและปกครองไพร่ ส่วนไพร่มีหน้าที่บริการด้านต่าง ๆ ให้เจ้านาย

4) การมีส่วนร่วมแบบสวิส (Swiss System) มีลักษณะสำคัญคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง เช่นเดียวกับระบบกรีก

5) การมีส่วนร่วมแบบนิวอิงแลนด์ (New England System) มีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง เช่นเดียวกับแบบสวิส

สำหรับประเทศแรกที่ยุบายปฏิบัติรูปการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้คือ ประเทศอังกฤษ เมื่อค.ศ. 1215 ได้มีการตกลงต่อกัน ระหว่างฝ่ายกษัตริย์กับขุนนาง เพื่อให้ฝ่ายกษัตริย์ทรงยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบ้านเมืองจนเกิดเอกสารสิทธิเมกนา คาร์ตาขึ้น ซึ่งเป็นเอกสารที่ยินยอมให้ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมรัฐบาล ต่อมา โอลิเวอร์ครอมเวลล์ ได้ดำเนินการใช้กำลังเพื่อประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศได้มีบทบาททางการเมืองจนทำให้เกิดหลักการที่ว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิในการออกเสียง และประชาชนทุกคนจะมีสิทธิมีตัวแทนในสภานิติบัญญัติ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติในฝรั่งเศส ใน ค.ศ. 1789 สิทธิของการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนจึงขยายออกไป จนทำให้เกิดหลักเสรีภาพ ความเสมอภาค และการนำเอาเจตนารมณ์ของปวงชนมาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนั้นในสหรัฐอเมริกาได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตั้งแต่สมัยที่แซมมวล อคัมส์ร่วมกับประชาชนเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองจากอังกฤษ และโทมัสเพนได้มีส่วนช่วยให้ประชาชนระลึกและสำนึกถึงความสำคัญในการที่จะเข้ามาดำเนินการปกครองตนเอง โดยเริ่มจากระดับท้องถิ่นขยายไปจนระดับชาติ⁷

เกษม อุทยานิน ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางตรงของประชาชนในปัจจุบันไว้ดังนี้

1) การแสดงประชามติ (Referendum) มีการให้ประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในการพิจารณาและการตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมาย ซึ่งจะออกผลบังคับให้แก่คนที่ผ่านการ

⁷ จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2548), หน้า 331 - 334.

พิจารณาของสภาเป็นขั้นต้นมาแล้ว ประชาชนนี้ อาจจะมีทั้งแบบบังคับใช้ ประชาชนต้องแสดง
ประชามติและไม่บังคับให้ต้องแสดงประชามติก็ได้ ขึ้นอยู่ว่าความจำเป็นมากน้อยเพียงใด

2) การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (Initiative) ซึ่งเกิดขึ้นในสวิสเป็นเวลานานแล้วได้แก่
การประชุมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหมือนกับวิธีแบบประชุมชาวเมืองในสหรัฐอเมริกา แต่เป็นการ
เสนอกฎหมายรูปการจะเป็นการทำคำร้อง และลงมติในบัตรเลือกตั้ง จุดประสงค์ของการริเริ่มให้
เสนอกฎหมายนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่าง ไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา

3) การเลือกออกใหม่ (Recall) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจในการปลด
อำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลได้ เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่ดำเนินการตามความต้องการของ
ประชาชนหรือปฏิบัติตนไม่สมควร แต่จะต้องเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้ง

4) การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite) เป็นการเปิดโอกาสให้
ประชาชนแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญ เมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจ
ปัญหานั้น ๆ ได้

ว่าที่ร้อยตรีสัมพันธ์ ภู่มมาลา ได้รวบรวมบทความจากนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งมีผู้
ทำการศึกษาและจำแนกรูปแบบไว้หลายรูปแบบในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่ารูปแบบการเข้ามามี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีอยู่มากมายและแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง ดังนี้

1) กิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง (Party and Campaign Activities)
กิจกรรมประเภทนี้ได้จัดรวมกันไว้และเรียกรวมกันว่า Campaign Activities กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่
การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การทำงานให้พรรคการเมืองหรือ
ผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งอย่างกระตือรือร้น การให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมทางการเมือง

2) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) ในการวิจัยเชิงวิชาการถือว่าการได้ไปลง
คะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นรูปแบบและกิจกรรมของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด
และสามารถวัดค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ให้ความเที่ยงมากที่สุด

3) กิจกรรมชุมชน (Community Activities) คือการสร้างกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาสังคม การ
ทำตนร่วมกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมืองและสังคม บุคคลที่จะเข้าร่วมทำตนเป็นสมาชิก
ที่กระตือรือร้นในกลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้ ซึ่งเป็นองค์การที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะแต่ไม่ใช่
องค์การของรัฐบาล

4) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Contacting Official) หมายถึงการกระทำของบุคคลในลักษณะที่เป็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาหรือปกป้องผลประโยชน์บางอย่างของตนหรือของกลุ่มคน ปัญหาที่เขาสนใจและนำไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นสิ่งที่มิผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลนั้น และมักจะไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองมากนัก ซึ่งเรียกว่าการมีส่วนร่วมแบบคับแคบ (Parochial Participation)

5) การชักจูง (Lobbying) เป็นความพยายามของบุคคลที่พยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำทางการเมือง โดยหาทางที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายประเด็นเรื่องที่กระทบต่อประชาชนจำนวนมากจากตัวอย่างจริง ๆ นั้นหมายถึงกิจกรรมที่มุ่งจะก่อให้เกิดแรงสนับสนุนหรือต่อต้านพระราชบัญญัติ หรือการตัดสินใจนโยบายของฝ่ายบริหาร

6) การประท้วง (Protested) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับที่ Huntington เรียกว่าการใช้ความรุนแรง (Violence) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกายหรือทรัพย์สิน⁹

สรุปได้ว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำในแง่ที่ว่าเป็นแรงกดดันที่ทำให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตน เพื่อคะแนนเสียงของตนเอง และทำให้คะแนนเสียงเป็นเสมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล ดังนั้นบุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นผู้ที่มีความสำคัญในหน้าที่ของพลเมือง มีความสำคัญในบรรทัดฐานของสังคม และวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน และยังพบว่าในบางครั้งประชาชนส่วนใหญ่ที่ไปลงคะแนนเสียงนั้นอาจไม่เห็นความสำคัญของการกระทำของตนต่อผลทางการเมืองก็ได้ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในรูปแบบอื่นใดเลย และในทางกลับกันผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะพบว่าจะมีอยู่น้อยหรือมากในแง่ที่ว่า เมื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วก็จะยุติเพียงแค่นั้น และการเลือกตั้งที่ไม่สามารถมีขึ้นได้บ่อยครั้ง ก็เท่ากับว่า เป็นเสมือนข้อจำกัดที่ทำให้บุคคลไม่อาจเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ได้อีกครั้งเหมือนรูปแบบอื่น¹⁰

⁹ว่าที่ร้อยตรีสัมพันธ์ ภูมมาลา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549, หน้า 19 - 20.

¹⁰สถิต นิยมญาติ, สังคมวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2534), หน้า 23.

2.1.4 ระดับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มิลล์ (Mills) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง วัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมตามลำดับดังต่อไปนี้

1) การกำหนดเป้าหมาย (Goal - Making) หมายถึง การกำหนดลักษณะและรูปแบบในการมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับระบอบการปกครอง เช่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังกตนิยมและเผด็จการซึ่งมีลักษณะในการกำหนดเป้าหมายต้องแตกต่างกันออกไป

2) การแสวงหาวิถีทาง (Means) หนทางไปสู่เป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่ดีที่สุด คือ การประหยักระยะทางสั้นและคุ้มค่า วิถีทางแสดงถึงทิศทาง (Orientation) ซึ่งต้องมีข่าวสารในการติดต่อที่ดี แล้วพิจารณาหาหนทางที่ดีที่สุด เพื่อกำหนดระดับของการมีส่วนร่วมให้มาก

3) มีการกระทำ (Action) ความสำเร็จของการเข้าร่วมอยู่ที่การกระทำ ด้วยการประเมินจากสถานการณ์

4) มีตัวเร่ง (Catalyst) ตัวเร่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดี คือการมีปฏิริยากันทางการเมือง (Political Interaction) การสื่อสารทางการเมืองที่ดี และการเข้าถึงเพื่อให้อยู่ใกล้ศูนย์กลางอำนาจ สำหรับการเจรจาต่อรอง

5) มีการระดมพลัง (Mobilization) คือการเตรียมการในเชิงหาสมัครพรรคพวก เครื่องมือช่องทางสำหรับการเข้าร่วม

6) มีการเปลี่ยนแปลง (Change) หมายถึง ผลของการกระทำที่เกิดจากการเข้าร่วม

7) มีปรากฏการณ์ทางการเมือง (Political Phenomenon) ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเข้าร่วม ให้ดูปรากฏการณ์ทางการเมือง โดยพิจารณาความสำเร็จจากผลทางการเมือง

8) การถดถอย (Regression) จะเกิดกรณีการเข้าร่วมทางการเมืองไม่บรรลุวัตถุประสงค์ทำให้การเข้ามีส่วนร่วมขาดความชอบธรรมหลังการเข้าร่วมอาจสลายไปในช่วงนี้

9) การปะทะ (Counteraction) ผลการถดถอยอาจก่อให้เกิดการปะทะจากกลุ่มอื่น ๆ ที่เหนือกว่าได้¹¹

สวนา พรพัฒน์กุล ได้จัดแบ่งระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง จากน้อยไปหามาก ดังนี้

1) รับฟังข่าวสารทางการเมือง

2) ออกไปใช้เสียงในการลงคะแนน

¹¹Mills, Political Interaction, อ้างใน สวนาพรพัฒน์กุล, ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 30.

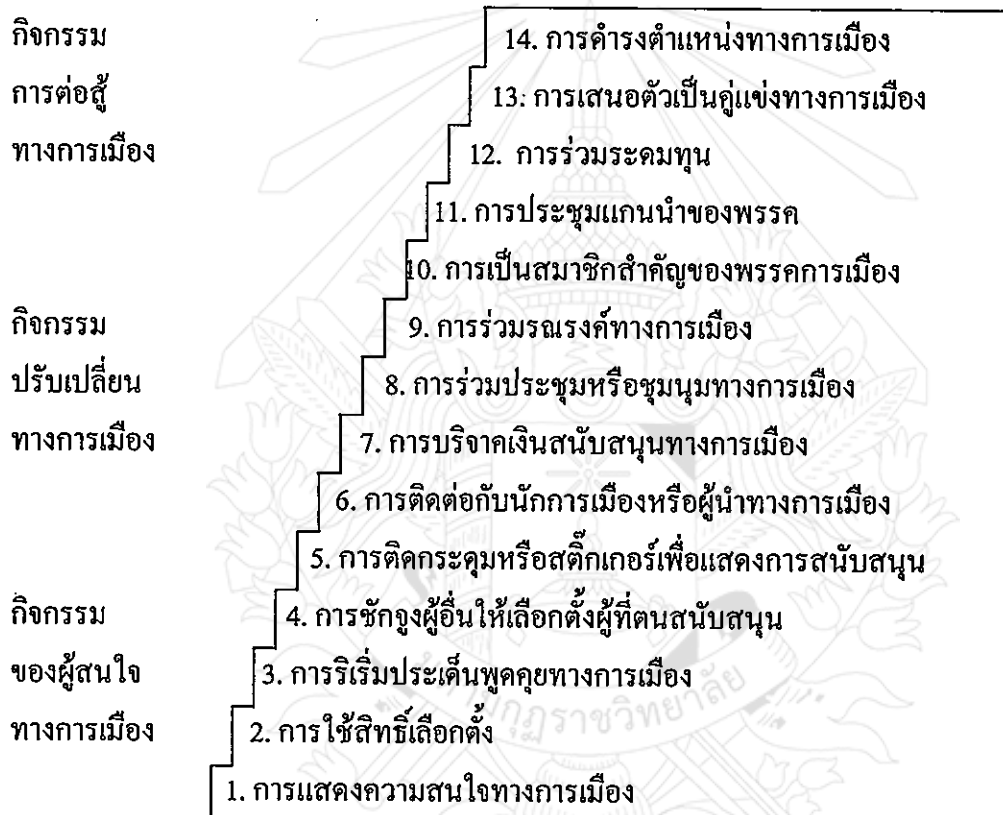
- 3) ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
- 4) ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
- 5) ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศ สนับสนุนหรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป
- 6) ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือนักการเมือง
- 7) สนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 8) ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
- 9) ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
- 10) เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
- 11) เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของแผน
- 12) ช่วยหาเงินให้พรรคการเมือง
- 13) สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
- 14) เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือได้รับเลือกตั้ง¹²

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไปของสมาชิกในสังคม จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่สนใจในการเมืองแต่ละอย่าง กับกลุ่มที่สนใจกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยกลุ่มที่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจจำแนกได้ดังนี้ กลุ่มผู้สนใจติดตามทางการเมืองกลุ่มผู้ที่อยู่ระหว่างกลุ่มผู้สนใจติดตามทางการเมือง และกลุ่มที่ต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองกลุ่มที่ต้องการเข้าไปต่อสู้อาการทางการเมืองโดยตรง ลักษณะเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นที่แต่ละบุคคลได้รับบทบาทของผู้ที่สนใจทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปผู้ที่สนใจอาจเปลี่ยนไปเป็นผู้ที่ไม่สนใจ และผู้ที่ไม่สนใจอาจเปลี่ยนผู้ที่สนใจทางการเมืองก็ได้ หรือในกลุ่มผู้สนใจเองก็อาจเปลี่ยนแปลงจากผู้ที่สนใจจะเข้าไปต่อสู้อาการทางการเมืองมาเป็นเพียงแค่ผู้สนใจติดตามทางการเมืองเท่านั้น แต่การเปลี่ยนแปลงจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูงอาจต้องใช้ปัจจัยผลักดันจากภายนอกมาก อาทิ การได้รับการสนับสนุนการเงินจากเพื่อน หรือตนเอง มีความรู้สึกอย่างรุนแรงต่อประเด็นทางการเมืองที่ต้องการจะผลักดัน จึงทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู้อาการทางการเมือง และเมื่อตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู้อาการเมืองแล้วจะทำให้บุคคลต้องขยายบทบาททางการเมืองทางการเมืองของตนออกไปอย่างกว้างขวางผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมือง

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองประกอบด้วยฐานคติ สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง มีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับการกระทำอื่นๆ ทางการเมือง มีลักษณะเป็นลำดับขั้น กล่าวคือบุคคลที่อยู่ในลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองเดียวกันมีแนวโน้มที่จะมีกิจกรรมทางการเมืองเหมือนกัน ผู้ที่มีลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองในลำดับสูงจะครอบคลุมกิจกรรมทางการเมืองในลำดับต่ำกว่าด้วย จากฐานคติดังกล่าว ได้นำเสนอความคิดว่าด้วยลำดับขั้นตอนการเกี่ยวพันทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลจะเริ่มต้นจากลำดับต่ำสุด คือการไม่สนใจทางการเมือง และในที่สุดของการสนใจทางการเมืองจะแบ่งเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปสู่อันดับสูงสุด ดังภาพประกอบที่ 2.1¹³

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงลำดับขั้นตอนของการเกี่ยวพันทางการเมือง

¹³ ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ S&G, 2547), หน้า 368.

แคมป์เบลล์ และมิลเลอร์(Campell & Miller) ได้เสนอแบบการวัดหรือดัชนีการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Index of Political Participation) โดยแบ่งระดับกิจกรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ระดับสูง ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่นด้วย
- 2) ระดับกลาง ได้แก่ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
- 3) ระดับต่ำ ได้แก่ ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ บ้าง¹⁴

สรุปได้ว่าระดับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังไม่มีวิธีการใดที่จะบอกถึงขอบข่ายและความเข้มข้นในรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เป็นลำดับขั้นได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งหมด เพราะว่าการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดพยายามที่จะทำให้เป้าหมายของพวกเขาได้ประสบผลสำเร็จนั้น ถ้าพวกเขาเห็นว่าอาจจะทำโดยวิธีการที่ไม่เป็นวิธีทางการเมืองหรือเห็นว่าวิธีการที่ไม่เป็นการเมืองดังกล่าว สามารถที่จะได้ผลดีกว่าที่วิธีทางการเมืองแล้วก็จะอาจทุ่มเทให้กับวิธีการที่ไม่เป็นทางการเมืองได้ แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองบางประการจำเป็นต้องใช้วิธีทางการเมืองเท่านั้น จึงจะประสบผลสำเร็จ และยังไม่มีการใดที่จะบอกถึงขอบข่ายและความเข้มข้นในลักษณะต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เป็นลำดับขั้นขึ้นได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งหมด

2.1.4 ประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เลสเตอร์ ดับบลิว มิลแบรธ (Lester W. Milbrath) ได้จัดออกเป็น 14 ระดับ ได้แก่

- 1) รับฟังหรือรับทราบข่าวสารทางการเมือง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับต่ำสุดหรือน้อยที่สุดแต่มีคนเกี่ยวข้องด้วยมากที่สุด)
- 2) ไปออกเสียงลงคะแนน
- 3) ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการบริหารการเมือง
- 4) ชักชวนให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
- 5) ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน
- 6) ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
- 7) สนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 8) ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองบางคน หรือหลายคน

¹⁴ Campell & Miller, Index of Political Participation, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 28 - 29.

- 9) ช่วยสมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง
- 10) เป็นสมาชิกพรรคโดยทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำเสมอ
- 11) เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
- 12) ช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของพรรค
- 13) สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งเพื่อตำแหน่งทางการเมือง
- 14) เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับการเลือกตั้ง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับที่มากที่สุด แต่มีผู้เกี่ยวข้องโดยตรงน้อยที่สุด)¹⁵

ชัยวัฒน์รัฐขจร กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องมีลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

- 1) การกระทำนั้นต้องหวังผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐบาล หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือ ต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ฉะนั้นผลที่หวังจึงอยู่ที่การเลือกนโยบาย หรือเลือกตัวบุคคล หรือเลือกทั้งนโยบายและตัวบุคคล
- 2) ผลที่หวังจากการกระทำทั้งในเรื่องนโยบาย หรือตัวบุคคลนี้จะเป็นเรื่องการเมืองระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติก็ได้
- 3) การกระทำใด ๆ ก็ตาม เกิดขึ้น โดยความสมัครใจ และ ถือว่าความสมัครใจนี้เป็นเงื่อนไขที่สำคัญ นั่นคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีใช้การกระทำที่เกิดจากการถูกบังคับ
- 4) การกระทำที่เกิดขึ้นนั้น ไม่นับผลลัพธ์ว่า ต้องประสบความสำเร็จเสมอไป
- 5) การกระทำจะจัดองค์ขึ้นอย่างเป็นระบบ หรือไม่เป็นระบบก็ได้
- 6) การกระทำดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว หรือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ได้
- 7) การกระทำนี้ใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องก็ได้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผ่านมามีเป็นแบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน คือ การเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตน (Representative Democracy) และต่อมาเริ่มมีความนิยมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งมีลักษณะสำคัญตรงที่ให้ประชาชนมี

¹⁵Lester W. Milbrath, *Participatory Democracy*, อังโน จิร โชค วีระสัย บรรพต วีระสัย และคณะ, รัฐศาสตร์ทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), หน้า 445 - 446.

ส่วนร่วมมากขึ้นในการให้ความคิดเห็นกันต่าง ๆ นานา และมีแนวโน้มว่าการจะตัดสินใจใด ๆ มักมีลักษณะฉันทานุมัติที่คนเกือบทั้งหมดเห็นพ้องต้องกัน มากกว่าการลงคะแนนเสียงชี้ขาด¹⁶

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำกิจกรรมของประชาชนในสังคมที่ได้มีส่วนร่วมกันทางการเมือง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยสมัครใจ และถูกต้องตามกฎหมายของสมาชิกในสังคมถึงการให้ความสนใจในทางการเมือง และแสดงบทบาทในฐานะที่เป็นผู้ร่วมอยู่ในกลไกทางการเมืองของสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลและไม่จำเป็นจะต้องมีจุดประสงค์ที่ไปไกลถึงขนาดมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล เพียงแต่โดยการแสดงบทบาทต่าง ๆ เช่น การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ฟังการอภิปรายทางการเมืองและการหาเสียง เข้าร่วมการรณรงค์ต่าง ๆ ทางการเมือง ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ให้การสนับสนุนการเมือง และพรรคการเมือง ลงสมัครเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เป็นต้น

2.1.6 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควรอย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้ความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้นๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด

2) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลาแต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่าง

¹⁶ชัยวัฒน์ รัฐขจร, “ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2542, หน้า 33.

นำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

3) การสร้างฉันทามติโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทางก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณีลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นตลอดจนรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรงความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์อันยากที่จะแก้ไขกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขาและความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุกๆ กรณีได้¹⁷

ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยกล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาและการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นสามารถนำมาซึ่งประโยชน์สุขคืนสู่ประชาชนได้แก่

1) ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวการดำเนินงานทั้งค้ำนบุคคลแผนงานโครงการด้านการเงินและระเบียบกฎหมาย

2) ทำให้การพัฒนาการแก้ไขปัญหาและการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องตามความต้องการของประชาชนเป็นไปตามความจำเป็นเร่งด่วน

3) เป็นการควบคุมการปฏิบัติงานการใช้อำนาจของคณะผู้บริหารข้าราชการส่วนท้องถิ่นให้เป็นที่ไปด้วยความถูกต้อง

¹⁷ นวลน้อย ศรีรัตน์ และคนอื่น ๆ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาพรสจำกัด, 2545), หน้า 380 - 381.

4) การใช้ถ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย¹⁸

สรุปได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหลักการที่ขาดเสียมิได้ของระบบประชาธิปไตย และเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น ซึ่งผู้ปกครองต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น ได้สำคัญยิ่งเพราะประชาธิปไตยจะอยู่ไม่ได้ ถ้าประชาชนไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นได้ทั้งจุดมุ่งหมายและวิธีการ ในทางการเมืองโดยที่ผู้นำทางการเมืองมักจะหยิบยกเอาการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมาใช้สนับสนุนตนเองทำให้เกิดภาพของความชอบธรรมในการปกครองหรือการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองสำหรับในประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนานั้นบทบาทของทหารกับการเมืองมักเป็นสิ่งที่ควบคู่กันเสมอภายใต้เหตุผลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (ชาติ) ทหารจึงมักหยิบยกการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเข้ามาเป็นเครื่องมือ โดยเฉพาะประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือกล่าวได้ว่าผู้นำที่ควบคุมรัฐบาลอยู่มีความสามารถมากกว่าและมีความต้องการน้อยกว่ากลุ่มชนชั้นนำที่ไม่ได้ควบคุมรัฐบาลในด้านการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองกลุ่มหลังนี้เห็นว่าการดึงเอากลุ่มใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นวิธีการที่ได้ผลที่จะเปลี่ยนสภาพคงเดิมสร้างคุณแห่งอำนาจใหม่ลี้ลับอำนาจผู้นำเดิมและเข้ากุมอำนาจในรัฐบาลเสียเอง โดยเฉพาะกลุ่มทหารเมื่อเข้ามามีอำนาจทางการเมืองมักจะอ้างว่าการเมืองในระบบพรรคเป็นเหตุแห่งความไม่มั่นคงแต่อย่างไรก็ตามผู้นำทหารในหลายประเทศได้หันมาสนใจการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น โดยในส่วนของทหารเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองใน ๓ รูปแบบ คือ นัก โกล์เกลี่ย ผู้พิทักษ์และนักปกครอง

นโยบายของกองทัพเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองการสร้างอุดมการณ์และการพัฒนาประชาธิปไตย

การเมืองไทยยุคใหม่เริ่มขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งติดตามมาด้วยการแย่งชิงอำนาจในหมู่ข้าราชการและนักการเมืองเปิดทางให้ทหารเข้ายึดอำนาจหลายครั้งการเปลี่ยนแปลงเมื่อปี 2475 นั้นคณะราษฎรไม่ได้ปูพื้นฐานไว้รองรับผลการปฏิบัติคือ ไม่ได้ปูพื้นฐานให้ประชาชนที่จะรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ปกครองคือคณะราษฎรเอง

¹⁸ โกวิทย์ พวงงาม และปรีดี โชติช่วง, อะไร ทำไม อะไร อนาคต. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท, (กรุงเทพมหานคร : วีเจพริ้นติ้ง, 2544), หน้า 18 - 19.

ก็ไม่พร้อมที่จะรับช่วงอำนาจจากษัตริย์เท่ากับว่าการสิ้นสุดของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ก่อให้เกิดช่องว่างในการใช้อำนาจการปกครองรัฐว่าใครจะใช้อำนาจต่อไปอันนี้เป็นจุดอ่อนที่สำคัญที่สุดที่เปิดทางให้ทหารซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันมั่นคงกว่ากลุ่มอื่นเข้าสวมรอยใช้อำนาจการปกครอง

ในปัจจุบันกองทัพพบได้ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองโดยได้เริ่มให้มีการฝึกและศึกษาด้านการเมืองแก่หน่วยทหารในระดับต่างๆเพื่อเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในหน่วยทหารทั้งนี้เพราะกองทัพพิจารณาเห็นว่าภารกิจที่จะรักษาความมั่นคงของชาติและประชาชนเอาไว้ได้นั้นจำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทหารได้รู้ถึงลัทธิทางการเมืองอันเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศชาติเพื่อที่จะทำให้ทหารเกิดความสำนึกในคุณค่าสถาบันที่ประเทศชาติมีอยู่และเข้าใจระบอบการปกครองประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตลอดจนทำให้ทหารเข้าใจถึงบทบาทของตนและการปฏิบัติงานของรัฐบาลดังจะให้เห็นจากคำสั่งของกองทัพบกดังนี้

1. นโยบายในการเสริมสร้างความรู้ทางการเมือง

กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนจริยธรรมทางจิตใจและการประพฤติปฏิบัติของกำลังพลรายบุคคลให้รู้เท่าเทียมทันกลอุบายอันลึกซึ้งของกลุ่มบุคคลและลัทธิการเมืองอันเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศชาติรวมทั้งกวัดขั่นการประพฤติปฏิบัติของกำลังพลทุกคนในหน่วยทหารและส่วนราชการทุกระดับให้เป็นไปโดยชอบและสุจริตขจัดเสียซึ่งเงื่อนไขที่จะเปิดช่องให้กลุ่มบุคคลที่ทำการเป็นศัตรูของชาติเข้ามายุยงก่อกวนได้กำลังพลรายบุคคลจะต้องมีความเข้าใจอย่างกว้างขวางพอสมควรในเรื่องลัทธิการเมืองและเปรียบเทียบได้เด่นชัดว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนี้ดีกว่าลัทธิการเมืองของฝ่ายศัตรูและเหมาะสมกับคุณลักษณะประจำชาติและอุปนิสัยของประชาชนคนไทยสามารถแก้ปัญหาทางสังคมได้โดยไม่ต้องใช้กำลังเข้าบังคับข่มขู่และเป็นระบบการปกครองที่จะนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้ามั่นคงในอนาคตได้อย่างแน่นอน

2. นโยบายในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย

การดำเนินงานปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในหน่วยทหารแบบส่วนราชการของกองทัพบกหมายถึงการเสริมสร้างความรู้จิตใจการประพฤติปฏิบัติชอบของกำลังพลรายบุคคลและหน่วยให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของสถาบันที่ประเทศชาติมีอยู่และเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อปกป้องสถาบันเหล่านั้นโดยไม่คิดชีวิตไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยากและไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้นการที่เมืองไทยจะเป็นประชาธิปไตยได้ดั่งนั้นประชาชนต้องรู้กำลังของตนเองตลอดจนสิทธิและหน้าที่ โดยเฉพาะหน้าที่ในการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมประชาชนต้องพร้อมที่จะปกครองผู้ปกครองโดยกำจัดผู้ปกครองที่ไม่ดีตามวิถีแห่งรัฐธรรมนูญในขั้นต้นและด้วยการใช้

อำนาจอธิปไตยขั้นสุดท้ายเมื่อประชาชนมีพลังเข้มแข็งสามารถที่จะพิทักษ์รักษารัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยไว้ได้ด้วยวิธีดังกล่าวตลอดจนสามารถควบคุมรัฐบาลที่จะทำหน้าที่แก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของประเทศได้ทหารที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยก็จะต้องทำหน้าที่ป้องกันภัยจากการรุกรานของข้าศึกเพื่อให้ประชาชนปลอดภัยและอยู่เย็นเป็นสุขสามารถบริหารประเทศให้พัฒนาก้าวหน้าสมความมุ่งหมาย

3. นโยบายของกองทัพบกในการพัฒนาประเทศและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2534มาตรา61 ระบุว่ารัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารเพื่อรักษาเอกราชความมั่นคงของรัฐและผลประโยชน์แห่งชาติกำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงครามและป้องกันภัยให้เกิดสงครามเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อปราบหรือป้องกันปรามการกบฏและการจลาจลเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐและเพื่อการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาส่งเสริมระบอบการปกครองประชาธิปไตยโดยกองทัพบกได้ปฏิบัติตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่66/23 โดยกำหนดนโยบายเพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็วด้วยการรุกทางการเมืองอย่างค้ำคอเนื่องับยังการปฏิบัติเพื่อสร้างสถานการณ์สงครามประชาธิปไตยนโยบายที่เป็นกลางและแนวปฏิบัติตามคำสั่งนี้ได้ใช้แนวทางของประชาธิปไตยเป็นหลักโดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนปกครองตนเองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมีการสนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตยโดยให้งานมวลชนทั้ง 5 กลุ่มได้แก่ลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ชบ) สมาชิกรไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) สมาชิกทหารกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.) สมาชิกและองค์กรอาสาช่วยรบทหารพราน (อชร.ทพ) และสมาชิกหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นพลังมวลชนประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสามารถต่อสู้ให้ได้รับชัยชนะขั้นเด็ดขาดจากภัยคอมมิวนิสต์และขบวนการก่อการร้ายทุกรูปแบบตลอดจนขบวนการอื่นๆที่มุ่งทำลายประชาธิปไตยและเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะนำประเทศไปสู่ความมั่นคงปลอดภัยและเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป¹⁹

สรุปได้ว่า นโยบายของกองทัพไทยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองต่อกำลังพลให้รู้เท่าทันลัทธิทางการเมืองของกองทัพให้เกิดคุณค่าของสถาบันที่ประเทศชาติมีอยู่และเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อปกป้องสถาบันเหล่านั้นโดยไม่คิดชีวิต ไม่คำนึงถึง

¹⁹ร้อยเอกเกียรติพนธ์ ประทุมรัตน์, “ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร: ศึกษากรณีกรมการทหารช่างจังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2547, หน้า 31-34.

ความเหนื่อยยากและไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น การที่เมืองไทยจะเป็นประชาธิปไตยได้นั้น ประชาชนต้องรู้กำลังของตนเองตลอดจนสิทธิและหน้าที่ โดยเฉพาะหน้าที่ในการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน ให้ประชาชนปลอดภัยและอยู่เย็นเป็นสุขสามารถบริหารประเทศ ให้พัฒนาก้าวหน้าสมความมุ่งหมายตามระบอบประชาธิปไตย

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้นมีรูปแบบการปกครองและวิธีการดำเนินชีวิตซึ่งยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยที่รัฐยอมให้ประชาชนในประเทศมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และกฎหมายนั้นต้องเป็นเจตนารมณ์ของประชาชนโดยส่วนรวม

2.3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย ไว้ว่า “รัฐบาลประชาธิปไตย คือ รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน” ซึ่งคำกล่าวนี้สามารถขยายความได้ดังนี้

รัฐบาลของประชาชน (Rule of people) หมายถึง การที่ประชาชนอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของรัฐบาล คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดผู้ที่จะเป็นผู้ปกครอง สามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้ ถ้าผู้ปกครองไม่บริหารปกครองประเทศเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยส่วนรวม รัฐบาลของประชาชนอาจขยายความถึงความผูกพันของประชาชนที่มีต่อระบอบการเมือง เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นนัยของการสร้างพันธมิตรเหนียวที่เรียกว่า อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งก็คือ การกำหนดให้อำนาจสูงสุดทางการเมืองการปกครองหรืออำนาจธิปไตยให้เป็นของประชาชน ไม่ใช่ของรัฐบาลนั่นเอง ดังเช่น การกำหนดให้ผู้ปกครองต้องมาจากการเลือกตั้งทั่วไป โดยการเปิดให้มีการใช้สิทธิออกเสียงเป็นการทั่วไปของประชาชน การกำหนดให้การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอมของประชาชน และการกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดความตกลงใจในการปกครอง การเปลี่ยนแปลงและการยกเลิกสัญญาประชาคม เป็นต้น

รัฐบาลโดยประชาชน หมายถึง ประชาชนหรือพลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นผู้ปกครอง หากได้รับเสียงสนับสนุนของประชาชน โดยส่วนใหญ่ของประเทศ การเป็นผู้ปกครองหรือผู้แทนราษฎรต้องไม่ถูกจำกัดในแวดวงของกลุ่มชนชั้นใดชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะต้องมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนเท่าเทียมกัน เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็น กระบวนการวิถีทางการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นนัยของการสร้างกระบวนการทางการเมืองการปกครองให้รองรับกับ

การกำกับควบคุมของประชาชน ในรูปของการสร้างวิถีทางในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง ที่จะต้องรับผิดชอบและตอบสนองต่อประชาชนพร้อมกันไปด้วย ซึ่งเป็นวิถีทางของความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนผู้รับการปกครองนั่นเอง ดังเช่นการกำหนดให้ใช้เสียงข้างมากในการปกครอง โดยต้องเคารพเสียงข้างน้อยด้วย การยึดเจตนารมณ์ของฝ่ายประชาชนเป็นบรรทัดฐานอ้างอิงพันธะผูกพันสัญญาประชาคมแก่ฝ่ายผู้ปกครอง และความเคารพการเป็นสูงสุดของสัญญาประชาคมที่ผู้ปกครองละเมิดมิได้

รัฐบาลเพื่อประชาชน(Rule for people) หมายความว่า รัฐบาลหรือคณะบุคคลที่ขึ้นปกครองประเทศนั้น จะต้องมียุคประสงค์เพื่อความผาสุกของปวงชนเป็นหลัก และพยายามที่จะบริหารสังคมให้ดำเนินไปตามวิถีที่กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายนั้น หลักการรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน เป็นหลักการที่ให้ไว้ว่ารัฐบาลที่ปกครองอยู่เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ การที่รัฐบาลใดจะได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยจะต้องมีลักษณะครบทั้ง 3 ประการ คือ เป็นรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน การเลือกตั้งนั้นเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้ง และรัฐบาลจะต้องบริหารประเทศตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อให้ประชาชนมีความสมบูรณ์พูนสุข รัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยจะมีเพียงลักษณะหนึ่งลักษณะใดหรือสองลักษณะไม่ได้ จะต้องครบทั้ง 3 ลักษณะ การปกครองเพื่อประชาชนเป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นความชอบธรรมของรัฐบาลที่ยุติธรรม ซึ่งเป็นนัยของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางอำนาจขององค์กรรัฐบาลให้สอดคล้องกับครรลองของระบอบการเมืองการปกครองอันเป็นการสร้างหลักประกันขั้นพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้อำนาจการปกครองที่ยุติธรรมของรัฐบาลและการยินยอมจากประชาชนในความชอบธรรมของการใช้อำนาจการปกครองนั้นด้วย เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นในการไม่อาจบิดพลิ้วการใช้อำนาจการปกครองของรัฐบาลให้บิดเบือนไปจากกฎหมายอันเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ร่วมของสัญญาประชาคมได้ ซึ่งจะเป็นหนทางสำคัญในการเอื้อประโยชน์ให้เกิดความยุติธรรมในการปกครองได้ในที่สุด โดยเฉพาะการที่รัฐบาลจะต้องทำหน้าที่ในการรักษาและสนองตอบต่อเจตนารมณ์ตามสัญญาประชาคมของประชาชน ซึ่งถือว่ามีความสูงสุด โดยที่รัฐบาลจะละเมิดมิได้นั่นเอง ดังเช่นการกำหนดให้อำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจสูงสุดในการออกกฎหมาย โดยที่ฝ่ายบริหารนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของประชาชนในการทำหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายที่เป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชนนั้น การกำหนดให้รัฐบาลต้องสร้างและรักษาความชอบธรรมในการปกครอง โดยการสงวนสิทธิ์ให้ประชาชนเป็นฝ่ายให้การยอมรับหรือปฏิเสธการมีอำนาจ

เหนือตนของรัฐบาลได้ รวมทั้งการกำหนดให้ถือเอาประเด็นด้านความปลอดภัย ความมั่นคง สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเป็นเครื่องมือของประชาชนในการทำและยกเลิกสัญญาประชาคม²⁰

2.3.2 ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า ประชาธิปไตย เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้น โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Democracy ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ Demos หมายถึง ประชาชน กับ Kratia หมายถึง การปกครอง คำว่า ประชาธิปไตย จึงหมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ มีรากศัพท์มาจากคำว่า ประชาชน+อธิปไตย²¹

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่าประชาธิปไตย หมายถึง ระบบการปกครองที่ล้อมติปวงชนเป็นใหญ่²²

หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช และชาลววิทย์ เกษตรศิริ ได้ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค สิทธิประกอบด้วยความรู้จักหน้าที่ เสรีภาพจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นทางใด ๆ ส่วนความเสมอภาคคือความเสมอภาคในโอกาสที่จะทำงานทุกชนิด ตลอดจนความเสมอภาคในการที่จะก้าวหน้าต่อไปในกิจการงานของคน²³

จรรยา สุภาพ ได้กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตยว่ามี 2 ประเภท คือ ความหมายแคบ หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง ส่วนในความหมายที่กว้าง ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่ง มีแบบแผนแห่งพฤติกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม²⁴

²⁰ สอนิ เตชานันท์, พื้นฐานทางรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พินิจพิบลิจซิ่ง, 2540), หน้า 174.

²¹ ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ชีรเวคิน, ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : แม็ค, 2546), หน้า 8.

²² ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, 2546), หน้า 656.

²³ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช และชาลววิทย์ เกษตรศิริ, ประชาธิปไตยของชาวบ้าน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิณเศศ, 2518), หน้า 94.

²⁴ จรรยา สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2528), หน้า 29.

วิทยากร เชียงกุล ได้ให้ความหมายว่าประชาธิปไตย หมายถึง อำนาจหรือการปกครองโดยประชาชน เป็นระบบทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยผ่านผู้แทนของตน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม²⁵

ชวงส์ ฉายะบุตร ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยในความหมายที่กว้าง หมายถึง ปรัชญาของสังคมมนุษย์ หรือวิถีชีวิตที่ยึดถือ อุดมคติ และหลักการบางประการที่กำหนดแบบแผนแห่งพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม²⁶

วิลเลียม ริเคอร์ ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือ รูปของรัฐบาลที่พลเมืองที่มีสัดส่วนมากพอสมควรมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยตรงหรือโดยอ้อม จึงแตกต่างชัดเจนจากรัฐบาลที่ชนชั้นหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งควบคุมหรือโดยคนเดียว ในประชาธิปไตยโดยตรง พลเมืองออกเสียงลงมติออกกฎหมายในที่ประชุมใหญ่ดังที่เคยทำมาในนครรัฐของกรีก โบราณ และในเมืองแถบนิวยอร์กในปัจจุบัน ในประชาธิปไตยโดยอ้อม พลเมืองเลือกเจ้าหน้าที่มาเป็นตัวแทนคนในรัฐบาลการมีผู้แทนจึงเป็นแบบอย่างของประเทศประชาธิปไตยจึงได้แก่ลักษณะที่ว่าพลเมืองต้องมีอิสระในการพูด และการประชุม เป็นต้น เพื่อจะก่อตั้งพรรคการเมืองต่างๆ มารณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกผู้สมัครจากพรรคเหล่านี้ในการเลือกตั้งที่ทำกันอยู่เป็นปกติ²⁷

สมิทและซูร์เซอร์ ได้ให้ความหมายว่าประชาธิปไตยคือการปกครองโดยประชาชน ในทางปฏิบัติหมายถึงว่า อำนาจที่จะตัดสินใจประเด็นปัญหาสำคัญของนโยบายสาธารณะต้องอยู่กับคนจำนวนมาก หรือข้างมากของชุมชนนั้น และการตัดสินใจเช่นนั้นแต่ละคนจะออกเสียงได้เสียงเดียว ไม่มีใครจะมีเสียงได้มากกว่าหนึ่งเสียง ดังนั้นประชาธิปไตยจึงจะอธิบายว่าได้แก่รัฐบาลโดยความยินยอมและความเสมอภาคทางการเมืองประชาชนให้อำนาจโดยตรง เช่น ในการลงมตินิยมนัน หรือในการประชุมชาวเมือง หรือโดยอ้อมผ่านสถาบันตัวแทนซึ่งบทบาทของประชาชนจะมาจำกัดอยู่ที่บัตรเลือกตั้งที่จะบังคับความรับผิดชอบให้บังเกิดแก่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจไป²⁸

²⁵วิทยากร เชียงกุล, พจนานุกรมศัพท์เศรษฐกิจเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลึก, 2532), หน้า 4.

²⁶ชวงส์ ฉายะบุตร, ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, 2534), หน้า 3.

²⁷อมร รักษาศักดิ์ และคณะ, ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 29.

²⁸เรื่องเดียวกัน.

พลาโน และคณะ ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือระบบการปกครองระบบหนึ่ง ที่อำนาจทางการเมืองในที่สุดนั้นอยู่ที่ประชาชนในรัฐประชาธิปไตยพหุนิยมสมัยใหม่ตามปกติ อำนาจจะถูกกลุ่มหรือสถาบันต่าง ๆ นำไปใช้ในระบบปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อน ซึ่งจะเกี่ยวข้องถึงการ ประนีประนอมหรือต่อรองในกระบวนการตัดสินใจอุดมการณ์ของประชาธิปไตย รวมถึง แนวความคิด บังเอิญชนนิยม เสรีภาพ ความเสมอภาคภราดรภาพ ประชาธิปไตยเริ่มต้นด้วยฐานคติ แห่งอธิปไตยของปวงชน การมอบอำนาจสูงสุดทางการเมืองให้แก่ประชาชน ทั้งสมมติว่าคน สามารถควบคุมชะตากรรมของตนเองได้ ทั้งหมายถึงการแสวงหาสังคมน้อยต่อเนื่องใน ความหมายที่ว่าคนจะพยายามปรับปรุงวิถีทางที่จะสร้างสถาบันทางสังคม และการจัดระเบียบ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ให้ดีขึ้น²⁹

เอ็นไซโคลปีเดียบริแตนนิกา ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือรูปแบบการ ปกครองประเทศรูปหนึ่ง ตั้งอยู่บนฐานหลักการว่าประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเองและในสมัยใหม่ ตั้งอยู่บนฐานที่จะมีสถาบันต่าง ๆ ที่มีผู้แทนที่ได้รับเลือกมาอย่างเสรีและมีฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบ ต่อประชาชนและยังหมายถึงวิถีชีวิตซึ่งตั้งอยู่บนฐานคติพื้นฐานแห่งความเสมอภาคของปัจเจกชน คน และสิทธิเสมอภาคของประชาชนในด้านชีวิตเสรีภาพ (รวมทั้งเสรีภาพแห่งความคิดและ ทางออก) และวิถีที่จะแสวงหาความสุข³⁰

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ประชาธิปไตย มีความหมายครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1) ความหมายที่เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค นักปรัชญาการเมืองหลาย ท่านที่ชี้ให้เห็นรูปแบบการปกครองที่ดีก็คือ การปกครองที่เคารพสิทธิและความเสมอภาคของ มนุษย์ เชื่อว่าสมาชิกสังคมทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ การเมือง และ สังคมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมโดยส่วนรวม นอกจากนี้ระบบการเมืองจะต้องเปิด โอกาสหรือให้ เสรีภาพแก่ประชาชนในการดำเนินการใด ๆ ภายใต้กฎระเบียบสังคม

2) ความหมายที่เน้นการเข้ามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน ในเมื่อระบอบ ประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ใช้อำนาจผ่านทางองค์กร ทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง บทบาทของประชาชนในทางการเมืองจึงมี ความสำคัญมาก จนมีผู้กล่าวว่า ประชาธิปไตยนั้นถือว่าประชาชนคือเสียงสวรรค์ เป็นระบอบที่เปิด โอกาสให้ประชาชนร่วมดำเนินการเพื่อสร้างสรรค์สังคมของตนเอง

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

3) ความหมายที่เน้นเจตนารมณ์ของประชาชน อับราฮัม ลินคอล์น ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของประชาธิปไตยว่า หมายถึงการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยนั้นผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ถือเสมือนเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชน

4) ความหมายที่ตามมาและขอบเขตอำนาจ โดยที่มีการอ้างว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมา มีสิทธิและเสรีภาพ ทุกคนสามารถที่จะคิดและกระทำการใด ๆ ก็ได้ แต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เขาจะสละสิทธิ์และอำนาจบางประการให้กับผู้ปกครองเพื่อใช้อำนาจนั้นดำเนินการในกรอบที่กำหนด

2.3.3 หลักการของประชาธิปไตย

ในประเทศต่าง ๆ ที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่างยึดถือหลักการพื้นฐาน 2 ประการ ประการแรก คือ หลักประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ถือเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นใหญ่มีรากฐานความคิดสำคัญอยู่บนเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพของประชาชน ประการที่สองคือ หลักนิติรัฐ ที่รัฐจะยอมรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งหมายความว่า รัฐยอมตนอยู่ภายใต้กฎหมายและรัฐจะกระทำการใด ๆ ไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องกระทำการเช่นนี้ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด จากความหมายอันหลากหลายสามารถแยกออกมาเป็นหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ 3 ลักษณะ คือ

1) อุดมการณ์แบบประชาธิปไตย (An Ideology)

กมล สมวิเชียร ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ของประชาธิปไตยคือการยึดมั่นว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีที่สุดเนื่องจากการปกครองที่เห็นความสำคัญของประชาชนไม่ใช่บุคคลเดียวหรือกลุ่มเดียว และมีความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล ความสามารถของมนุษย์ในการตัดสินใจเลือกผู้นำเปลี่ยนตัวผู้นำและเลือกแนวทางพัฒนาสังคมของตนได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะการศึกษาแตกต่างกันเพียงใด แต่ขณะเดียวกันก็มีหลักการที่ระบุว่า การให้อำนาจต้องมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือไม่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ จึงให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะเรียกอำนาจกลับคืนมาได้³¹

เสกสรร ประเสริฐกุล ได้กล่าวถึงแนวความคิดประชาธิปไตยว่าได้บรรจุอุดมคติทางการเมืองที่สำคัญ ๆ ของมนุษย์ไว้ 5 ประการ

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

1) มีรัฐบาลมาจากความยินยอมของประชาชนหรือกล่าวอีกแบบหนึ่งคือประชาชนเป็นผู้ถืออำนาจอธิปไตย สามารถแต่งตั้งหรือถอดถอนรัฐบาลได้โดยผ่านกระบวนการที่ตกลงกัน

2) ระบอบการปกครองที่พึงเสียงข้างมาก และในกรณีจำเป็นก็ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ โดยมีได้ล่วงเกินสิทธิมูลฐานของฝ่ายข้างน้อย

3) มีการปกครองโดยหลักนิติธรรมที่สามารถให้ความยุติธรรมได้อย่างเสมอหน้าโดยไม่ผันแปรไปตามประโยชน์และเจตนาารมณ์ส่วนตัวของผู้ใด

4) มีการค้ำประกันสิทธิมนุษยชนของประชาชน

5) มีการสืบทอดอำนาจจากรัฐบาลหนึ่งไปสู่รัฐบาลหนึ่งโดยสันติ³²

จักรกริช ใจดี ได้ให้หลักการของประชาธิปไตยที่เห็นว่ามีสำคัญ ดังนี้

1) มีการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม (Free and fair election) การเลือกตั้งที่มีลักษณะเช่นนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถควบคุมการปฏิบัติงานของกลไกทางการเมืองและอำนาจรัฐได้ การที่จะมีการเลือกตั้งแบบนี้ได้ทั้งระบบการเลือกตั้ง (Electoral System) และกระบวนการเลือกตั้ง (Electoral Process) จะต้องมีความสมบูรณ์ชัดเจนทุกขั้นตอน เช่น จะเลือกตำแหน่งใดบ้างจะลงทะเบียนการเลือกตั้งอย่างไร จะหาเสียงอย่างไร จะนับคะแนนอย่างไร และรวมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่จะป้องกันการทุจริต และประพฤตินิยมชอบในการเลือกตั้งทั้งหมด

2) รัฐบาลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ (open and accountable government) การตรวจสอบรายได้ของรัฐบาลมีอยู่ 2 ด้าน

2.1) ด้านกฎหมาย (Legal Accountability) คือการทำหน้าที่โดยอิสระของศาล

2.2) ด้านการเมือง (Political Accountability) คือการทำหน้าที่ผ่านร่างกฎหมายและควบคุมของรัฐบาลของรัฐสภาจากการตรวจสอบที่เป็นทางการดังกล่าวนี้แล้ว รัฐบาลประชาธิปไตยยังควรตอบสนองต่อมติมหาชนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

3) สิทธิทางการเมืองและพลเมือง (Civil and Political rights) สิทธิดังกล่าวนี้ครอบคลุมหรือเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ในการรวมกันเป็นสมาคม ในการเดินทาง เลิกถิ่นที่อยู่ และอื่น ๆ เป็นต้น

4) สังคมที่เป็นประชาธิปไตย (Democratic Society) หรือประชาสังคม (Civil Society) คือรูปแบบของการสมาคมทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้น โดยเป็นอิสระจากการชี้นำหรือบงการของรัฐ ประชาสังคมจะเป็นองค์กรอิสระที่ช่วยจำกัดอำนาจรัฐให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมทำให้มิติ

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

สาธารณะเกิดขึ้นจากประชาชนอย่างแท้จริง และทำให้สังคมมีความมั่นใจในตัวเองที่จะต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยพลการ (Arbitrary rule) จากรัฐและรัฐบาล³³

สมเกียรติ วันทนนะ กล่าวว่า เมื่อใดที่มีการพูดถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยโดยแนวคิดบางประการจะต้องได้รับการกล่าวขวัญถึงเป็นพิเศษในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของประชาธิปไตย ได้แก่

1) อำนาจของประชาชน (Popular sovereign) หัวใจของประชาธิปไตยคือ อำนาจสูงสุดเด็ดขาดในแผ่นดินเป็นของประชาชนแนวคิดนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ปรากฏทั้งในรากศัพท์กรีกโบราณและในสุนทรพจน์ที่เกิดคิสเบอร์ก ค.ศ. 1864 ของประธานาธิบดีลินคอล์น

2) สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล (Individual rights and equality) เป็นแนวคิดที่เป็นหัวใจสำคัญของลัทธิเสรีนิยม ลัทธิเสรีนิยมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาธิปไตยมาก ประชาธิปไตยที่เรารู้จักกันทั่วไปในปัจจุบันนี้คือ เสรีประชาธิปไตยมากกว่าอย่างอื่นในประเทศยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือซึ่งเป็นประเทศแนวหน้าที่ทำให้กำเนิดกับระบอบเสรีประชาธิปไตยนี้ล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่เป็น “เสรีนิยม” ก่อนแล้วค่อยขยายเป็น “ประชาธิปไตย” ในภายหลัง แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลแบบที่พัฒนาขึ้นมาภายใต้ลัทธิเสรีนิยม จึงถูกส่งผ่านเข้ามาเป็นแนวคิดพื้นฐานของอุดมการณ์ (เสรีประชาธิปไตยโดยปริยาย)

3) ฉันทานุมัติ (Consent) หรือการได้รับความยินยอมจากประชาชนในการที่ประชาชนถูกปกครองเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของอุดมการณ์ประชาธิปไตยแนวคิดนี้เกิดขึ้น โดยนัยแห่งตรรกะของแนวคิดสองประการที่กล่าวไปแล้วนั่นคือ คิวเหตุที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดและมีสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งความเสมอภาคในอันที่จะใช้อำนาจปกครองดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะเกิดการปกครองขึ้นโดยสงบสุข ถ้าปราศจากเสียซึ่งความยินยอมที่ถูกปกครองโดยประชาชนเอง

4) การเป็นตัวแทน (Representation) ประชาธิปไตยทางตรง (Direct democracy) ที่พบเมื่อเข้าประชุมกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งปวงด้วยตนเองนั้นไม่อาจกระทำได้ในสังคมการเมืองขนาดใหญ่ ดังนั้นประชาธิปไตยทั้งหลายจึงล้วนถูกเข้าใจกันโดยทั่วไปว่าหมายถึงประชาธิปไตยแบบผู้แทนหรือตัวแทน

³³ จักริช ใจดี, “ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2542, หน้า 13 - 14.

5) การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (Majority rule) หากประชาธิปไตยหมายถึง การปกครองโดยประชาชนก็ย่อมหมายความว่า เป็นการปกครองโดยประชาชนทั้งหมด มิใช่แต่เพียง บางส่วนของประชาชนเท่านั้น แต่ในโลกที่เป็นจริงการที่จะบรรลุถึงความเห็นพ้องต้องกันอย่างเป็นทางการ เป็นเอกฉันท์เป็นสิ่งที่ทำได้ยากจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้ด้วยซ้ำ ดังนั้นเมื่อมีความเห็นที่แตกต่างกัน ข้อยุติที่ดีที่สุดที่จะบรรลุได้ในทางปฏิบัติจึงอยู่ที่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก

6) รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (Open and accountable government) มีความหมายสำคัญต่อประชาธิปไตยเพราะช่วยให้ประชาชนเห็นว่า รัฐบาลทำอะไรที่เป็นสุรุ่ยสุร่าย หรือ ไม่ มีการคอร์รัปชันหรือไม่ และมีความผิดพลาดเชิงนโยบายหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ประชาชนจะ ได้ทราบสถานะของบ้านเมืองได้ทันการณีก่อนที่จะสายเกินแก้ นอกจากนี้รัฐบาลที่เปิดเผยยังมีส่วน สำคัญในการพิทักษ์เสรีภาพให้แก่ปัจเจกบุคคลทั้งหลายอันเป็นพลเมืองด้วย

7) สาธารณะประโยชน์ (Public Interests) นอกจากจะเป็นการปกครองของ ประชาชน โดยประชาชนแล้วประชาธิปไตยยังเป็นการปกครองเพื่อประชาชนอีกด้วย การปกครอง ที่ได้เชื่อว่า “เพื่อประชาชน” นี้เองเป็นที่มาของคำว่า “สาธารณะประโยชน์” กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผลประ โยชน์ที่ประชาชนโดยส่วนรวมควรจะได้รับนั้นเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสาธารณะประ โยชน์ซึ่ง ต่างจากผลประ โยชน์ส่วนตัวที่ปัจเจกบุคคลแต่ละคนพึงมีพึงได้³⁴

อาวนนท์ อาภาภิรม ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยในเชิงปรัชญา ประกอบด้วย หลักการสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) หลักปัจเจกชนนิยม (Individualism) ได้แก่ การยกย่องนับถือสิทธิเสรีภาพของ บุคคล กล่าวคือ ปึงเจกชนมีสิทธิเสรีภาพในการพัฒนาบุคลิกภาพและความถนัด โดยรัฐจะไม่เข้าไป แทรกแซงในกิจการของปัจเจกชน รัฐควรจะมีหน้าที่ในการรักษาความสงบภายในรัฐและหน้าที่ใน การตัดสินข้อพิพาทระหว่างบุคคล

2) หลักสิทธิเสรีภาพ (Liberty) เป็นอุดมการณ์ที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมักจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน ได้แก่

2.1) เสรีภาพในการพูด และการแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจแสดงออกใน รูปแบบของการพูด การเขียน และการโฆษณาถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง ในสังคม ประชาธิปไตยนั้นเป็นสังคมที่ถือว่าประชาชนคือเสียงสวรรค์ เป็นสังคมที่ยินยอมให้ประชาชนใน

³⁴ สมเกียรติ วันทนนะ, อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย, (นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม และการฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, 2544), หน้า 178 - 189.

ฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยเสรี การแสดงความคิดเห็น จึงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งด้วย

2.2) เสรีภาพในการรวมกลุ่ม อาจจะเป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรที่ปลูก อ้อยจัดตั้งเป็นสหกรณ์ชาวอ้อย หรืออาจจะเป็นการรวมตัวกันของผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมทาง สังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง ร่วมกันจัดตั้งเป็นสมาคมเป็นต้น และรวมไปถึงการรวมตัวกันของ ประชาชนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการใด ๆ อีกด้วย แต่ทั้งนี้กิจกรรมอันเกิดจากเสรีภาพในการรวมกลุ่มจะต้องอยู่ในกรอบแห่งกฎหมายและ ศีลธรรมอันดีของสังคม

2.3) เสรีภาพในการนับถือศาสนา มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความเชื่อที่เหมือนกัน บ้างต่างกันบ้างเป็นธรรมดา การนับถือหรือศรัทธาที่มนุษย์พึงมีต่อความเชื่อศาสนาใด ๆ จึงนับได้ว่า เป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง

2.4) สิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ นอกจากสิทธิเสรีภาพข้างต้นแล้ว อุดมการณ์ ประชาธิปไตยยังให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลด้านอื่น ๆ อีก เช่น สิทธิจะ ได้รับความคุ้มครองทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินจากรัฐ สิทธิในเคหะสถาน สิทธิและเสรีภาพใน การเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย สิทธิและเสรีภาพในการเดินทาง สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ โดยสุจริต เสรีภาพในทางร่างกาย เสรีภาพในการศึกษา เป็นต้น

3) หลักความเสมอภาค (Equality) เป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญของอุดมการณ์ ประชาธิปไตยอีกหลักการหนึ่ง ระบบประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใด เพศใด มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางสังคมอย่างไรต่างเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันในที่นี้ ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในด้านสติปัญญา ความสามารถ หรือความสูงความต่ำ แต่เป็นความเท่าเทียม กันในศักดิ์ศรีของความเป็นคน ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะอยู่รอดในสังคม ความเสมอภาคในระบบ ประชาธิปไตยนี้อาจจำแนกได้เป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้

3.1) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากแนวคิดที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการปกครองโดยประชาชน ถือว่าเสียงของประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ รัฐประชาธิปไตยจึงต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนอย่าง กว้างขวาง ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเมื่ออายุถึงเกณฑ์ ที่กฎหมายระบุไว้ และบัตรเลือกตั้งแต่ละใบจะมีเสียงเพียง 1 เสียงเท่าเทียมกัน

3.2) ความเสมอภาคที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ในรัฐ ประชาธิปไตยนั้นจะถือว่า กฎหมายเป็นเสมือนข้อกำหนดของสังคมที่ออกมาโดยมีวัตถุประสงค์ใน การควบคุมพฤติกรรมที่มีผลร้ายต่อสังคมโดยส่วนรวม นั่นคือกฎหมายจะให้ความคุ้มครองป้องกัน

แก่กันทุกคน โดยเท่าเทียมกัน และผู้ที่ละเมิดกฎหมายก็จะได้รับโทษทัณฑ์ตามที่กำหนดหรือถ้ามีเหตุอันควรปราณีให้มีการลดหย่อนหรือดเว้นโทษ ก็ควรจะพิจารณาโดยเท่าเทียมกันด้วย

3.3) ความเสมอภาคที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิต ในระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนสามารถพัฒนาตัวเองได้ เช่น จัดให้มีโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ให้เพียงพอสำหรับคนที่ปรารถนาที่จะแสวงหาความรู้มีโอกาสรับการศึกษาได้รับความรู้ และมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถสร้างความก้าวหน้าและความมั่นคงให้กับชีวิตตนเอง และต้องบริหารระบบของสังคมเปิดโอกาสสำหรับทุก ๆ คนในการที่จะได้ทำงานโดยสิทธิเท่าเทียมกัน เช่น เปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคในการสอบคัดเลือกเข้าเป็นข้าราชการ เป็นต้น

3.4) ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า รัฐประชาธิปไตยจะต้องทำให้สมาชิกทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง กล่าวคือ มีรายได้สูง และมีความเป็นอยู่ที่หรูหรากันทุกคน แต่จะต้องพยายามกระจายรายได้ นำเอาทรัพยากรของสังคมมาใช้ประโยชน์ ลดช่องว่างระหว่างชนชั้นให้น้อยลง โดยการสนับสนุนหรือช่วยเหลือกลุ่มที่ด้อยโอกาสกว่าให้เติบโตใหญ่และแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การที่รัฐสนับสนุนโครงการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชนบท โครงการจัดตั้งสหกรณ์ผู้ผลิต สหกรณ์ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ใด ๆ โครงการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน เพื่อยกระดับความกินดีอยู่ดี เป็นต้น³⁵

2. รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (A Form of Government)

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ได้อธิบายประชาธิปไตยในรูปแบบการปกครองไว้ว่า

1) รัฐดังกล่าวยอมรับนับถือการแบ่งแยกการใช้อำนาจโดยองค์กรทั้งหลาย เพื่อมิให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดของกรเดียว และโดยหลักการแบ่งแยกอำนาจนี้ รัฐสภาจะมีอำนาจหลักในการตรากฎหมาย ฝ่ายบริหารต้องการกระทำการตามกฎหมายที่รัฐสภาร่างขึ้น ซึ่งจะทำให้หลักการเคารพต่อกฎหมายขององค์กรทั้งหลายของรัฐเป็นไปได้อย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพมากกว่าการที่จะให้อำนาจทั้งหมดอยู่ที่องค์กรใดเพียงองค์กรเดียว

2) ในรัฐนั้นเมื่อฝ่ายปกครองเข้าไปมีนิติสัมพันธ์กับผู้ได้ปกครอง ฝ่ายปกครองจะกระทำการอันเป็นการขัดแย้งหรือไม่กระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นไม่ได้ ฝ่ายปกครองจะต้องเคารพกฎหมายอย่างจริงจัง

³⁵ อานนท์ อาภากริม, รัฐศาสตร์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2528), หน้า 119.

3) ในนิติรัฐที่พัฒนาสมบูรณ์แล้ว ฝ่ายปกครองจะสามารถตั้งข้อกำหนดหรือมีคำสั่งใด ๆ ต่อผู้ได้ปกครองได้ก็โดยอาศัยกฎหมายในรูปพระราชบัญญัติที่ตราโดยรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่รวมของผู้แทนปวงชนเท่านั้น กล่าวคือฝ่ายปกครองจะใช้วิธีการใด ๆ ในการดำเนินการปกครองได้ก็เฉพาะแต่วิธีที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรืออย่างน้อยที่สุดก็โดยปริยาย หากไปใช้วิธีการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้แล้ว ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบทั้งสิ้น ดังนั้นนิติรัฐจึงเป็นรัฐที่ให้หลักประกันแก่ผู้ได้ปกครอง โดยให้อำนาจผู้ได้ปกครองที่จะฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อศาลเพื่อขอให้ยกเลิก แก้ไข หรือเลิกบังคับใช้การกระทำทางการปกครองที่ละเมิดสิทธิของเขา

4) นิติรัฐจึงได้รับการคิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของประเทศและเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากการกระทำตามอำเภอใจของฝ่ายปกครอง การที่นิติรัฐจะเกิดขึ้นได้จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องมีอาวุธ อันได้แก่ สิทธิในการดำเนินการทางศาลต่อการกระทำของฝ่ายปกครองที่ไม่ถูกต้อง และทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของตน³⁶

ชานินท์กรัยวิเชียร กล่าวว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึงระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน คำว่า “ประชาชน” ในที่นี้มีได้หมายความเฉพาะบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น คนร่ำรวย คนยากจน เจ้าของที่ดิน คนงาน หรือชาวนาเท่านั้น แต่หมายถึงปวงชนของชาติ ไม่ว่าจะเป็นคนยากดีมีจนอย่างไร หรือประกอบอาชีพใดก็ตาม ปวงชนเหล่านี้ย่อมมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการปกครองแผ่นดินเสมอภาคกัน

เหตุผลสำคัญในเชิงการเมืองของการจัดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มี 2 ประการ คือ

1) ระบอบการปกครองนี้รับเร้าให้ประชาชนมีเสียงในการปกครองแผ่นดินโดยทั่วหน้ากัน บุคคลเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลประเภทใด เมื่อรวมกันทั้งชาติย่อมตัดสินใจได้ดีกว่าบุคคลเพียงคนเดียว หรือกลุ่มเดียวเท่านั้น

2) ปวงชนทั้งชาตินั้นเอง ควรจะมีสิทธิที่จะเลือกผู้ที่มาปกครองตนและมาบริหารราชการแผ่นดิน ไม่มีผู้อื่นใดที่จะเลือกบริหารได้กว่าปวงชนนั้น ๆ เอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง³⁷

³⁶เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์, “การควบคุมฝ่ายปกครอง”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2547, หน้า 13.

³⁷ชานินท์ กรัยวิเชียร, ระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสงครามจิตวิทยา กรมยุทธการทหาร กระทรวงกลาโหม, 2518), หน้า 1- 6.

จรรยา สุภาพ ได้ให้ลักษณะสำคัญและหลักการระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้ดังต่อไปนี้

1) หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดเป็นเจ้าภาพของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ นั่นคือ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองตนเอง แต่ในสมัยปัจจุบันเป็นการปกครองทางอ้อมคือ จะต้องเป็นผู้แทนที่ประชาชนเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชน

2) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ในข้อเท็จจริงอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น

- การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ

- สถาปนาผู้แทนราษฎรหรือสภานิติบัญญัติมีอำนาจในการออกกฎหมายจึงเท่ากับว่าประชาชนมีส่วนใช้อำนาจในการออกกฎหมาย

- การแสดงประชามติต่าง ๆ เช่นการกำหนดให้ประชาชนริเริ่มเสนอกฎหมายหรืออาจกำหนดให้ประชาชนให้ความยินยอมในกฎหมายฉบับใดก็ได้ หรือการยุบสภาเพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกผู้แทนราษฎรขึ้นมาใหม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและคณะผู้ปกครองประเทศ

- การจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาล หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- การใช้เสรีภาพในด้านการเมืองการปกครอง เช่น การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

3) หลักการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน ซึ่งหมายถึงการกระทำทุกอย่างในทางการเมือง การปกครอง เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป นั่นคือผลงานขององค์การในการปกครองทั้งปวง เช่น ความสงบเรียบร้อยที่ประชาชนพึงได้รับความยุติธรรม และความเจริญก้าวหน้าบริการจำเป็นต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตและหลักประกันเกี่ยวกับสวัสดิการที่ประชาชนต้องการ เช่น ปังจยี่สี่ การศึกษา อาชีพ และรายได้

4) หลักการรับฟังและถือเอาเจตนาของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ หมายถึงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ภายในประเทศ ซึ่งรัฐบาลที่ดีต้องรับฟังด้วยดีและนำไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลตามความต้องการของประชาชน ดังที่เรียกกันว่า ประชาชนคือเสียงสวรรค์

5) หลักการปกครอง โดยเสียงข้างมาก โดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อย หมายความว่า การแก้ไขปัญหา การหาข้อยุติ การตัดสินใจที่ดีจะต้องใช้หลักเสียงข้างมาก แต่การใช้เสียงข้างมากต้องใช้ความระมัดระวังโดยมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้เสียงข้างมาก ดังนี้

- เสียงข้างมากจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค คือ ก่อนใช้เสียงข้างมากต้องถือว่าทุกคนมีเสียงเท่ากันคือ หนึ่งคนหนึ่งเสียง

- จะต้องยอมให้ฝ่ายข้างน้อยแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการ หรือเหตุผล
ของคนได้ด้วย

- เมื่อเสียงข้างมากเห็นไปในทางใดแล้ว ทุกฝ่ายต้องยอมรับแม้จะไม่เห็นพ้อง
ต้องกัน

- การใช้เสียงข้างมากจะต้องใช้หลักเหตุผลไม่ใช่อารมณ์

- ต้องใช้เสียงข้างมากในลักษณะที่ไม่ลิดรอนสิทธิฝ่ายข้างน้อยโดยไม่เป็นธรรม

6) หลักการเห็นพ้องต้องกันหรือหลักการยินยอม หมายถึง การกระทำต่างๆ ต้อง
ได้รับความเห็นพ้องจากประชาชน โดยส่วนรวม โดยเกิดจากการที่ประชาชนได้รับข่าวสารหรือ
เรื่องราวและมีความเข้าใจจนสามารถใช้เหตุผลในการพิจารณาและก่อให้เกิดความยินยอมด้วยดีโดย
ใช้เหตุผลในการพิจารณา

7) หลักการใช้เหตุผล โดยระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องการให้
บุคคลใช้เหตุผลในการแสดงออกและดำเนินงานรวมถึงความสัมพันธ์การกำหนดนโยบาย
การแสดงความคิดเห็น การแก้ไขปัญหา การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

8) หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในทางการเมือง กฎหมาย และ
ในโอกาส ซึ่งหมายถึงการให้บุคคลทุกคนพึงมีโอกาสเสมอกันในการที่จะได้รับประโยชน์หรือ
หลักประกันต่าง ๆ รวมถึงสวัสดิการจากรัฐ เป็นต้น

9) หลักเสรีภาพ หมายถึง การที่บุคคลเลือกปฏิบัติได้ในสิ่งที่เป็ประโยชน์แก่ตน
มากที่สุด แต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นและขอบเขตของกฎหมายโดยตั้งอยู่บนหลักของ
เหตุผล ซึ่งเสรีภาพพื้นฐานนั้น ได้แก่ เสรีภาพที่เกี่ยวข้องกับบุคคลคือ ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน
ชื่อเสียง ความก้าวหน้า และเสรีภาพในทางการเมืองของบุคคล ได้แก่ การมีส่วนร่วมในทาง
การเมืองคือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น

10) หลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม หมายถึง การยึดถือกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์
หรือกติกาในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเสมอภาคกันของประชาชน
ภายในประเทศ

11) หลักศีลธรรม หมายถึง เป็นหลักการที่ควบคุมมิให้บุคคลกระทำการเบียดเบียน
กันโดยมิชอบ แต่มุ่งสนับสนุนให้บุคคลได้เอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน ช่วยสร้างจิตใจของบุคคลให้มี
คุณภาพซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองดี คือ แสวงหาอำนาจดี การแข่งขันดี เป็นต้น

12) หลักความชอบธรรม หมายถึง ในการปกครองประเทศผู้ปกครองจะต้องมี
ความชอบธรรมในการดำเนินงานต่าง ๆ โดยความชอบธรรมนั้นต้องเกิดจากการยอมรับของ

ประชาชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดดุลยภาพระหว่างความขัดแย้งและความเห็นพ้องต้องกัน ประชาชนจะต้องไม่ต่อต้านอำนาจที่ถูกต้องของรัฐบาล เป็นต้น

13) หลักการพัฒนาและการปกครองตนเอง หมายถึง การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นเชื่อว่า มนุษย์มีความสามารถในการปกครองและปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าทั้งในด้านความคิด สติปัญญา และการกระทำต่าง ๆ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะให้บุคคลได้กำหนดการปกครองที่ประชาชนสามารถแก้ปัญหของตนเองได้เพื่อความเจริญก้าวหน้า และเพื่อการปกครองตนเอง โดยเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น มีเสรีภาพในการเลือกองค์การ เพื่อทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชน และวิธีการต่างๆ เพื่อให้ความต้องการของคนส่วนใหญ่สามารถใช้เป็นหลักในการปกครองได้

14) หลักการปกครองที่รัฐบาลมีอำนาจจำกัด หมายถึง ระบอบการปกครองประชาธิปไตยนี้ต้องการให้รัฐบาลมีอำนาจจำกัดเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน โดยจำกัดวิธีการกำหนดขอบเขตของรัฐบาลไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น ให้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ให้สามารถถ่วงดุลกันได้ตามสมควร หรือมีพรรคการเมือง หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่ทำหน้าที่คอยตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นต้น

15) หลักการพหุนิยมทางสังคม หมายถึง ในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องยอมรับถึงความแตกต่างในทางสังคม เช่น ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ วิถีชีวิตของแต่ละคน และเห็นว่าอำนาจในระบบการเมืองไม่ควรรวมกันอยู่ที่เดียวแต่ควรที่จะกระจายไปยังกลุ่มประชาชนต่างๆ ที่รวมกันด้วยความสมัครใจ และทุกกลุ่มจะต้องสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะรักษาสังคมในระบอบประชาธิปไตยไว้

16) หลักที่เกี่ยวกับศักดิ์ศรีมนุษย์ หมายถึง ประชาธิปไตยถือว่าบุคคลมีความสำคัญยิ่ง การปกครองจึงต้องเป็นไปเพื่อรักษาประโยชน์ของบุคคล “รัฐและรัฐบาลเกิดมาเพื่อประชาชน” ดังนั้นกฎหมาย นโยบาย หน่วยงาน และการปฏิบัติต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้บริการแก่บุคคล การรักษาสีทธิเสรีภาพของเอกชนนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองประชาธิปไตยทุกแบบ

17) หลักการประนีประนอม หมายถึง ประชาธิปไตยต้องการให้มีการประนีประนอมในด้านความคิดเห็นและการกระทำ ด้วยการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเสรี ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยให้ข้อยุติได้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยึดหลักที่ว่า ไม่มีผู้ใดผูกขาดความจริงหรือสติปัญญาไว้แต่ผู้เดียว แต่ทุกฝ่ายย่อมมีเหตุผลที่ดีที่ที่สุดเป็นข้อประนีประนอม บางครั้งฝ่ายหนึ่งถูกแต่ในปัญหาอื่นฝ่ายที่เคยผิดอาจถูกได้เช่นกัน

18) หลักการรับข้อสงสัย หมายถึง เชื่อว่าความคิดทางการเมืองและนโยบายต่าง ๆ มีอาจจะกล่าวอ้างว่าเป็น “สังคมนิยม” จะต้องมีการพิสูจน์ทดลองให้รู้แจ้งเห็นจริงเสียก่อนว่า สิ่งนั้น ๆ เป็นสังคมนิยมจริงหรือไม่ หลักการนี้จึงช่วยให้เกิดความคิดที่กว้างขวาง มีใจกว้างและยับยั้งการผูกขาดความคิดเห็นหรือการกระทำที่เป็นเผด็จการ หลักการแห่งความสงสัยจึงเป็นแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่สอนให้บุคคลมิให้เชื่อในสิ่งที่ยังไม่ชัดเจน แต่มุ่งพิจารณาจากสภาพความเป็นจริง

19) หลักความยินยอมและหลักความขัดแย้ง

19.1) หลักความยินยอม ได้แก่ การยอมรับร่วมกันในหลักการที่ว่าให้ประชาชนใช้อำนาจเพื่อวัตถุประสงค์ คือประโยชน์ร่วมกันของประชาชนเห็นพ้องร่วมกันว่ากลุ่มทางสังคม (กลุ่มศาสนา วัฒนธรรม) พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และปัจเจกชนมีสิทธิในการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐบาลให้อยู่ในขอบเขตที่ประชาชนต้องการ

19.2) หลักความขัดแย้ง ได้แก่ การที่ขอมให้มีการโต้แย้ง คัดค้านจากบุคคลหรือกลุ่มของประชาชนดังกล่าวคือ ประชาชนมีเสรีภาพในการรวมกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีอำนาจโดยชอบในการมีส่วนจำกัดขอบเขตและอำนาจของรัฐบาล มีอำนาจแสดงความคิดเห็นคัดค้านประชาชนในฐานะที่เป็นเอกชนที่ดี หรือส่วนร่วมที่ดี สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมือง รวมถึงโต้แย้งนโยบาย และการดำเนินการของผู้นำทางการเมืองด้วยการใช้เหตุผล ภายในกรอบกฎหมายที่ถูกต้องและเป็นธรรม

20) หลักการแบ่งปันประโยชน์และคุณค่าต่าง ๆ หมายถึง ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยประชาชนจะต้องได้รับประโยชน์ เช่น รายได้ที่เป็นธรรม สวัสดิการที่จำเป็นและต้องหาวิธีทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนได้รับการแบ่งปันประโยชน์ให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ รวมถึงบริการด้านสังคมต่าง ๆ เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล การหางานทำ เป็นต้น

21) หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึง ในระบบประชาธิปไตยนั้นต้องการให้เกิดสิ่งสำคัญ คือการปกครองตนเองของประชาชน ต้องการให้อำนาจได้กระจายไปสู่ประชาชนเพื่อให้สามารถปกครองตนเองได้ และในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพและโอกาสที่จะได้รับความสุขสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจด้วยกระจายความมั่นคงมั่งคั่งให้กว้างขวางเพราะเชื่อว่าอำนาจทางการเมืองที่จะกระจายไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงและค่อนข้างไปในทางเท่าเทียมกันด้วย

22) หลักรัฐธรรมนูญนิยม หมายถึง หลักการนี้ถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญนิยมหมายความว่า มีการใช้หลักการของกฎหมายสูงสุดที่ให้หลักประกันเสรีภาพที่เหมาะสมถูกต้องเพื่อควบคุมการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐบาลให้เป็นแบบประชาธิปไตย

23) หลักการยึดมั่นในคุณค่าแห่งความเป็นพลเมือง คุณค่าแห่งความเป็นพลเมือง นั้น หมายถึง การที่ประชาชนมีความคิดและการยึดมั่นร่วมกันว่าเป็นสมาชิกของประเทศหรือระบบ การเมืองเดียวกัน ประชาชนมีความสำนึกในคุณค่าที่ว่า คนเป็นพลเมืองที่ต้องการบทบาทในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศและเจ้าของอำนาจสูงสุดภายในชาติ มีความผูกพันกับสถาบันทางการเมือง เช่น สถานิติบัญญัติ หรือรัฐบาล ว่าเป็นตัวแทนของประชาชนและมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าของประเทศ³⁸

3. วิถีแบบประชาธิปไตย (A Way of Life)

การดำเนินชีวิตในแต่ละวันทุกคนย่อมประสบกับปัญหาที่แตกต่างกันออกไป และแต่ละคนจะต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ตลอดเวลา ซึ่งการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะเกิดผลกระทบต่อบุคคลข้างเคียงหรือบุคคลอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

กมล สมวิเชียร ได้วางหลักใหญ่ ๆ เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าวิถีชีวิตอย่างไรเป็น ประชาธิปไตย โดยมองว่าสังคมใดจะเป็นสังคมประชาธิปไตยนั้น บุคคลในสังคมจะต้องมีความ เคารพในสิทธิของกันและกัน สิทธิที่ว่าเป็นสิทธิที่เห็นได้ในการดำรงชีวิตแต่ละวันของแต่ละ บุคคล การเคารพกันและกันในที่นี้มีความหมายรวมไปถึงสมบัติสาธารณะและกฎหมายด้วยบุคคลใน สังคมจะต้องมีการตกลงกัน โดยใช้สันติวิธี ใช้เหตุผลเข้าอ้าง นอกจากนี้ยังเน้นถึงความยุติธรรมใน สังคมซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อันหมายถึงความถูกต้องของ ระบบสังคมและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม³⁹

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวว่า รากฐานของชีวิตในสังคมประชาธิปไตยเป็น รากฐานอันสำคัญต่อการเมืองการปกครองในวิถีชีวิตของคนในสังคมซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

- 1) สันติภาพ คือ ประชาชนภายในสังคมจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สังคมมีความ สงบสุข โดยปราศจากการรบราฆ่าฟัน แก่งแย่งชิงดี ทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน
- 2) สันติสุข หมายถึง ความสงบเรียบร้อยปราศจากอันตราย

³⁸ จรูญ สุภาพ, ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย, เอกสารการสอนชุดวิชามนุษย์กับสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531), หน้า 220 - 241.

³⁹ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 14 - 16.

3) เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระที่จะทำอะไรก็ได้ภายในขอบเขตที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน⁴⁰

คำนี้ ชัยสุวรรณรักษ์ กล่าวว่า วิธีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) มีใจจดทน ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาใช้ในการตัดสินปัญหาต่าง ๆ ซึ่งอาจนำมาซึ่งความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและผู้อื่นได้

2) ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา คือ รู้จักมองปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา และคิดใคร่ครวญหาทางแก้ไขอย่างใช้สติไม่ใช่อารมณ์ หรือความเชื่อโชคลางอย่างมง่าย

3) ใช้หลักความสมัครใจ ในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่อาศัยความสมัครใจร่วมกันของคนที่มีความคิดเห็นตรงกันโดยปราศจากการบังคับขู่เข็ญ เพราะการกระทำด้วยความสมัครใจจะทำให้เกิดการยอมรับในคุณค่าของคน ได้รับความร่วมมือในทางปฏิบัติ และสามารถจัดปัญหาข้อขัดแย้ง

4) มีน้ำใจนักกีฬา คือการยอมรับในการตัดสินเมื่อตนเองเป็นฝ่ายแพ้และถ้าหากตนเองเป็นผู้ชนะก็ไม่ถือเอียนหรือเยาะเย้ยให้ฝ่ายแพ้ต้องรู้สึกอับอายและเจ็บแค้น

5) การปฏิบัติตามกฎหมาย การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะมีกฎหมายเป็นข้อบังคับถือว่าเป็นกฎหมายที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้การยอมรับเพราะถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับตัวกฎหมายใด ๆ ก็สามารแก้ไขได้โดยใช้กลไกทางการเมือง

6) ทุกคนมีความเท่าเทียมกันหมายความว่า ไม่ว่าจะอยู่แห่งใด เพศใด เด็ก หรือผู้ใหญ่ ทุกคนก็เป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน⁴¹

อีเบนสไตน์ (Ebenstein) ได้แสดงถึงประชาธิปไตยที่เป็นวิธีชีวิต ว่ามีลักษณะสำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1) ยึดหลักประสบการณ์ที่สมเหตุสมผล คือประชาชนมีความเคารพเชื่อมั่นในเหตุผลและนำหลักเหตุผลไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของวัตถุและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เชื่อว่าบรรดาความรู้ทั้งหลายได้มาจากประสบการณ์ ดังนั้นสิ่งจะจึงเป็นเพียงความจริงในชั่วขณะหนึ่ง

⁴⁰อลงกรณ์ วิศิษฐ์ศิลป์, “ความรู้ทางการเมืองกับทัศนคติต่อความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2542, หน้า 36.

⁴¹คำนี้ ชัยสุวรรณรักษ์, ประชาธิปไตยในวิถีไทย, (กรุงเทพมหานคร : แม็ค, 2546), หน้า 109.

ซึ่งอาจจะเปลี่ยนไปได้เมื่อความรู้ ประสบการณ์มากขึ้น หรือถูกพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น คนที่นับถือเหตุผลที่มีพื้นฐานตามความเป็นจริง จึงยอมรับได้ง่ายว่าความคิดเห็นของตน ไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องเสมอไป ถ้ามีใครวิจารณ์ความคิดเห็นของเขาก็ไม่หมายความว่าผู้วิจารณ์เป็นคนเลวทราม แต่เขาจะยินดีให้มีคนวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อเขาจะได้ปรับปรุงความคิดเห็นของเขาให้ดียิ่งขึ้นเหมือนกับนักวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติที่ยินดีให้คนพิสูจน์ทฤษฎีหรือสมมติฐานของเขา เมื่อใครมีข้อพิสูจน์ที่ดีที่สุดฝ่ายนั้นก็ฝ่ายถูก ฝ่ายถูกก็ไม่ถือว่าฝ่ายอื่น ๆ เป็นศัตรูที่ต้องทำลายล้างไป ดังนั้นวิญญูณของนักประชาธิปไตยจึงต้องเป็นวิญญูณของผู้ที่เคารพเหตุผลและความจริง ผิดกับพวกคลั่งลัทธิซึ่งขึ้นต้นว่าลัทธิของตนถูกแนวความคิดอื่น ๆ ทั้งหลายทั้งหลายผิดต้องทำลายล้างกัน ไปข้างหนึ่ง เช่นพวกฟาสซิสต์เชื่อในเรื่องชาติและเชื้อชาติ พวกคอมมิวนิสต์เชื่อในเรื่องการแบ่งชนชั้น เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดก็พิจารณาจากแง่เชื้อชาติหรือจากแง่ว่าเป็นความผิดของชนชั้นใด ถ้าผิดชาติผิดชั้นกันความคิดเห็นก็ต้องผิดไปด้วย โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลที่จะพิสูจน์ได้ ความเคารพในเหตุผลความจริง และการยอมอดทนต่อความคิดเห็นที่ต่างกันของตนจึงเป็นหลักการและวิถีทางที่สำคัญของประชาธิปไตย

2) เน้นความสำคัญของปัจเจกชน ระบอบเสรีประชาธิปไตยยึดเอาเอกชนแต่ละคนเป็นศูนย์กลางของหลักการและนโยบายต่าง ๆ สถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทั้งหลายทั้งปวงต่างมีไว้เพื่อให้บุคคลมีความสุขดำรงอยู่ยิ่งขึ้นไป ไม่ได้มีไว้เพื่อรับใช้ผลประโยชน์ของสถาบันหรือผู้บริหารสถาบันนั้น ๆ เอง ซึ่งต่างกับปรัชญาของเฮเกล บิดาของฟาสซิสต์ และคอมมิวนิสต์ที่เห็นว่ารัฐเป็นนาย ประชาชนเป็นบ่าว คนจะมีเสรีภาพได้ ถ้าเชื่อฟังบงการของรัฐ การตายเพื่อรัฐเป็นการเข้าถึงเสรีภาพสูงสุด เพราะจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไป ส่วนลัทธิปัจเจกชนนิยมได้พัฒนามาจากคติของศาสนาฮิวและคริสเตียนตลอดมาจนถึงปรัชญาของลોકและเจฟเฟอร์สัน ที่เห็นว่าบุคคลเป็นใหญ่ที่สุด ชีวิต ทรัพย์สินและความสุขของเขาสำคัญว่าการมีรัฐและรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลจะกดขี่ข่มเหงบุคคลไม่ได้

3) ยึดถือทฤษฎีที่ว่ารัฐเป็นเครื่องมือของประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงกลไกที่จะบริการให้ประชาชนสามารถประกอบกิจกรรมอันเป็นประโยชน์เบื้องสูงขึ้นไป โดยเฉพาะสนับสนุนความสัมพันธ์ของมนุษย์และพระเจ้า ดังนั้นหน้าที่หลักของรัฐคือการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนั้นแล้วประชาชนเขาจะจัดการไปตามความประสงค์และความสามารถของเขาเองรัฐไม่ควรก้าวก่าย เว้นแต่กรณีจำเป็นที่ประชาชนทำไม่สำเร็จ มีความรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ดังนั้นรัฐจึงเป็นผู้จัดการปกครองและควบคุมประชาชนทุกด้าน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา การศาสนา แม้แต่กีฬา ก็มีการเมืองมาเกี่ยวข้องด้วย ประชาชนจึงไม่มีเสรีภาพที่จะใช้ดุลยพินิจของตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

4) หลักแห่งความสมัครใจ สังคมประชาธิปไตยเป็นสังคมที่ไม่บังคับจิตใจประชาชน ดังนั้นถ้าประชาชนไม่ต้องการอะไรเขาก็ไม่ถูกบังคับให้ทำ แต่ถ้าต้องการจะทำอะไรก็จะต้องรวมตัวกันกระทำกิจกรรมนั้น เช่น รวมกันเป็นพรรคการเมือง ตั้งโรงเรียนเอกชน สภากาชาด สมาคมกรรมกร สหพันธ์กรรมกร รวมทั้งการสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

5) แนวความคิดว่ามีกฎหมายอยู่เบื้องหลังกฎหมาย หลักการนี้ถือว่าสังคมไทย (ประเทศชาติ) เกิดขึ้นจากการรวมตัวของสมาคมเล็ก ๆ ที่สมัครใจมารวมกลุ่มกัน รัฐเองก็มีอำนาจหน้าที่ขึ้นมาได้เพราะประชาชนยินยอมข้อตกลงหรือกฎหมายนี้จึงอยู่สูงกว่ารัฐ กฎหมายที่มาก่อนตั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และรัฐบาลสหรัฐอเมริกาก็จะยกเลิกเสียก็ไม่ได้ ถ้าขึ้นทำเช่นนั้นก็เท่ากับทำลายกฎหมายชั้นสูง ประชาชนไม่อาจยอมและพร้อมใจกันล้มรัฐบาลเสียได้

6) เน้นความสำคัญของวิธีการ ในสังคมประชาธิปไตย วิธีการกระทำกับเป้าหมาย เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน โดยใกล้ชิด ไม่ยอมให้ถือว่าจะทำอย่างไรก็ได้ ครอบงำที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้เพราะเชื่อว่าโดยทั่วไปแล้ว วิธีการอันหนึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายอีกอันหนึ่ง เช่น เรียนหนังสือเพื่อเอาปริญญา แต่ปริญญาอันนั้นก็ขึ้นอุปสรรคที่จะไปสู่ความสำเร็จของชีวิต ดังนั้นจึงถือว่าทุกคนต้องปฏิบัติกรต่าง ๆ โดยวิถีทางที่เป็นธรรมจึงจะบรรลุถึงเป้าหมายที่เป็นธรรม เช่น การข่มขู่ต้องทำให้รับสารภาพ เพื่อผดุงความยุติธรรมนั้นทำไม่ได้ในสังคมประชาธิปไตย ในทำนองเดียวกัน รัฐประชาธิปไตยไม่อาจปิดปากหรือบีบบังคับประชาชนด้วยกำลังในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ เพราะถ้าทำเสียเองแล้ว ก็จะเป็นการทำลายเสรีภาพที่ตนประสงค์จะปกป้องนั่นเอง

7) การอภิปรายและการหาข้อตกลง เป็นวิธีการที่สังคมประชาธิปไตยใช้ตัดสินข้อพิพาทข้อขัดแย้งทางความคิด และผลประโยชน์ต่าง ๆ ไม่นิยมใช้กำลังบังคับกัน แม้แต่รัฐบาลเองก็ตั้งขึ้นมาด้วยความยินยอมของผู้ถูกปกครอง

8) มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกันเป็นพื้นฐาน หลักการนี้ยังมีผู้เข้าใจผิดอยู่มากว่าประชาธิปไตย หมายถึง ทุกคนจะเหมือนกันทุกประการ ที่จริงหมายถึงแต่เพียงว่า ในขั้นพื้นฐานคนเราเท่าเทียมกัน เพราะในทางหลักศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก คนทุกคนเท่าเทียมกันในสายตาของพระเจ้า นักปราชญ์ผู้บุชาเหตุผลเชื่อว่าคนเราแม้จะต่างกันด้วยเหตุอื่น เช่น ชาติ ชั้น วรรณะ เพศ แต่ก็มี ความเหมือนกันอยู่ที่ความสามารถที่จะคิดหาเหตุผล คำประกาศอิสรภาพของสหรัฐก็แถลงไว้โดยชัดเจนแต่เพียงว่า คนเราเท่าเทียมกันในแง่ที่มีสิทธิพื้นฐานบางอย่างที่เหมือนกัน ใครจะช่วงชิงไปไม่ได้ เช่น สิทธิในชีวิต ทรัพย์สิน และการแสวงหาความสุข ซึ่งไม่ได้หมายความว่าทุกคนมีความสุขเท่ากัน แต่หมายความว่าสิทธิที่จะเลือกความสุขจากชีวิต และจากการทำงานตามวิถีทางที่เขาต้องการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความเสมอภาคในสังคมประชาธิปไตย หมายถึง ความเสมอภาคโดยโอกาส หมายความว่า ทุกคนควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกันที่จะมีชีวิตที่ดีที่มีความสุขตามที่ตน

ปรารถนา แม้ว่าความสามารถของบุคคลจะไม่เท่ากัน แต่รัฐประชาธิปไตยที่ดีก็จะพยายามสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกันมากขึ้น เช่น การขยายการศึกษาฟรี ทำให้คนจนมีโอกาสเรียนมากขึ้น เป็นทางขั้วฐานะของตน หรือการเก็บภาษีรายได้อัตราที่เพิ่มขึ้น ก็เป็นการเฉลี่ยรายได้ เป็นต้น ดังนั้นรัฐบาลประชาธิปไตยสมัยใหม่จึงพยายามขยายบริการด้านนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้คนมีโอกาสได้เท่าเทียมกันยิ่งขึ้น⁴²

ลิจิต ซีรเวลิน กล่าวสรุปว่า ลักษณะสังคมประชาธิปไตยคือ สังคมที่บ่งชี้ถึงลักษณะความเสมอภาคและเท่าเทียมกันคือ คนทุกคนในสังคมไม่ว่าจะมาจากเทือกเขาเหล่ากอใด มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร มีฐานะทางสังคมสูงหรือต่ำอย่างไร มีฐานะและตำแหน่งทางการเมือง หรือฐานะทางราชการยิ่งใหญ่เพียงใด ย่อมเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันในทางการเมืองและกฎหมาย สังคมประชาธิปไตยจึงควรมีลักษณะดังนี้

1) คนที่มีฐานะต่ำสุดจะต้องสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ คือ มีอาหารพอกิน มีเครื่องนุ่งห่ม มีที่อยู่อาศัย มียารักษาโรค และเข้าถึงการรักษาพยาบาล ยามป่วยสิทธิเสรีภาพได้รับการประกัน โดยรัฐธรรมนูญและการบังคับกฎหมาย

2) สังคมแบบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ทุกคนที่ขยันหมั่นเพียรมีความสามารถจะขยับชั้นในทางสังคมได้คือ มีฐานะการเงินและความเป็นอยู่ดีขึ้น มีโอกาสได้รับตำแหน่งหน้าที่การงานสูงขึ้นโดยไม่ถูกกีดกันจากภูมิหลังทางครอบครัวถ้ามีความขยันขันแข็งและมีความสามารถ

3) สังคมแบบประชาธิปไตยต้องเป็นต้องเป็นสังคมที่ทุกคนมีโอกาสได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในแขนงวิชาต่าง ๆ อย่างเต็มที่ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดหรือมีการสนับสนุนทุนการศึกษา เพราะการศึกษาคือบันไดการไต่เต้าไปสู่การขยับชั้นทางสังคมซึ่งต้องเปิดกว้างสำหรับทุกคน

4) การรวมกลุ่มเพื่อการต่อรองและปกป้องรักษาผลประโยชน์ของผู้เสียเปรียบในสังคมเป็นกลไกสำคัญของสังคมประชาธิปไตย ถ้าเป็นผู้เสียเปรียบในสังคมไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ ในลักษณะกลุ่มผลักดัน หรือกลุ่มผลประโยชน์ก็ไม่มีอำนาจต่อรอง การขจัดข้อเสียเปรียบต่าง ๆ ก็ทำได้ยาก

5) สิทธิในร่างกายและสิทธิในการรับพิจารณาคดีตามกระบวนการยุติธรรม ก็เป็นหลักประกันสังคมแบบประชาธิปไตย การจะจับคนคุมขัง โดยไม่มีเหตุผลเพียงพอก็จะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ

⁴²วิสุทธิ โปธิแทน, ประชาธิปไตยแนวความคิดและตัวแปรแบบประชาธิปไตยในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร : สุริยสาส์น, 2547), หน้า 166 - 176.

6) หลักประกันสังคมประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่งคือ สื่อมวลชนที่อิสระสามารถทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้เสียเปรียบทางสังคม สามารถวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กดขี่ข่มเหงรังแกประชาชน บทบาทของสื่อมวลชนมีมหาศาลในการเสริมสร้างสังคมประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการป้องกันการลุอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ

การจะเป็นสังคมแบบประชาธิปไตยได้นั้น ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่าประชาชนจะต้องมีจิตสำนึกดังนี้

1) จิตสำนึกและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แม้จะไม่ใช้ระบบการเมืองที่ดีที่สุดแต่เป็นระบบการเมืองที่เลวน้อยที่สุด เพราะเป็นระบบที่มีการประชุมต่อรองหาข้อยุติ และเคารพในหลักการแห่งสิทธิเสรีภาพ

2) จิตสำนึกในเสรีภาพ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญเพราะสิทธิเสรีภาพคือฐานสำคัญของระบบเสรีประชาธิปไตย เป็นสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ของมนุษยชาติที่เป็นเสรีชนใครจะมาบังคับตัดทอนลงมิได้

3) จิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การใช้สิทธิของตนต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การเคารพสิทธิของผู้อื่นจึงเป็นของคู่กันกับการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง การเอาแต่ได้โดยไม่คำนึงถึงสิทธิอันชอบธรรมของผู้อื่น จึงไม่ใช่ลักษณะจิตใจแบบประชาธิปไตย แต่เป็นเรื่องของการเห็นแก่ตัว

4) จิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย เป็นหลักการตัดสินใจขัดแย้งและหาข้อยุติในระบบประชาธิปไตยคือ การลงคะแนนเสียงและใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์การตัดสินใจ ผู้แพ้จะต้องยอมรับการลงคะแนนเสียงและถือว่าสิ้นสุด แต่การใช้เสียงส่วนใหญ่จะต้องไม่ขัดต่อสิทธิของเสียงส่วนน้อย

5) จิตสำนึกในความเสมอภาค ในทางการเมืองคือ หนึ่งคนหนึ่งเสียง และความเสมอภาคทางกฎหมายคือ การใช้กฎหมายบังคับเดียวกันกับทุก ๆ คนในสังคม

6) จิตสำนึกในความยุติธรรม คือการเคารพกฎกติกา ความมีน้ำใจนักกีฬา เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการตามระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นจะหาข้อยุติไม่ได้ถ้าไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของความยุติธรรม

7) จิตสำนึกในการคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ของสังคมและประเทศชาติไม่มุ่งมั่นเฉพาะผลประโยชน์ส่วนตัวโดยก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ

8) จิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบเคารพกฎระเบียบ เป็นตัวคานการให้เสรีภาพเกินขอบเขต เพราะสิทธิเสรีภาพที่ขาดความรับผิดชอบไม่เคารพกฎระเบียบและขาดวินัย จะนำไปสู่การขาดกฎเกณฑ์และการล่มสลายของระเบียบทางการเมือง

9) จิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง แม้เราจะไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เราก็ต้องอดทนอดกลั้น ถ้าการใช้สิทธิเสรีภาพของเขาอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

10) จิตสำนึกในหลักนิติธรรม คือหลักการอันถูกต้องทางกฎหมายทั้งในแง่หลักการ กระบวนการตรากฎหมาย และการบังคับกฎหมายเป็นฐานในการปกครอง⁴³

สรุปได้ว่า หลักการของประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้ว คือหลักการที่เป็นเสมือนหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และหลักเสียงข้างมาก โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งจากระบบการศึกษา กระบวนการผลิตและกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน ที่ต่อเนื่องยาวนานอย่างมั่นคงจึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนแบบดั้งเดิมไปเป็นแบบประชาธิปไตยได้

2.3.4 การเลือกตั้ง

พิมลจารย์ นามวัฒน์ และคณะให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง⁴⁴

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยว่า บุคคลหรือคณะใดสมควรได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยแทนปวงชน ดังนั้นการเลือกตั้งจึงถือได้ว่าเป็นการ

⁴³ ศาสตราจารย์ ดร. ลิขิต ธีรเวคิน, ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย, อ่างแก้ว, หน้า 16 - 19.

⁴⁴ พิมล จารย์นามวัฒน์ และคณะ, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534), หน้า 716.

แสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ทั่วไปของประชาชนว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการอะไรประเภทของการเลือกตั้ง ในการแบ่งประเภทของการเลือกตั้งมีการแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำมาพิจารณาในที่นี้ของแบ่งออกเป็น 2 ประเภท โดยแยกพิจารณาจากวิธีการออกเสียงลงคะแนน ได้แก่

1) การเลือกตั้งทางตรง เป็นการเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ไม่ต้องมีการเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทน เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยในปัจจุบัน

2) การเลือกตั้งทางอ้อม เป็นการเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการออกเสียงเลือกบุคคลขึ้นเป็นตัวแทนชั้นหนึ่งก่อน เพื่อให้ผู้แทนไปออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยที่ใช้การเลือกตั้งทางอ้อมมีเพียงครั้งเดียวเท่านั้น คือการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 โดยราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนตำบลก่อน เพื่อให้ผู้แทนตำบลไปทำการเลือกผู้แทนราษฎรในแต่ละจังหวัดอีกครั้ง

การเลือกตั้งจะมีคุณค่าสมควรแก่การยกย่องว่าได้ดำเนินไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยและถือว่าเป็นฐานที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองจะต้องดำเนินไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นสากล ดังนี้

1) หลักการเลือกตั้งอย่างเป็นอิสระ (Free election) มีความหมายว่า การเลือกตั้งกระทำโดยเสรีไม่มีการบังคับกดขี่จ้ำจวน หรือใช้อิทธิพลใด ๆ มาบิดเบือนหรือทำให้ผลการเลือกตั้งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะคอยเฝ้าดูแลและดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี และรัฐเองก็ต้องไม่กดขี่หรือจ้ำจวนหรือใช้อิทธิพลใด ๆ บังคับให้ราษฎรเลือกตั้ง

2) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic election) หมายความว่า เมื่อเลือกตั้งไปแล้วจะต้องเลือกตั้งใหม่อีก โดยกำหนดระยะเวลาแน่นอน ทั้งนี้เพราะประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรว่า ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงตัวผู้แทนราษฎรคนเดิม หรือเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใหม่และเพื่อให้ประชาชนสามารถควบคุมผู้แทนของตนได้

3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine election) คือไม่ใช่การเลือกตั้งปลอมแปลงที่เป็นการกำหนดให้ (1) รัฐบาลไม่คดโกงในการเลือกตั้ง เช่น ทำการเลือกตั้งแต่พอเป็นพิธีหรือโดยการนับคะแนนเสียงผิดพลาด หรือแอบเอาบัตรลงคะแนนปลอมมาใส่ไว้ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลทุกรัฐบาลย่อมประสงค์จะแสดงให้เห็นว่าราษฎรส่วนมากสนับสนุนตนอยู่ ฉะนั้นแม้รัฐบาลจะมีอำนาจอยู่แล้วก็ยังคงแสดงให้เห็นว่าประชาชนสนับสนุนรัฐบาล โดยวิธีลงคะแนนเลือกตั้ง ดังนั้นถ้ารัฐบาลคาดว่าจะเป็นแพ้เลือกตั้งก็อาจจะใช้วิธีคดโกง (2) รัฐบาลจะต้องระวังมิให้ราษฎรคดโกงกันเอง

ในการเลือกตั้ง วิธีที่จะให้มีการเลือกตั้งอย่างแท้จริงที่สำคัญก็ได้แก่ ให้เป็นกรรมการตรวจคะแนน เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องจัดให้มีวิธีการคัดค้านการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ทั้งนี้โดยจะต้องจัดให้มีศาลการเลือกตั้งซึ่งจัดขึ้น โดยเฉพาะหรือกำหนดให้มีศาลยุติธรรม หรือสถานิติบัญญัติเป็นผู้วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบหรือไม่

4) หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal suffrage) หมายถึง การให้บุคคลออกเสียงลงคะแนน โดยไม่จำกัด กล่าวคือ บุคคลทุกคนไม่ว่าเพศหญิงหรือชายที่มีสัญชาติของประเทศใด จะต้องมิตสิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของประเทศนั้น ข้อยกเว้นที่รับรองกันอยู่โดยทั่วไปก็คือไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลวิกลจริตหรือมีจิตบกพร่อง ผู้ที่ต้องโทษมาแล้วและพ้นโทษยังไม่เกินกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ และบุคคลนั้นจะต้องมิตสิทธิในฐานะพลเมือง เช่น ไม่ได้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

5) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal suffrage) หมายความว่า คนหนึ่งมีคะแนนเสียงเพียงหนึ่งและคะแนนเสียงทุกเสียงย่อมมีน้ำหนักเท่ากัน หลักการเลือกตั้งเสมอภาคนี้เป็นรากเหง้าของระบอบประชาธิปไตย เพราะในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นความสำคัญไม่ได้อยู่ที่เสรีภาพ แต่ความสำคัญระบอบประชาธิปไตยย่อมอยู่ที่สภาพหรือความเสมอภาคคือ บุคคลทุกคนไม่ว่าจะยากดีมีจน มีการศึกษา มีทรัพย์สินหรือกำเนิดอย่างไร ย่อมมิตสิทธิเท่าเทียมกัน และเนื่องด้วยในระบอบประชาธิปไตยที่บุคคลเสมอภาคกันนี้เอง ผลจึงเป็นว่าในการปกครองระบอบนี้บุคคลใดจะมาปกครองราษฎรไม่ได้ นอกจากราษฎรปกครองกันเองและโดยที่ราษฎรทุกคนจะปกครองราษฎรทุกคนไม่ได้จึงต้องเลือกตั้งผู้แทนไปออกกฎหมายจัดตั้งรัฐบาลแทนตน

6) หลักการลงคะแนนลับ (Secrete vote) หมายความว่า การลงคะแนนเสียงที่ไม่ให้ผู้ใดอื่นนอกจากเจ้าตัวเองที่จะทราบว่าได้มีการลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้ใด ซึ่งจะกระทำโดยวิธีให้เอาบัตรลงคะแนนผนึกในซองแล้วมอบให้กรรมการตรวจคะแนนหรือใส่ในหีบบัตรเลือกตั้งเอง⁴⁵

จากเหตุผลข้างต้นสรุปได้ว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพราะเป็นวิธีการคัดเลือกบุคคลโดยการลงคะแนนเสียงเพื่อให้ได้ผู้แทนของปวงชนไปทำหน้าที่ในรัฐสภาไปรักษาผลประโยชน์และนำเอาความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมประเทศชาติหรือใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน การเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองโดยสันติวิธี

⁴⁵ กระทบต ทงรัฐธรรมนูญและคณะ, การเลือกตั้งพรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล, (กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์เพรส, 2535), หน้า 2 - 5.

2.3.5 ศาสนากับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เมื่อพิจารณาในแง่ของศีลธรรมแล้วจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนี้มีหลักการที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจากศีลธรรมอย่างแท้จริง กล่าวคือ ประชาธิปไตยเคารพในความเป็นธรรม (Justice) เหตุผล (Reason) เมตตาธรรม (Compassion) ความศรัทธาในมนุษยชาติ (Faith in human) และความเคารพในเกียรติแห่งมนุษยชน (Human dignity)⁴⁶

พระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่า “การปกครองระบอบต่าง ๆ ทั้งหลายนั้น เมื่อมองไปให้ถึงที่สุดตัวกำหนดอยู่ที่อำนาจการตัดสินใจ หมายความว่า อำนาจการตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่ไหน การปกครองก็คือระบอบนั้น ถ้าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่คน ๆ เดียวก็เป็น “เผด็จการ” ถ้าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ประชาชนก็เป็น “ประชาธิปไตย” ปัจจุบันเราปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมอบอำนาจตัดสินใจนี้ให้แก่ตัวแทนที่พวกเขาเลือกตั้งเข้าไปแล้ว ผู้แทน (ส.ส.) เหล่านี้ไปประชุมกันเลือกผู้นำหรือหัวหน้าผู้บริหารขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี เท่ากับไปมอบอำนาจการตัดสินใจให้กับนายกรัฐมนตรี ในเมื่ออำนาจการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญเรียกว่าเป็นหัวใจของการปกครอง ถ้าเอาตัวเอง เอาความยิ่งใหญ่ของตน เอาความทะนงตัว เอาอิฐฐิความเห็นความเชื่อยึดถือส่วนตัว เอาผลประโยชน์ของตนเป็นเกณฑ์ตัดสินใจก็เป็น “อัคราธิปไตย” ถ้าตัดสินใจไปตามกระแสความนิยม เสี่ยงเล่าลือ หรือแม้แต่ไม่เป็นตัวของตัวเอง คอยฟังว่าใครจะว่าอย่างไร อย่างที่ว่าแล้วแต่พวกมากลากไป หรือตามแรงกดดันจะเอาใจเขา จะหาคะแนน หรือตอบแทนการเอื้อประโยชน์ก็เป็น “โลกาธิปไตย” แต่ถ้าเอาความจริง ความถูกต้องดีงาม หลักการ กฎ กติกา เหตุผล ประโยชน์ที่แท้จริงของชีวิตและสังคมเป็นเกณฑ์ตัดสินใจ โดยใช้ปัญญาหาข้อมูลตรวจสอบข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวาง ให้ถ่องแท้ชัดเจน และพิจารณาอย่างดีที่สุดเต็มขีดแห่งสติปัญญาจะมองเห็น ได้ด้วยความบริสุทธิ์ใจก็เป็น “ธรรมาธิปไตย”⁴⁷

ศาสนาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเพราะเป็นแบบแผนของความประพฤติ ดังนั้น ศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นับถือศาสนานั้น ๆ สำหรับประเทศไทยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และถือเป็นศาสนาประจำชาติไทย พุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทยมาตั้งแต่เกิดจนตาย มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับระบบการปกครองมาตลอด พุทธศาสนาจึงเป็นยิ่งกว่าศาสนาต่อพฤติกรรมของคนไทยคือ เป็นเหมือนวิถีทางและคุณค่าแห่งชีวิต กิจกรรมทางศาสนาสอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันตลอด ฉะนั้นคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงเป็นตัวแปรตัว

⁴⁶ ธานีรินทร์ กรชัยวิเชียร, ระบอบประชาธิปไตย, อังแล้ว, หน้า 1 - 6.

⁴⁷ พระพรหมคุณาภรณ์, ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวส จำกัด, 2549), หน้า 70 - 72.

หนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเป็นตัวกำหนดทัศนคติและค่านิยมอันส่งผลไปสู่การแสดงออกทางการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยคำสอนของพระพุทธศาสนาจะย้มาถึงความสำคัญที่ตัวบุคคลคือให้ละเว้นการทำความชั่วมุ่งมั่นกระทำความดี การปล่อยจิตให้ว่างจะนำมาซึ่งความสงบปราศจากความทุกข์ โดยมีหลักความเชื่อว่าบุคคลจะดีหรือชั่วอยู่ที่การกระทำของตนเอง กรรมใดใครก่อผู้นั้นจะได้รับผลของกรรมเพราะทุกคนมีกรรมเป็นของตน ตนเท่านั้นที่จะเป็นที่พึงแห่งตน จึงเป็นเหตุให้คนไทยส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณธรรมไม่ควรเข้าไปผูกพันกับเรื่องของคนอื่น ผลสะท้อนในทางการเมืองคือ คนไทยไม่กระตือรือร้นที่จะมีปฏิริยาต่อต้านการใช้อำนาจในการปฏิบัติ รัฐบาลหรือการออกกฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐบาล เพราะคนไทยมีความเชื่อว่า “คนผู้ใด ได้กระทำความดีแต่ก่อน ถูกรับไปปฏิบัติบูชาแก่พระรัตนตรัย แล้วจักคุณพระพุทธเจ้า พุทธธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า แลท่านรักษาศีลเมตตาทาวนา ครั้นตายก็เอาตน ไปเกิดในสวรรค์ราบคาบเล่าได้เป็นท้าวเป็นญาผู้ใหญ่ แลมีศักดิ์มียศมีบริวารเป็นอนเอนกอนันต์”⁴⁸ ความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาตรงกับอุปนิสัยของคนไทยส่วนใหญ่ซึ่งมีความรักสงบ (เมตตา) โอบอ้อมอารี (กรุณา) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (มุทิตา) จึงมักวางเฉย (อุเบกขา) ต่อเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง ซึ่งคนไทยถือว่าเป็นเรื่องของชนชั้นผู้นำที่จะต้องรับผิดชอบ ทำให้ประเทศไทยไม่มีความขัดแย้งทางการเมืองในหมู่ประชาชน นับว่าเป็นผลดีต่อการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของไทย เพราะถ้าวันเลือกตั้งผู้แทนคนไทยใช้หลักธรรมมาธิปไตยมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินทุกกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตย ก็จะได้ผู้นำที่มีคุณธรรมเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศแทน⁴⁹

ฉะนั้นตราบใดที่มนุษย์ ยังมีใจเป็นนาย ความเป็นบ่าว ศาสนาก็จะมีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครองอย่างแยกกันไม่ออกแต่จะต้องใช้เวลาอีกกี่ปีประเทศไทยจะมีผู้ปกครองที่ใช้หลักธรรมมาธิปไตยบริหารประเทศนั้น จึงขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของคนไทยเป็นสำคัญ

2.4 บทบาทของพลทหารกองประจำการกับระบอบประชาธิปไตย

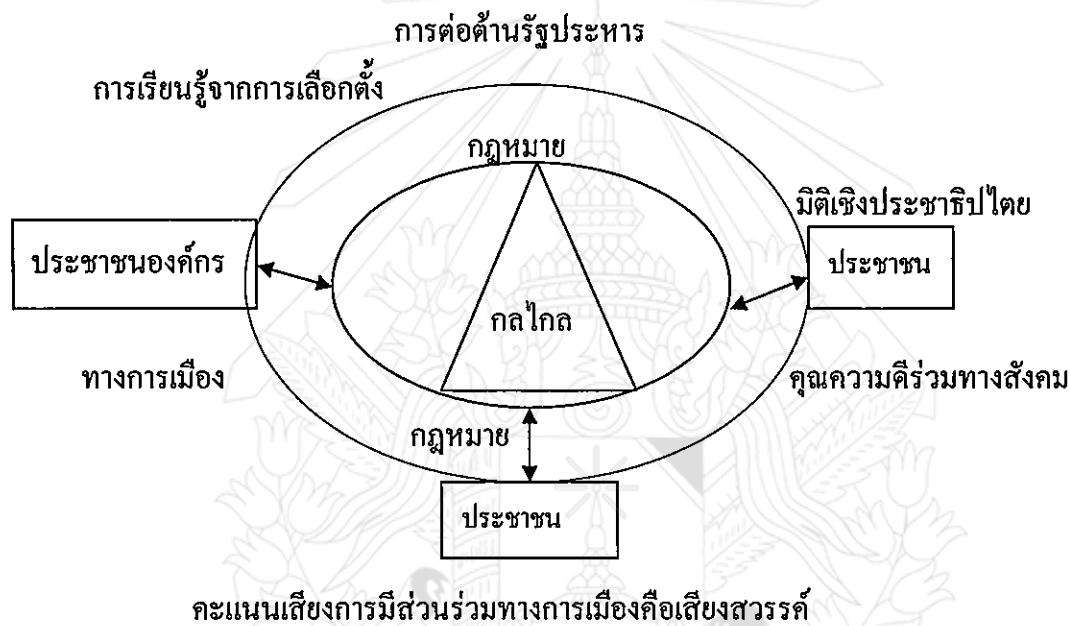
ตามหลักการพื้นฐานทางรัฐศาสตร์กองทัพมีความสัมพันธ์และมีความสำคัญต่อรัฐ (State) มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะรัฐมีกองทัพเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์รักษาคุ้มครองอำนาจอธิปไตย และเป็น

⁴⁸ สตรีลา พลอยสิทธิธรรมชาติ, “การเรียนรู้ทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีของนักเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2544, หน้า 25.

⁴⁹ พระพรหมคุณาภรณ์, ธรรมมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ, อ่างแล้ว, หน้า 73.

กลไกของรัฐ (State Machine) ที่สำคัญถ้ากองทัพพังทลายจะทำให้รัฐต้องล่มสลาย เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงของรัฐในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกิดขึ้นเพราะกองทัพที่ค้ำจุนอยู่ได้พังทลายลง ดังนั้นกองทัพจึงเป็นสถาบันที่คู่กับรัฐมีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ โดยเฉพาะ

เสนีย์ คำสุข ได้เสนอแนวคิดและการพัฒนาพรรคการเมืองไทยที่ทหารเข้าไปมีผลกระทบต่อการพัฒนาในแง่รัฐประหาร โดยกล่าวว่า เจ็อนใจของเวลาอาจจะไม่ใช่ปัจจัยสำคัญแรกสุด แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกพรรคจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของแนวโน้มการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นมากกว่าด้วยการนำเสนอแนวคิดในรูปมิติ 3 ด้าน คือ คะแนนเสียงคือเสียงสวรรค์ มิติประชาธิปไตย และคุณค่าคุณธรรมร่วมกันในสังคม⁵⁰

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงมิติการพัฒนาส่งเสริมทางการเมือง

การที่ทหารได้เข้าไปมีส่วนร่วมในแง่มุมต่าง ๆ ในฐานะที่ทหารเองเป็นประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ระบบการเมืองเข้มแข็งหรืออ่อนแอได้ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ปัญหา จำเป็นต้องศึกษาต่อไป

⁵⁰เสนีย์ คำสุข, การเมืองภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2546), หน้า 122.

2.4.1 อุดมการณ์ทางการเมืองของทหาร

กฎ ระเบียบ และแบบธรรมเนียมประเพณีของทหารตลอดจนอุดมการณ์ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาชน รวมทั้งการปลูกฝังให้เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด เป็นภาพลักษณ์หรือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของทหารที่นับว่าเป็นวัฒนธรรมขององค์กรทหารที่ได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติราชการ ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำการดำเนินชีวิตประจำวันของทหารในที่สุด เพื่อที่จะให้ทหารทุกคนอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยเดียวกันและมีแนวทางการปฏิบัติราชการไปในทิศทางเดียวกัน โดยต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยตรง และผู้บังคับบัญชาชั้นสูงที่มียศและตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าตนอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง

เจโนวิทซ์ (Janowitz) กล่าวเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารพบว่า ทหารจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองอยู่ 4 อย่าง คือ

- 1) ชาตินิยมเป็นอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรักชาติ และต่อต้านอิทธิพลของต่างชาติ
- 2) เคร่งครัดต่อระเบียบวินัย ทหารนิยมให้มีการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่วางไว้โดยไม่ให้ยืดหยุ่นในการตีความมากนัก
- 3) สนับสนุนการมีรัฐวิสาหกิจ ทหารในประเทศด้อยพัฒนามักสนับสนุนให้รัฐเข้าไปมีบทบาทในการประกอบการทางเศรษฐกิจ
- 4) ต่อต้านทางการเมืองในระบบพรรค เป็นอุดมการณ์ที่มองเห็นว่าการดำเนินงานในระบบพรรคเป็นไปอย่างล่าช้า ทหารต้องดำเนินเรื่องราวต่าง ๆ ให้ได้ผลทันตาเห็น⁵¹

ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวว่าทหารมีอุดมการณ์ทางการเมืองอยู่ 3 ประการคือ

- 1) ทหารไทยมีความรู้สึกชาตินิยมและต่อต้านคอมมิวนิสต์
- 2) ทหารไทยถือว่าตนเองมีบทบาททางการเมืองเท่ากับพลเรือน
- 3) ทหารไทยเข้าใจตนเองอย่างป็นอุดมการณ์ว่า การเมืองการปกครองของประเทศชาติจะขาดทหารเสียไม่ได้⁵²

⁵¹เรืออากาศ เอกนภาพล อัครนิพัทธ์, “ทัศนคติของนักเรียนนายเรืออากาศต่อประชาธิปไตยในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2548, หน้า 22.

⁵²ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ความคิดอิสระ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พินเนส, 2517), หน้า 109.

การที่ทหารมีบทบาทในทางการเมืองมาตั้งแต่อดีตก่อนการปกครองจนถึงปัจจุบันทำให้ทหารคิดว่า บทบาททางการเมืองเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของทหารและยังเห็นว่าตนเองยังมีความสำคัญและจำเป็นอันขาดไม่ได้สำหรับการเมืองการปกครองของไทย ทหารยังมีความเป็นชาตินิยมและต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง ดังนั้นการที่จะนำการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นรูปแบบของประเทศตะวันตกมาใช้กับประเทศไทย จึงไม่มีความเหมาะสมแก่ประเทศไทย ควรจะมีรูปแบบการปกครองให้เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะนิสัยของคนไทย เช่น ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ใช้คำว่า “ประชาธิปไตยแบบไทย” ซึ่งหมายถึงการให้เสรีภาพกับปวงชนแบบ ไม่จำกัด ไม่ใช่แบบสมบูรณ์ ดังนั้นบทบาทและอุดมการณ์ต่าง ๆ ของทหารบางส่วนจึงถูกถ่ายทอดไปยังพลทหารกองประจำการ

2.4.2 หลักการฝึกอบรมทหาร

ในด้านการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการนั้นกองทัพได้ออกคำสั่งให้หน่วยขึ้นตรงจัดตั้งหน่วยฝึกทหารใหม่ให้ดำเนินการฝึกอบรมในเรื่องต่อไปนี้คือ

- 1) การฝึกอบรมวิชาทหาร มุ่งหมายที่จะให้ทหารกองประจำการมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการทหารพื้นฐาน ตลอดจนถึงขั้นการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการประสานสอดคล้องในระหว่างการศึกษาปฏิบัติหน้าที่
- 2) การฝึกอบรมพลศึกษาและการกีฬา มุ่งหมายที่จะให้พลทหารกองประจำการมีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีความทรหดอดทน ว่องไว และไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งให้รู้จักคุณค่าของกีฬา
- 3) การฝึกอบรมความเป็นผู้นำ มุ่งหมายที่จะให้พลทหารกองประจำการได้รับการฝึกฝนตนเองในการปกครองบังคับบัญชา การฝึกดำรงวินัยลักษณะทหาร และการฝึกเป็นผู้นำ
- 4) การฝึกอบรมกิจกรรมพิเศษ มุ่งหมายที่จะให้พลทหารกองประจำการได้แสดงความคิดริเริ่ม และความสามารถพิเศษ รวมทั้งอบรมให้รู้จักวางตนให้ถูกต้องเหมาะสมในการเข้าสังคม
- 5) การเสริมสร้างประสบการณ์ มุ่งหมายที่จะให้พลทหารกองประจำการมีประสบการณ์กว้างขวาง ไม่เพียงแต่เฉพาะวิชาที่ศึกษาหรือฝึกอบรมในหน่วยฝึกทหารใหม่เท่านั้น แต่ยังสามารถมีโอกาสศึกษาวิชาชีพเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้หลังปลดประจำการ
- 6) การฝึกอบรมจริยศึกษา มุ่งหมายที่จะอบรมจิตใจ ความประพฤติ และอุปนิสัย ของพลทหารกองประจำการให้พร้อมด้วยคุณธรรมอันดีงาม รู้จักประพฤติตนในการเป็นผู้นำและรู้จักวางตนให้ถูกต้อง โดยมีศีลธรรมและจริยธรรมในการประพฤติปฏิบัติตนออกเหนือจากปฏิบัติตามกรอบของทหาร และพร้อมจะเสียสละได้ทุกเมื่อสมกับเป็นสุภาพบุรุษตัวจริง

7) การฝึกอบรมด้านการเมืองการปกครอง มุ่งหมายจะให้พลทหารกองประจำการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อเป็นความรู้ติดตัวไปเผยแพร่ให้บุคคลในครอบครัวเข้าใจหลังจากปลดประจำการไปแล้ว

2.4.3 วิชาการอบรมทหาร

ทุกวันเวลา 19.00 – 20.00 น. จะเป็นเวลากล่อมเกลานิสสัยพลทหารกองประจำการ ด้วยการเพิ่มพูนความรู้และปรับทัศนคติให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บังคับหน่วยทหารจะจัดนายทหารที่มีความรู้แขนงต่าง ๆ มาอบรมในเรื่อง

- 1) หน้าที่ของพลเมืองดี
- 2) มารยาทและวินัยของทหาร
- 3) คุณธรรมของทหาร
- 4) แบบธรรมเนียมทหาร
- 5) คุณลักษณะทางทหาร
- 6) ยาเสพติดและมาตรการป้องกัน
- 7) การต่อต้านการก่อการร้าย
- 8) ประวัติศาสตร์ชาติไทย
- 9) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- 10) การเสริมสร้างปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง
- 11) พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย
- 12) การปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 13) ความรักและป้องกันประเทศชาติ

2.4.4 จรรยาบรรณของทหาร

รองศาสตราจารย์ ดร. ปราชญา กล้าผจญ กล่าวว่ ทหารทุกคนจะต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อธงชัยเฉลิมพล ต่อพระพักตร์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ดังนี้

ข้าพเจ้าจักยอมตายเพื่ออิสรภาพ และความสงบสุขของชาติ

ข้าพเจ้าจักอยู่ในศีลธรรมอันดีของศาสนา

ข้าพเจ้าจักเทิดทูนรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพของพระมหากษัตริย์เจ้า

ข้าพเจ้าจักรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันดีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้าพเจ้าจักเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ทั้งจักปกครองบังคับด้วยความยุติธรรม

ข้าพเจ้าจักไม่แพร่ภัยความลับทางราชการเป็นอันขาด
 ส่วนคำปฏิญาณที่พลทหารกองประจำการต้องปฏิญาณเป็นประจำก่อนนอน ได้แก่
 ไม่มีอะไรที่ทำไม่ได้ ทำไม่ไหว ทำไม่ทัน ทำไม่เสร็จ
 ตายเสียดีกว่าที่จะละทิ้งหน้าที่
 ตายในสนามรบ เป็นเกียรติของทหาร
 คำสั่งของผู้บังคับบัญชา คือพรจากสวรรค์
 ชาติของเราเป็นไทยอยู่ได้จนตราบเท่าทุกวันนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราเอาเลือด เอา
 เนื้อ เอาชีวิตเข้าแลกไว้ เราต้องบำรุงชาติ เราต้องรักษาชาติ เราต้องสละชีพเพื่อชาติ⁵³

2.4.5 วินัยของทหาร

พันเอก ชวติพิสุทธิพันธ์ กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมี
 พระราชบัญญัติไว้ตอนหนึ่งว่า กองทัพต้องมีวินัย วินัย และวินัย ถ้าไม่มีวินัยก็จะกลายเป็นกองโจร⁵⁴

จึงมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ขึ้นมา โดยมี
 วัตถุประสงค์เพื่อควบคุมทหารให้อยู่ในกรอบที่ผู้บังคับบัญชาได้วางไว้ เนื่องจากทหารเป็นกลุ่มคน
 ที่มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถเหนือประชาชนทั่วไป เพราะรู้จักการใช้ยุทธวิธีในการสู้รบ และ
 มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ผู้บังคับหน่วยทหารทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อการ
 กระทำของผู้ใต้บังคับบัญชาถ้าพวกเขาปฏิบัติตามคำสั่งของตน

ตามมาตรา 4 กล่าวไว้ว่าวินัยทหารนั้น คือการที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียม
 นิยมของทหาร

ตามมาตรา 5 กล่าวไว้ว่า วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหาร
 ทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดเสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่ากระทำความผิด ตัวอย่างการกระทำความผิดวินัย
 ของทหารมีดังต่อไปนี้

- 1) คือ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- 2) ไม่รักษากฎระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
- 3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมทหาร
- 4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร

⁵³ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา กล้าผจญ, คุณธรรมจริยธรรมผู้นำรัฐ, (กรุงเทพมหานคร:
 ก. พลการพิมพ์, 2549), หน้า 99.

⁵⁴ พันเอกชวติพิสุทธิพันธ์, ปฏิวัติประชาธิปไตย ก่อนชาติล่มสลาย, (กรุงเทพมหานคร :
 บพิศการพิมพ์, 2548), หน้า 39.

- 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ
- 6) กล่าวคำเท็จ
- 7) ให้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติน่าไม่สมควร
- 8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ
- 9) เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกิริยา

มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวางรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่นั้น โดยกวัดขั้น ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธ เพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบก็ดี หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและผู้ช่วยเหลือในการนั้น จะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน และรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

มาตรา 7 ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหาร จักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการหรือถูกถอดยศ

มาตรา 30 ผู้ใดเป็นทหาร และมักขัดขืนหรือละเลยมิกระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ ท่านว่ามีความผิด ต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุคงจะว่าต่อไปนี้ คือ

1) ถ้าได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าพระราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

2) ถ้ามิได้กระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงครามหรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกตั้งแต่ปีหนึ่งไปจนถึงยี่สิบปี

3) ถ้าได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้วท่านให้ลงอาญาจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี

มาตรา 31 ผู้ใดเป็นทหาร และขัดขืนมิกระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ โดยแสดงความขัดขืนด้วยกิริยา หรือวาจาที่องอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธด้วยใจรู้ ท่านว่ามีความผิด ต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุคงจะว่าต่อไปนี้ คือ

1) ถ้าได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าพระราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

2) ถ้ามิได้กระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงครามหรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกตั้งแต่สามปีไปจนถึงยี่สิบปี

3) ถ้าได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้วท่านให้ลงอาญาจำคุกไม่เกินกว่าสิบปี

สรุปได้ว่า ชายไทยทุกคนมีหน้าที่รับใช้ราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 73 และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2497 โดยวิธีการรับหรือตรวจเลือกเข้าเป็นพลทหารกองประจำการ และในระหว่างปฏิบัติหน้าที่พลทหารกองประจำการทุกคนจะต้องประพฤติและปฏิบัติอยู่ในกฎระเบียบ คำสั่ง อย่างเคร่งครัด หากละเมิดหรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะได้รับโทษตามความผิด

2.5 สภาพพื้นที่ที่ทำวิจัย

2.5.1 สถานที่ตั้ง

กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว

2.5.2 ภารกิจ

พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว มีภารกิจในการทำสายกำลังรบของข้าศึก เข้ายึดและควบคุมพื้นที่ รวมทั้งประชาชนและทรัพยากรในพื้นที่ นอกเหนือจากภารกิจที่ได้รับมอบแล้ว ยังมีภารกิจหน้าที่เพิ่มเติม ดังนี้

- 1) การป้องกันชายแดน
- 2) การรักษาความมั่นคงภายใน
- 3) การพัฒนาเพื่อความมั่นคง และงานโครงการตามพระราชดำริ
- 4) การรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

2.5.3 การจัดหน่วย

มีพลทหารกองประจำการอยู่ 4 ผลิต หมุนเวียนเข้ารับราชการปีละ 2 ผลิต และจะประจำการอยู่ผลิตละ 2 ปี (ยกเว้นผู้ร้องขอ โดยใช้คุณวุฒิ) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสระแก้ว หรือในจังหวัดใกล้เคียง

2.5.4 การฝึกของหน่วย

ดำเนินการฝึกตามวงรอบประจำปีของกองทัพบกเพื่อให้พลทหารกองประจำการมีความแข็งแกร่งเชิงวิชาและเงินจัดในยุทธวิธี ได้แก่ การฝึกทหารใหม่ และการฝึกเฉพาะหน้าที่ของทหารใหม่, การฝึกเป็นหน่วย หมู่ ตอน หมวด, การฝึกเป็นหน่วยกองร้อย, การฝึกเป็นหน่วยกองพัน, การฝึกปัญหาที่บังคับการ และการฝึกชุดทำลายรถถัง

ความมุ่งหมายในการฝึกมีดังนี้

- 1) เพื่อให้พลทหารกองประจำการมีความรู้เฉพาะหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับการบรรจุ และให้สามารถปฏิบัติงานเป็นชุดร่วมกับผู้นำหน่วยได้
- 2) เพื่อให้มีความรู้เฉพาะหน้าที่เป็นพื้นฐานในการรับการศึกษา และฝึกในหลักสูตรการฝึกเป็นหน่วยต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5.5 ระเบียบปฏิบัติประจำวัน

การบังคับบัญชาให้พลทหารกองประจำการมีความรู้ความเข้าใจตรงกันและประพฤติปฏิบัติไปในทางเดียวกันนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดเป็นระเบียบเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติได้ โดยไม่ต้องรอคำสั่งผู้บังคับบัญชาดังนี้

เวลา 05.30 – 06.00 น.	ตื่นนอนและออกกำลังกาย
เวลา 08.00 – 09.00 น.	ประชุมชี้แจงสรุปข่าวสารที่สมควรรับรู้
เวลา 09.00 – 12.00 น.	การฝึกประจำวัน
เวลา 13.00 – 17.00 น.	การฝึกประจำวัน
เวลา 19.00 – 20.00 น.	การสอนอบรมอุดมการณ์ทางการเมือง ยกเว้น

วันพุธจะมีกิจกรรมด้านนันทนาการ

สำหรับการอบรมด้านอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์จะจัดนายทหารพระธรรมนูญของหน่วยหมุนเวียนไปอบรมให้พลทหารกองประจำการฟังเรื่อง “การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” จัดอนุศาสนาจารย์มาอบรมเรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรม” และขอสนับสนุนวิทยากรจากสถาบันการศึกษาในบริเวณใกล้เคียงมาบรรยายเกี่ยวกับ “ประวัติศาสตร์ชาติไทย” เป็นประจำ

2.5.6 สวัสดิการกำลังพล

กองพันซ่อมบำรุงกรม กรมสนับสนุนกองพลทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว จะดูแลพลทหารกองประจำการเป็นอย่างดี โดยไม่ให้มีความรู้สึกแปลกแตกต่างที่อยู่กับครอบครัว สมเกียรติกับการเป็นผู้ที่ยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเข้ารับใช้ราชการ ด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนอกเหนือจากที่จะต้องได้รับจากทางราชการเพื่อเป็นสวัสดิการและบำรุงขวัญกำลังพล เช่น ภูมิทัศน์ในโรงเรือนรมรื่นสบายตา ห้องพักผ่อนติดตั้งเครื่องปรับอากาศสำหรับติดตามข่าวสารบ้านเมืองและความบันเทิง ห้องสมุดสำหรับเพิ่มพูนความรู้ และห้องซักรีดที่ทันสมัย

สำหรับพลทหารกองประจำการที่มีความประสงค์จะศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทางกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ได้ประสานงานกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอรรถาธิบาย ให้มาเปิดการเรียนการสอนในวันหยุดราชการ และมีการจัดวิทยากรมาอบรม วิชาชีพก่อนพลทหารกองประจำการจะปลดราชการ⁵⁵

สรุปได้ว่า กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว ให้การดูแลทางด้านสวัสดิการแก่กำลังพลเป็นอย่างดีเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจของกำลังพลในด้านต่าง ๆ ขณะปฏิบัติหน้าที่และเวลาว่างเว้นต่อการปฏิบัติงานและให้ความรู้แนวคิดตัวไปเมื่อยามพ้นภาระจากกองพลทหารราบออกไปดำเนินชีวิตในสังคม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

กรรณา ชันทอง ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน” ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 18.6 มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.9 มีการศึกษาระดับมัธยมปวช. คิดเป็นร้อยละ 69.4 มีรายได้ต่อเดือนที่ 10,000 -15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.1 และมีภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 64 2) ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย 2) ด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตย 3) ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก 3) พนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้านพบว่า พนักงานที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตยแตกต่างกัน พนักงานที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยในด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตยแตกต่างกัน พนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยในด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างต่าง 4) พนักงานได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สำคัญคือ (1) การปกครองมีความหย่อนยานไม่เด็ดขาด เขาเปรียบคนจน คนรวยคือผู้มีอำนาจ แนวทางแก้ไขคือ ให้มีกฎหมาย

⁵⁵ข้อมูลกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ, (อัคราณา).

รัฐธรรมนูญที่ตัดสิทธิทางการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน (2) การแสดงความคิดเห็นกันมากจนเกินไปจนเกิดความขัดแย้ง เกิดการชุมนุมประท้วง แนวทางแก้ไขคือ ห้ความรู้ด้านกฎหมายประชาสัมพันธ์และบรรณคดีในสิทธิเสรีภาพอย่างทั่วถึง เพราะประชาชนยังขาดความรู้ในหลักการปกครองและการแสดงออกของระบอบประชาธิปไตย (3) มีนายทุน มีผู้อุปถัมภ์ คนจนตกเป็นเหยื่อและถูกมองเป็นปัญหาสังคม แนวทางแก้ไขคือ รัฐควรส่งเสริมให้การศึกษาให้ความรู้แก่ภาคประชาชน⁶

ร้อยโทศิริบูรณ์ จำปาเทศ ได้ศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.80 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 37.30 มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 48.80 มีระยะเวลารับราชการไม่เกิน 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 38.802) พลทหารกองประจำการค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครมีความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พลทหารกองประจำการมีความเข้าใจประชาธิปไตยด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ส่วนอีก 2 ด้าน คือด้านการปกครองแบบประชาธิปไตยและด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนอกจากนั้นไม่พบความแตกต่าง 4) พลทหารกองประจำการค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยที่สำคัญ คือ 1) ไม่เข้าใจเรื่องประชาธิปไตย ไม่รู้จักสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองมีความเบื่อหน่ายการเมือง และไม่ยอมไปใช้สิทธิ จึงควรให้ความรู้ที่ถูกต้องและแท้จริง โดยการเผยแพร่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และการใช้มาตรการต่าง ๆ 2) เสี่ยงข้างน้อยไม่ปฏิบัติตามเสียงส่วนข้างมากที่ผ่านการเห็นชอบแล้ว ทำให้เกิดการชุมนุมเรียกร้องการใช้ความคิดเห็นส่วนตัวตัดสินปัญหาทุกคนต่างเห็นแก่ตัว คิดแต่จะเอาตัวรอดเพียงอย่างเดียว จึงควรมีการปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ยอมรับเสียงข้างมากตามหลักประชาธิปไตย รัฐบาลหรือหน่วยงานแก้ไขอย่างจริงจัง ประชาชนต้องเคารพหลักเหตุและผล โดยไม่เน้นความรุนแรง ควรใช้หลักประชาธิปไตยในการหาข้อยุติ เช่น การทำมติควรหยุดการแข่งขันเพื่อชิงดีชิงเด่น ให้รู้จักคำว่า “พอเพียง” 3) ระบบทุนนิยมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากเกินไป ประชาชนยัง

⁶กรรณา ชันทอง, “ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 120 หน้า.

ไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง จึงควรส่งเสริมให้ใช้ระบบเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนจะได้มีภูมิคุ้มกัน ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องต้องดูแลช่วยเหลือตามความจำเป็น⁵⁷

พันโทคนัย บุญตัน “ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีทหารประจำการฯ สังกัดกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ กองทัพบก” ผลการวิจัยพบว่า ทหารประจำการฯ มีความรู้ทางการเมืองในระดับปานกลาง โดยนายทหารชั้นสัญญาบัตรจะมีความรู้ทางการเมืองสูงกว่านายทหารชั้นประทวน แต่นายทหารชั้นประทวนจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่านายทหารชั้นสัญญาบัตร ทหารประจำการฯ จะมีความรู้ทางการเมืองแตกต่างกันตามชั้นยศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ตำแหน่ง และการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองประเภทวิทยุและอื่น ๆ ทหารประจำการฯ จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันไปตามการศึกษาเพิ่มเติม การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในเรื่องสิ่งบันเทิงสื่อความรู้ประเภทโทรทัศน์และวิทยุ ทหารประจำการฯ จะได้รับประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันแตกต่างกันไปตามการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในเรื่องสิ่งบันเทิงสื่อความรู้ประเภทอื่นๆ (เช่น นิตยสาร) ทหารประจำการฯ จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ ทหารประจำการฯ จะได้รับประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันทั้งในขณะที่เป็นทหารและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง ทหารประจำการฯ มีความรู้ทางการเมืองสูงจึงไม่จำเป็นที่จะได้รับประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันสูงกว่าทหารประจำการฯ ที่มีความรู้ทางการเมืองต่ำกว่า⁵⁸

เรืออากาศตรีณภาพล อัครนิทัต ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนักเรียนนายเรืออากาศต่อประชาธิปไตยในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนายเรืออากาศมีทัศนคติต่อประชาธิปไตยในประเทศไทยระดับสูง ปัจจัยด้านอายุ ชั้นปีการศึกษา ภูมิลำเนาเดิม และความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันของนักเรียนนายเรืออากาศมีผลให้ทัศนคติต่อประชาธิปไตยในประเทศไทยแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง สถานภาพ

⁵⁷ร้อยโทศิริบูรณ จ่าป่าเทศ, “ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ ค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”, สารนิพนธ์ศาสตรา สดรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 114 หน้า.

⁵⁸พันโทคนัย บุญตัน, “ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีทหารประจำการฯ สังกัดกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ กองทัพบก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง), 2542, 175 หน้า.

ทางเศรษฐกิจของครอบครัวและการสนใจข่าวสารทางการเมืองที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อระดับทัศนคติ⁵⁹

พลอากาศตรีวันชาติ เนตรานนท์ ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุคปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมืองคือ ปัจจัยอายุ และชั้นการศึกษา ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการบังคับบัญชา คณาจารย์และปัจจัยด้านวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยที่มีผลการเรียนรู้ทางการเมืองคือปัจจัยชั้นปีการศึกษาและคะแนนเฉลี่ยสะสมและปัจจัยด้านวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05⁶⁰

วิโรจน์ มุมานะจิตต์ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี มีการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ด้านความสนใจที่จะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมืองอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน แต่ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน ที่มีระดับตำแหน่งแตกต่างกัน มีความสนใจที่จะเข้าร่วมมี

⁵⁹เรืออากาศตรี นภาพล อัครนิพัทธ์, “ทัศนคติของนักเรียนนายเรืออากาศต่อประชาธิปไตยในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช), 2547, 90 หน้า.

⁶⁰พลอากาศตรี วันชาติ เนตรานนท์, “การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุคปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช), 2547, 162 หน้า.

บทบาททางการเมืองแตกต่างกันแต่ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความสนใจที่จะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมืองไม่แตกต่างกัน⁶¹

ศรัญญู พูนลาภ ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540: ศึกษาเฉพาะกรณี เขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างระหว่างสภาพภูมิหลังอันได้แก่ ระดับการศึกษา การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นและพฤติกรรมความคิดเห็นข่าวสารการเมืองที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ไม่แตกต่างกัน⁶²

สมชัย ไตรพิทยากุล ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ ที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย” ผลการวิจัยพบว่า นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ มีทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ตัวแปรด้านภูมิฐานะเดิม และระยะเวลาการรับราชการทหาร มีผลต่อทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ส่วนตัวแปรด้านอายุ เงินเดือน ภูมิหลังทางการศึกษา สายการปฏิบัติงาน ความสนใจข่าวสารบ้านเมืองการปกครองและการผ่านการอบรมความรู้เรื่องประชาธิปไตยไม่มีผลต่อทัศนคติ⁶³

สริลดา พลอยสีธรรมชาติ ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีของนักเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเตรียมทหารที่มีอายุต่างกัน

⁶¹ วิโรจน์ มุมานะจิตต์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดชลบุรี”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 75 หน้า.

⁶² ศรัญญู พูนลาภ, “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2547, 130 หน้า.

⁶³ สมชัย ไตรพิทยากุล, “ทัศนคติของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2542, 121 หน้า.

จะมีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน นักเรียนเตรียมทหารที่ศึกษามาจากสถาบันการศึกษา ก่อนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารจะมีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน นักเรียนเตรียมทหารที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน นักเรียนเตรียมทหารที่มีอาชีพของบิดาต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน นักเรียนเตรียมทหารที่มีอาชีพของมารดาต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน นักเรียนเตรียมทหารที่มีภูมิลำเนาต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน นักเรียนเตรียมทหารที่มีสังกัดเหล่าทัพต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05⁶⁴

สายสุณิศกรางกุล ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3: ศึกษากรณีโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเพศชาย นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนมีที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีเขตที่พักอาศัยต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน⁶⁵

จ่าอากาศเอกสุรวิน นุรักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมือง : กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะรัฐศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 4” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะรัฐศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ระดับปริญญา

⁶⁴ สริลดา พลอยสีธรรมชาติ, “การเรียนรู้ทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีของนักเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, 126 หน้า.

⁶⁵ สายสุณิศกรางกุล, “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2542, 115 หน้า.

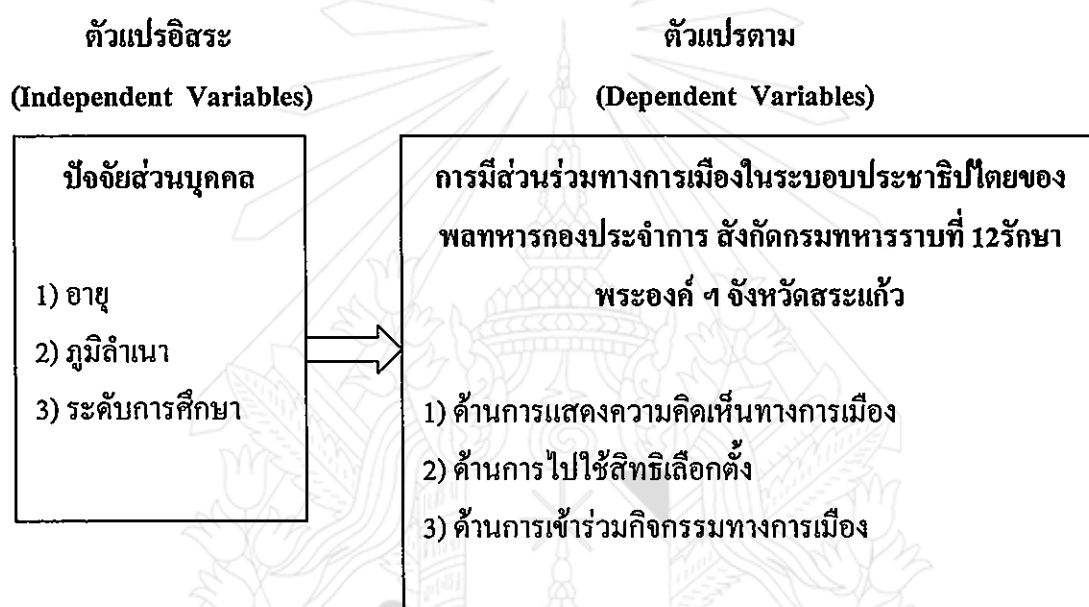
ตรีชั้นปีที่ 1 และ 4 ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองไปในทางประชาธิปไตย คือ นักศึกษาที่มีเพศต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่มีอายุต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 นักศึกษาที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยรามคำแหงต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่มีความสนใจติดตามข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน⁶⁶

⁶⁶จำอากาศเอกสุรวิน นุรักษ์, “การเรียนรู้ทางการเมืองศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะรัฐศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 4”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2545, 100 หน้า.

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของณรงค์ สินสวัสดิ์⁶⁷ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของพิมลจารย์ นามวัฒน์ และคณะ⁶⁸ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของทิพาพร พิมพิสุทธิ⁶⁹ สามารถสรุปกรอบแนวคิดและตัวแปรในการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁶⁷ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, อ่างแก้ว, 123 หน้า.

⁶⁸พิมลจารย์นามวัฒน์ และคณะ, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง, อ่างแก้ว, หน้า 716.

⁶⁹ทิพาพร พิมพิสุทธิ, พัฒนาการเมือง, อ่างแก้ว, หน้า 133-134.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว” นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอน และวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวัดค่าตัวแปร
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ได้แก่ พลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 504 คน¹

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ พลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 223 คน

¹กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว, “ฐานข้อมูลจำนวนพลทหารกองประจำการ”, สระแก้ว : ฝ่ายทรัพยากรบุคคล, 1 พฤศจิกายน 2556, (อัดสำเนา).

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้²

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05)

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{504}{1 + 504 \times (0.05)^2} = 223$$

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 223 คน จึงใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากแบบไม่ทดแทน โดยการเขียนหมายเลขตามบัญชีของประชากรลงในฉลาก ม้วนใส่ภาชนะคละกั้นให้ทั่วถึง แล้วหยิบขึ้นมาจับได้เลขใดขึ้นมาไม่ต้องใส่ฉลากที่จับได้กลับลงไป ในภาชนะอีก ทำดังนี้ทุกครั้งจนกระทั่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามต้องการ จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนาและระดับการศึกษา ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใน 3 ด้าน คือ

²ยูทท ไกยวรรณ, สถิติสำหรับการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., 2544), หน้า 56.

1) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	จำนวน 5 ข้อ
2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	จำนวน 5 ข้อ
3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	จำนวน 5 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่า ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
มาก	มีค่าเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบ ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัด สระแก้ว ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดคือให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความ คิดเห็น

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัยโดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้อง และชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้ว นำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

1) อาจารย์กรุณา ชันทอง

วุฒิการศึกษา สน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขต สิรินครราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

2) อาจารย์บานชื่น นักการเรียน

วุฒิการศึกษา ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขต สิรินครราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

3. พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.)

วุฒิการศึกษา PH.D. (Political Science)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินครราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โดยให้ตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม

3.4.5 นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) ตามสูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum X$	แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ
โดยที่	+1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	0	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	-1	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ ใช้ได้จำนวน 15 ข้อซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.66 - 1.00

3.4.6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

3.4.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่

12 รักษาพระองค์ฯ จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่นของ เครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (@-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ³ ดังนี้

$$\text{สูตร } r_{tt} = \frac{k}{K-1} \left(\frac{1 - s^2_1}{s^2_x} \right)$$

เมื่อ k = จำนวนข้อสอบทั้งหมด

s^2_1 = ผลรวมของค่า ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลจากการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.83

3.4.8 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงผู้บังคับการกรม ทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว

3.5.2 ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ

3.5.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

3.5.4 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 223 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จึงตรวจสอบ ความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

3.5.5 นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.6 การวัดค่าตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยของ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยใช้เกณฑ์ตามสูตรดังนี้⁴

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 35

⁴รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาลบุตร, *เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัททุนพิบลิชซิ่ง จำกัด, 2548), หน้า 43.

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่ต้องการวัด}} = \frac{5 - 1}{5} = \frac{4}{5} = 0.80$$

ระดับค่า	ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลผล
5	4.21 - 5.00	การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4	3.41 - 4.20	การมีส่วนร่วมในระดับมาก
3	2.61 - 3.40	การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
2	1.81 - 2.60	การมีส่วนร่วมในระดับน้อย
1	1.00 - 1.80	การมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดระเบียบ ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.7.1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

3.7.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.7.3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว กับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

3.7.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย 2 ประเภท ได้แก่

3.8.1 สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.8.2 สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) การหาค่าร้อยละ (Percentage)⁵

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

โดยที่ P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)⁶

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

โดยที่ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

⁵นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543), หน้า 128.

⁶สงศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547), หน้า 55.

3) การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)⁷

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

โดยที่ S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

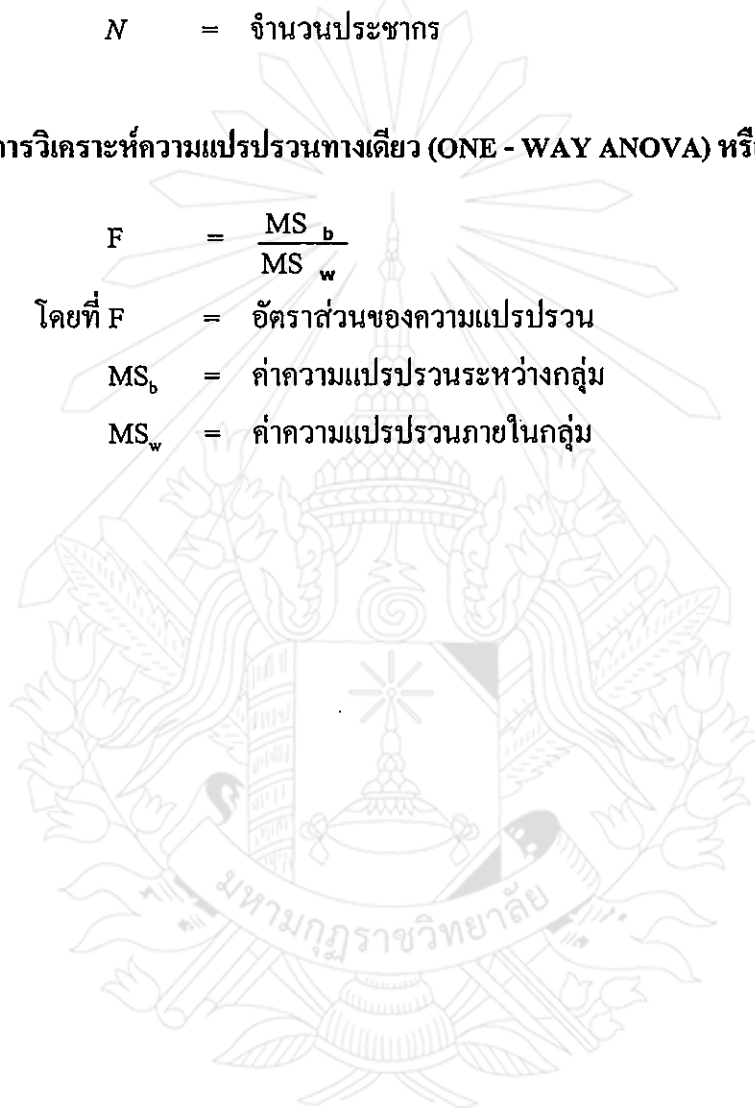
4) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE - WAY ANOVA) หรือ (F-test)⁸

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

โดยที่ F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

⁷ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540), หน้า 53.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ 3 ประการ คือ

1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุ ภูมิฐานะและระดับการศึกษาต่างกัน

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสำรวจ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่ม ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 233 คน และได้ใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากแบบไม่ทดแทน โดยการเขียนหมายเลขตามบัญชีของประชากรลงในฉลาก ม้วนใส่ภาชนะคละกันให้ทั่วถึง แล้วหยิบขึ้นมาจับได้เลขใดขึ้นมาไม่ต้องใส่ฉลากที่จับได้กลับลงไป ในภาชนะอีก ทำดังนี้ทุกครั้งจนกระทั่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามต้องการ จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วน ตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 สถิติลักษณะที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	นัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ได้แก่ ได้แก่อายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดค่ายกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ศึกษา พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ซึ่งมีคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.1 - 4.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 19 ปี	10	2.50
20 - 21 ปี	27	31.10
22 - 23 ปี	170	45.10
24 ปี ขึ้นไป	16	21.30
รวม	223	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุ 22 - 23 ปี จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 45.10 รองลงมา มีอายุ 20 - 21 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 และน้อยที่สุดมีอายุ 18 - 19 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) บัณฑิตส่วนบุคคลของพลทหาร กองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามจังหวัด

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัดสระแก้ว	120	42.20
จังหวัดบุรีรัมย์	37	21.30
จังหวัดจันทบุรี	22	13.10
จังหวัดปราจีนบุรี	44	23.40
รวม	223	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่าพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20 รองลงมา มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 23.40 และน้อยที่สุดมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) บัณฑิตส่วนบุคคลของพลทหาร กองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	3	7.30
มัธยมศึกษา/ปวช.	187	54.40
อนุปริญญา/ปวส.	26	26.10
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	12.20
รวม	223	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่าพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10 และน้อยที่สุดคือระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.4 - 4.7

ตารางที่ 4.4 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.36	0.33	ปานกลาง
2. ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.53	0.42	มากที่สุด
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	4.05	0.42	มาก
รวม	3.98	0.39	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวม 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่ามีค่ามากที่สุดคือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เคยแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เมื่อมีนักการเมืองเข้ามาหาเสียงในหน่วยทหาร	3.89	0.66	มาก
2. เมื่อได้พบนักการเมือง เคยได้สอบถามการทำงานของนักการเมืองผู้นั้น	3.86	0.64	มาก
3. เคยถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กับคนที่รู้จักในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของนักการเมือง	3.85	0.63	มาก
4. ชอบรวมกลุ่มเพื่อสนทนาเรื่องการเมือง	4.28	0.63	มากที่สุด
5. เคยเสนอแนะวิธีการวิธีการแก้ปัญหาแก่นักการเมืองที่ท่านรู้จัก	4.30	0.63	มากที่สุด
รวม	4.04	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่ามากที่สุดคือ ข้อที่ 5 เคยเสนอแนะวิธีการวิธีการแก้ปัญหากับนักการเมืองที่ท่านรู้จัก อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อ 4 ชอบรวมกลุ่มเพื่อสนทนาเรื่องการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ข้อ 3 เคยถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กับคนที่รู้จักในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของนักการเมือง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	4.65	0.50	มากที่สุด
2. เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)	4.36	0.64	มากที่สุด
3. เคยชักชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องให้ไปเลือกตั้ง	4.70	0.51	มากที่สุด
4. เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น	4.51	0.55	มากที่สุด
5. ในการไปเลือกตั้ง ท่านจะพิจารณาเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคลทุกครั้ง	4.43	0.56	มากที่สุด
รวม	4.53	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่ามากที่สุดคือ ข้อที่ 3 เคยชักชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องให้ไปเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อที่ 1 เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 2 เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เคยร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์หรือไม่	4.28	0.62	มากที่สุด
2. เคยช่วยงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด	3.89	0.57	มาก
3. เคยร่วมลงลายมือชื่อในแถลงการณ์ หรือจดหมายร้องเรียนเพื่อคัดค้านหรือสนับสนุนโครงการ	4.11	0.58	มาก
4. เคยร้องเรียนปัญหาในชุมชนของท่านไปยังนักการเมืองในท้องถิ่นของท่าน	4.09	0.57	มาก
5. เคยทำงานกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.91	0.51	มาก
รวม	4.06	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่ามากที่สุดคือ ข้อที่ 1 เคยร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์หรือไม่ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อที่ 3 เคยร่วมลงลายมือชื่อในแถลงการณ์ หรือจดหมายร้องเรียนเพื่อคัดค้านหรือสนับสนุนโครงการ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 2 เคยช่วยงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ว่าพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุ ภูมิสำเนา และระดับการศึกษาต่างกันมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.8 - 4.30

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 19 ปี	10	4.22	0.39	มากที่สุด
20 - 21 ปี	27	4.17	0.31	มาก
22 - 23 ปี	170	4.18	0.31	มาก
24 ปี ขึ้นไป	16	4.24	0.36	มากที่สุด
รวม	223	4.20	0.34	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามช่วงอายุพบว่า พลทหารกองประจำการ ที่มีอายุ 24 ปี ขึ้นไป อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อายุ 18 - 19 ปี อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ อายุ 20 - 21 ปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.33	3	0.11	0.92	0.42
ภายในกลุ่ม	46.25	219	0.12		
รวม	46.58	222			

จากตารางที่ 4.9 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 19 ปี	10	4.10	0.57	มาก
20 - 21 ปี	27	3.95	0.46	มาก
22 - 23 ปี	170	4.04	0.48	มาก
24 ปี ขึ้นไป	16	4.02	0.54	มาก
รวม	223	4.03	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า พลทหารกองประจำการ ที่มีอายุ 18 - 19 ปี อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ อายุ 22 - 23 ปี อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ อายุ 20 - 21 ปี อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.88	3	0.95	1.10	0.34
ภายในกลุ่ม	102.98	219	0.26		
รวม	103.86	222			

จากตารางที่ 4.11 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 19 ปี	10	4.53	0.50	มากที่สุด
20 - 21 ปี	27	4.54	0.38	มากที่สุด
22 - 23 ปี	170	4.51	0.41	มากที่สุด
24 ปี ขึ้นไป	16	4.52	0.42	มากที่สุด
รวม	223	4.53	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า พลทหารกองประจำการ ที่มีอายุ 20 - 21 ปี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อายุ 18 - 19 ปี อยู่ในระดับมากที่สุด และอายุ 22 - 23 ปี อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.02	3	0.00	0.04	0.98
ภายในกลุ่ม	71.59	219	0.18		
รวม	71.62	222			

จากตารางที่ 4.13 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองจำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 19 ปี	10	3.96	0.43	มาก
20 - 21 ปี	27	4.01	0.38	มาก
22 - 23 ปี	170	4.09	0.44	มาก
24 ปี ขึ้นไป	16	4.20	0.41	มาก
รวม	223	4.07	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า พลทหารกองประจำการ ที่มีอายุ 24 ปี ขึ้นไป อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อายุ 22 - 23 ปี อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ อายุ 18 - 19 ปี อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.84	3	0.61	3.44	0.17
ภายในกลุ่ม	69.13	219	0.17		
รวม	70.98	222			

จากตารางที่ 4.15 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
จังหวัดสระแก้ว	120	4.16	0.37	มาก
จังหวัดบุรีรัมย์	37	4.19	0.30	มาก
จังหวัดจันทบุรี	22	4.23	0.35	มากที่สุด
จังหวัดปราจีนบุรี	44	4.24	0.36	มากที่สุด
รวม	223	4.21	0.35	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามภูมิลำเนาอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามภูมิลำเนาพบว่า พลทหารกองประจำการจังหวัดปราจีนบุรี และอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พลทหารกองประจำการจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ พลทหารกองประจำการจังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.34	3	0.11	0.95	0.41
ภายในกลุ่ม	46.24	219	0.12		
รวม	46.58	222			

จากตารางที่ 4.17 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
จังหวัดสระแก้ว	120	4.00	0.53	มาก
จังหวัดบุรีรัมย์	37	4.03	0.44	มาก
จังหวัดจันทบุรี	22	4.06	0.54	มาก
จังหวัดปราจีนบุรี	44	3.99	0.58	มาก
รวม	223	4.02	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามภูมิลำเนาพบว่า พลทหารกองประจำการจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พลทหารกองประจำการจังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ พลทหารกองประจำการจังหวัดปราจีนบุรีอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.24	3	0.08	0.30	0.82
ภายในกลุ่ม	103.62	219	0.26		
รวม	103.86	222			

จากตารางที่ 4.19 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
จังหวัดสระแก้ว	120	4.50	0.39	มากที่สุด
จังหวัดบุรีรัมย์	37	4.51	0.42	มากที่สุด
จังหวัดจันทบุรี	22	4.54	0.45	มากที่สุด
จังหวัดปราจีนบุรี	44	4.55	0.42	มากที่สุด
รวม	223	4.53	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.20 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำแนกตามภูมิลำเนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามภูมิลำเนา พบว่า พลทหารกองประจำการจังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พลทหารกองประจำการจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือจังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ พลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.09	3	0.03	0.17	0.91
ภายในกลุ่ม	71.52	219	0.18		
รวม	71.62	222			

จากตารางที่ 4.21 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
จังหวัดสระแก้ว	120	3.96	0.43	มาก
จังหวัดบุรีรัมย์	37	4.01	0.38	มาก
จังหวัดจันทบุรี	22	4.09	0.44	มาก
จังหวัดปราจีนบุรี	44	4.20	0.41	มาก
รวม	223	4.07	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามภูมิลำเนา พบว่า พลทหารกองประจำการจังหวัดปราจีนบุรีอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ พลทหารกองประจำการจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ พลทหารกองประจำการจังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.84	3	0.61	3.44	0.17
ภายในกลุ่ม	69.13	219	0.17		
รวม	70.98	222			

จากตารางที่ 4.23 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	3	4.02	0.57	มาก
มัธยมศึกษา/ปวช.	187	4.18	0.35	มาก
อนุปริญญา/ปวส.	26	4.20	0.34	มาก
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	4.25	0.31	มากที่สุด
รวม	223	4.16	0.39	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ปริญญาตรีขึ้นไปอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อนุปริญญา/ปวส. อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.72	3	0.24	2.03	0.10
ภายในกลุ่ม	45.86	219	0.11		
รวม	46.58	222			

จากตารางที่ 4.25 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	3	3.80	0.66	มาก
มัธยมศึกษา/ปวช.	187	3.99	0.54	มาก
อนุปริญญา/ปวส.	26	4.01	0.47	มาก
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	4.13	0.48	มาก
รวม	223	3.98	0.54	มาก

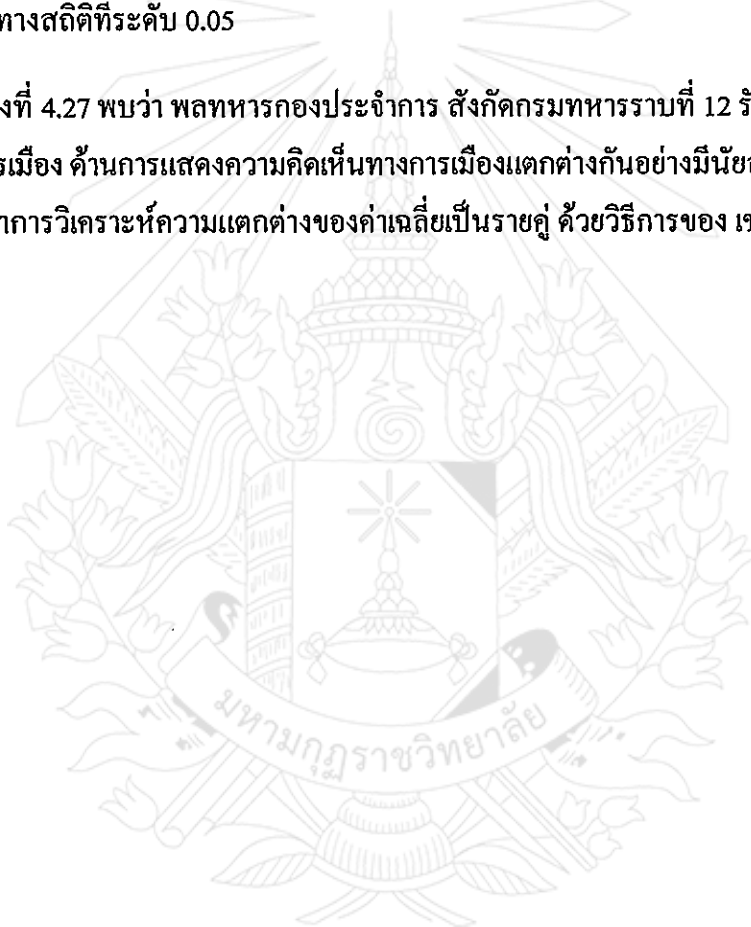
จากตารางที่ 4.26 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ปริญญาตรีขึ้นไปอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อนุปริญญา/ปวส. อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ประถมศึกษา อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
พลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความ
คิดเห็นทางการเมืองจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.16	3	0.72	2.73	0.04*
ภายในกลุ่ม	101.70	219	0.26		
รวม	103.86	222			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ
มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)
ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.80$)	มัธยมศึกษา / ปวช. ($\bar{X} = 3.99$)	อนุปริญญา / ปวส. ($\bar{X} = 4.01$)	ปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.13$)
ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.80$)	-	-0.19	-0.21	-0.33*
มัธยมศึกษา / ปวช. ($\bar{X} = 3.99$)		-	-0.01	-0.14*
อนุปริญญา / ปวส. ($\bar{X} = 4.01$)			-	-0.12
ปริญญาตรีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.13$)				-

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า พลทหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แตกต่างกับพลทหารที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา/ ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	3	4.42	0.54	มากที่สุด
มัธยมศึกษา/ปวช.	187	4.52	0.46	มากที่สุด
อนุปริญญา/ปวส.	26	4.55	0.37	มากที่สุด
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	4.53	0.39	มากที่สุด
รวม	223	4.51	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.29 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า อนุปริญญา/ปวส.อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปริญญาตรีขึ้นไปอยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ประถมศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.30 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.17	3	0.05	0.31	0.81
ภายในกลุ่ม	71.44	219	0.18		
รวม	71.62	222			

จากตารางที่ 4.30 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	3	3.84	0.57	มาก
มัธยมศึกษา/ปวช.	187	4.05	0.41	มาก
อนุปริญญา/ปวส.	26	4.04	0.46	มาก
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	4.10	0.40	มาก
รวม	223	4.01	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.31 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ปริญญาตรีขึ้นไปอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มัธยมศึกษา/ปวช. อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.32 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.77	3	0.26	1.42	0.23
ภายในกลุ่ม	70.20	219	0.18		
รวม	70.98	222			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอปัญหาและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ และใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ได้นำเสนอในรูปตารางประกอบบรรยายปรากฏดังตารางที่ 4.33- 4.35

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ข้อที่	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม	ความถี่
1.	ควรมีการส่งเสริมให้พลทหาร ได้มีโอกาสในการรวมกลุ่มเพื่อสนทนาและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์	22
2.	ควรมีการส่งเสริมให้พลทหาร ได้วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมือง	19
3.	ควรมีการส่งเสริมให้พลทหาร ได้รับการศึกษาและความรู้เกี่ยวกับการเมืองในทุก ๆ มิติ	12

จากตารางที่ 4.33 พบว่า พลทหารได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองตามความถี่มากและน้อย คือ 1)ควรมีการส่งเสริมให้พลทหาร ได้มีโอกาสในการรวมกลุ่มเพื่อสนทนาและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และ 2)ควรมีการส่งเสริมให้พลทหาร ได้รับการศึกษาและความรู้เกี่ยวกับการเมืองในทุก ๆ มิติ

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหาร
ราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ข้อที่	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม	ความถี่
1.	ควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้ตระหนักรู้ความสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้ง	26
2.	ควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้มีโอกาสในการชักชวนให้ประชาชน และญาติพี่น้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	20
3.	ควรมีการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้พลทหารได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุก ๆ ระดับ	18

จากตารางที่ 4.34 พบว่า พลทหารได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามความถี่มากและน้อย คือ 1)ควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้ตระหนักรู้ความสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้งและ 2)ควรมีการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้พลทหารได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุก ๆ ระดับ

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหาร
 รบที่ 12 รักษาพระองค์ฯด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ข้อที่	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม	ความถี่
1.	ควรมีการให้โอกาสพลทหารได้แสดงความคิดเห็นและร้องเรียน ปัญหาในชุมชนในทุก ๆ มิติ ไปยังนักการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ	29
2.	ควรมีจัดสรรให้พลทหารได้มีโอกาสดำเนินการช่วยงานคณะกรรมการการ เลือกตั้งประจำจังหวัดอย่างเท่าเทียมกัน	22
3.	ควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมในการให้ความรู้ทางการเมืองกับประชาชนในท้องถิ่น	17

จากตารางที่ 4.35 พบว่า พลทหารได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารรบที่ 12 รักษา
 พระองค์ฯด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามความถี่มากและน้อย คือ 1)ควรมีการให้โอกาส
 พลทหารได้แสดงความคิดเห็นและร้องเรียนปัญหาในชุมชนในทุก ๆ มิติ ไปยังนักการเมืองใน
 ระดับท้องถิ่น และระดับชาติและ 2)ควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
 เช่น การเข้าร่วมในการให้ความรู้ทางการเมืองกับประชาชนในท้องถิ่น

บทที่ 5

สรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง“การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” จังหวัดสระแก้ว ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด ในการศึกษาขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย รวมถึงการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตามอายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา
- 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่รับราชการช่วงปี 2556 จำนวน 504 นาย ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรทาโรยามาเน่(Taro Yamane)ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯทั้ง3ด้านดังนี้) 1) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าทีและสถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียวสรุปผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 22 - 23 ปี จำนวน 170 นาย คิดเป็นร้อยละ 45.10 รองลงมา มีอายุ 20 - 21 ปี จำนวน 27 นาย คิดเป็นร้อยละ 31.10 และน้อยที่สุดมีอายุ 18 - 19 ปี จำนวน 10 นาย คิดเป็นร้อยละ 2.50 มีภูมิลำเนา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 120 นาย คิดเป็นร้อยละ 42.20 รองลงมา มีภูมิลำเนา จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 44 นาย คิดเป็นร้อยละ 23.40 และน้อยที่สุดมีภูมิลำเนา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 22 นาย คิดเป็นร้อยละ 13.10 มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา /ปวช. จำนวน 187 นาย คิดเป็นร้อยละ 54.40 รองลงมา มีระดับการศึกษา อนุปริญญา /ปวส. จำนวน 26 นาย คิดเป็นร้อยละ 26.10 และน้อยที่สุดมีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 3 นาย คิดเป็นร้อยละ 7.30

5.1.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และจำแนกในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

- 1) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกตาม อายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา พบว่า พนักงานที่มีอายุ และภูมิลำเนา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่พนักงานที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกัน เมื่อแยกทดสอบตามสมมติฐานข้อที่ 1 - 3 มีรายละเอียดดังนี้

1) สมมติฐานข้อที่ 1 พบว่าพนักงานที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่มีความแตกต่างกัน

2) สมมติฐานข้อที่ 2 พบว่าพนักงานที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่มีความแตกต่างกัน

3) สมมติฐานข้อที่ 3 พบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการแสดงความคิดเห็น

ทางการเมืองมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองไม่มีความแตกต่างกัน

5.1.4 ผลการเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯตามความถี่ที่มาก ทั้ง 3 ด้าน มีดังนี้

- 1) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้มีโอกาสในการรวมกลุ่มเพื่อสนทนาและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์
- 2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งควรมีการส่งเสริมให้พลทหารได้ตระหนักรู้ความสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองควรมีการให้โอกาสพลทหารได้แสดงความคิดเห็นและร้องเรียนปัญหาในชุมชนในทุก ๆ มิติ ไปยังนักการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดสระแก้ว”จึงสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯโดยรวมทุกด้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯโดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่าปัจจุบันการเมืองได้เข้ามามีบทบาท และมีความสำคัญกับทหาร ซึ่งบทบาททางด้านการเมืองของทหาร ได้ทำการรัฐประหารหลายครั้ง สนับสนุนผู้นำทางการเมืองหลายคน ตลอดจนตั้งพรรคการเมืองเพื่อทำงานร่วมกับนักการเมือง นอกจากนี้ยังจัดชุดสันตินิमित เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในหมู่บ้านชนบท จึงเห็นได้ว่าทหารมีบทบาทสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมากและมีความสำคัญกับการเมืองการปกครองจนแยกไม่ออกจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ทหารได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯใน 3 ด้านคือ 1) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองซึ่งสอดคล้องกับณรงค์ ลินสวัสดิ์ ให้ความหมายไว้ว่า การมี

ส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง บุคคลที่สนใจการเมือง มีความเข้าใจทางการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง และตัวนักการเมือง และคิดว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตนเป็นคนที่มีความหวังในชีวิต

5.2.2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จำแนกเป็นรายด้าน

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านที่ 1 คือด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อภิปรายได้ว่าพลทหารได้มีการเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาทางการเมือง มีการรวมกลุ่มกันเพื่อสนทนาเรื่องการเมือง และมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกับนักการเมืองที่มาหาเสียง ซึ่งสอดคล้องกับ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมดำเนินการในกิจกรรมทางสังคมการเมือง และการปกครองจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม คือ สนับสนุนให้คนอื่นเข้าร่วม

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านที่ 2 คือด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อภิปรายได้ว่าพลทหารได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และมีการชักชวนญาติพี่น้องไปเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับพิมลจารย์นามวัฒน์ และคณะ ให้ความหมาย การเลือกตั้ง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตย บริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านที่ 3 คือด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อภิปรายได้ว่าพลทหารได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยเคยช่วยงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เคยร้องเรียนปัญหาในชุมชน ไปยังนักการเมืองในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับทิพาพรพิมพิสุทธ์ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “การมีส่วนร่วมในการกระทำ(Activity)ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นโยบายของรัฐบาล เรียกว่าAutonomous Participation และการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นโยบายโดยทางอ้อม นอกเหนือจากแต่ละบุคคลโดยตรงแล้ว เรียกว่าMobilized participation”

5.2.3 การศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ โดยจำแนกตามอายุ ภูมิลำเนา และระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พลทหารที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ได้มีการสนับสนุนให้พลทหารได้มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีการประชาสัมพันธ์ให้พลทหารทุกคนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้นจึงเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสริลดา พลอยสีธรรมชาติ ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีของนักเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเตรียมทหาร “ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

2) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พลทหารที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ได้มีการสนับสนุนให้พลทหารในด้านต่าง ๆ ทางการเมืองโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งภูมิลำเนาที่แตกต่างของพลทหาร ไม่มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้นจึงเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสริลดา พลอยสีธรรมชาติ ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีของนักเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร “ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเตรียมทหารที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

3) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า พลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พลทหารที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็น ไม่ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่ากรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ได้มีการสนับสนุนการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยเท่าเทียมกัน แต่จากการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีความแตกต่างกันบ้างดังนั้นจึงเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตยโดยรวมแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ มุมนะจิตต์ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี มีการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับบางครั้ง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมการเมือง โดยรวมไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1) จากผลการวิจัยด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า พลทหารมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯสามารถที่จะสนับสนุนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการมีนโยบาย ส่งเสริมและเปิด โอกาสให้พลทหารได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง รวมถึงมีกิจกรรมการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้มากขึ้น

2) จากผลการวิจัยด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งพบว่า พลทหารมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯสามารถที่จะสนับสนุนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการมีนโยบาย ส่งเสริมและเปิด โอกาสให้พลทหารได้ตระหนักรู้ที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้น

3) จากผลการวิจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองพบว่า พลทหารมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯสามารถที่จะสนับสนุนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา โดยการมีนโยบาย ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พลทหารได้มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทั้งในส่วนที่จัดโดยทหาร และส่วนที่จัดโดยประชาชนให้มากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

1) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลทหาร”

- 2) คว้าศีกษาวิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของพลทหารที่มีต่อการแสดงความคิดเห็น
ทางการเมือง”
- 3) คว้าศีกษาวิจัยเรื่อง“การรณรงค์ให้พลทหารมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ
ท้องถิ่น และระดับชาติ”
- 4) คว้าศีกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพลทหารกับนโยบายของพรรคการเมือง”

บรรณานุกรม

1) หนังสือทั่วไป

กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. การเลือกตั้งพรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์เพรส, 2535.

เกษม อุทยานิน. รัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

โกวิท พวงงามและปรีดี โชติช่วง. อะไรทำไมอะไรอบต. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท. กรุงเทพมหานคร : วิเจพรีนติ้ง, 2544.

คำนึ่ง ชัยสุวรรณรักษ์. ประชาธิปไตยในวิถีไทย. กรุงเทพมหานคร : แม็ค, 2546.

ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช, หม่อมราชวงศ์. และชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ประชาธิปไตยของชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พัฒนา, 2518.

จรรยา สุภาพ. ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย. เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยศาสตร์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.

_____. ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

_____. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2548.

จิระโชค วีระสัย และบรรพต วีระสัยและคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

ชวดี พิสุทธิพันธ์, พันเอก. ปฏิวัติประชาธิปไตยก่อนชาติล่มสลาย. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2548.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ความคิดอิสระ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พินเนส, 2517.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, 2534.

_____. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : พินเนสพรีนติ้ง, 2539.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, 2539.

ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. พัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

ธานินท์ ทรัพย์วิเชียร. ระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสงครามจิตวิทยากรมยุทธการทหารกระทรวงกลาโหม, 2518.

- นวน้อย ตรีรัตน์และคนอื่น ๆ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรสจำกัด, 2545.
- นิภา เมธาวีชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543.
- ปราชญา กล้าผจญ, รองศาสตราจารย์ ดร. คุณธรรมจริยธรรมผู้นำรัฐ. กรุงเทพมหานคร :
ก. พลการพิมพ์, 2549.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดีแอนด์เอส,
2545.
- พระพรหมคุณาภรณ์. ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
พิมพ์สวยจำกัด, 2549.
- พิมล จารย์นามวัฒน์และคณะ. เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง.
นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534.
- บุทร ไกยวรรณ. สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2544.
- ราชบัณฑิตสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานพ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนาน
มีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์จำกัด, 2546.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
2540.
- ลิขิต ธีรเวคิน, ศาสตราจารย์ ดร. ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร :
แม็ค, 2546.
- วิทยา กรเชียงกุล. พจนานุกรมศัพท์เศรษฐกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลึก,
2532.
- วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น. ประชาธิปไตยแนวความคิดและตัวแปรแบบประชาธิปไตยในอุดมคติ.
กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2547.
- เสนีย์ คำสุข. การเมืองภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.
- สงศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547.
- สถิต นิยมญาติ. สังคมวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2534.
- สนธิ เตชานันท์. พื้นฐานทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พินิจพิชชิง, 2540.
- สมเกียรติ วันทนนะ. อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและการ
ฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, 2544.

สมบัติ ชำรงฉ้วนวงศ์. ศาสตราจารย์ ดร. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2548.

_____ . การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ S&G ,2547.

สรชัย พิศาลบุตร, รองศาสตราจารย์ ดร. เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัททุนพิบลิชซิ่งจำกัด, 2548.

สวนา พรพัฒน์กุล. ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.

อมร รักษาสัตย์และคณะ. ประชาธิปไตย : อุดมการณ์หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อานนท์ อาภาภิรม. รัฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, 2528.

2) วิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. “การควบคุมฝ่ายปกครอง”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

เกียรติพนธ์ ประทุมรัตน์, ร้อยเอก. “ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร : ศึกษากรณีกรมทหารช่างจังหวัดราชบุรี”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

กรรณา ชันทอง. “ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัดมหาชน”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.

ศิรีบุรณ์ จำปาเทศ, ร้อยโท. “ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการค่ายกำแพงเพชรอัครโยธินอำเภอกระทุ่มแบนจังหวัดสมุทรสาคร”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.

จักกริช ใจดี. “ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

ชัยวัฒน์ รัฐจจร., “ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

- คนัย บุญตัน, พันโท. “ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีทหารประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์กองทัพบก”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2542.
- นภาพล อัครนิทต, เรืออากาศเอก. “ทัศนคติของนักเรียนนายเรืออากาศต่อประชาธิปไตยในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- _____. “ทัศนคติของนักเรียนนายเรืออากาศต่อประชาธิปไตยในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547.
- นันทนา วรรณนะภูติ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- วันชาติ เนตรานนท์, พลอากาศตรี. “การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุคปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547.
- วิโรจน์ มุมานะจิตต์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดชลบุรี”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- ศรัณยู พูลลาภ. “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.
- สมชัย ไตรพิทยากุล. “ทัศนคติของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- สริลดา พลอยสีธรรมชาติ. “การเรียนรู้ทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีของนักเรียนเตรียมทหารโรงเรียนเตรียมทหาร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- สัมพันธ์ ภู่มมาลา, ว่าที่ร้อยตรี. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.

สายสุณี ศักรางกูล. “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบบอบ
 ประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี
 โรงเรียนในอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหมกระทรวงกลาโหม. “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อ
 สถาบันทหาร”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานวิจัย, 2537.

สุรวิฒ นุรักษ์, จำอากาศเอก. “การเรียนรู้ทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษา มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง คณะรัฐศาสตร์และมนุษยศาสตร์ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 และ 4”. วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

อลงกรณ์ วิศิษฐ์ศิลป์. “ความรู้ทางการเมืองกับทัศนคติต่อความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน”.
 วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

3) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

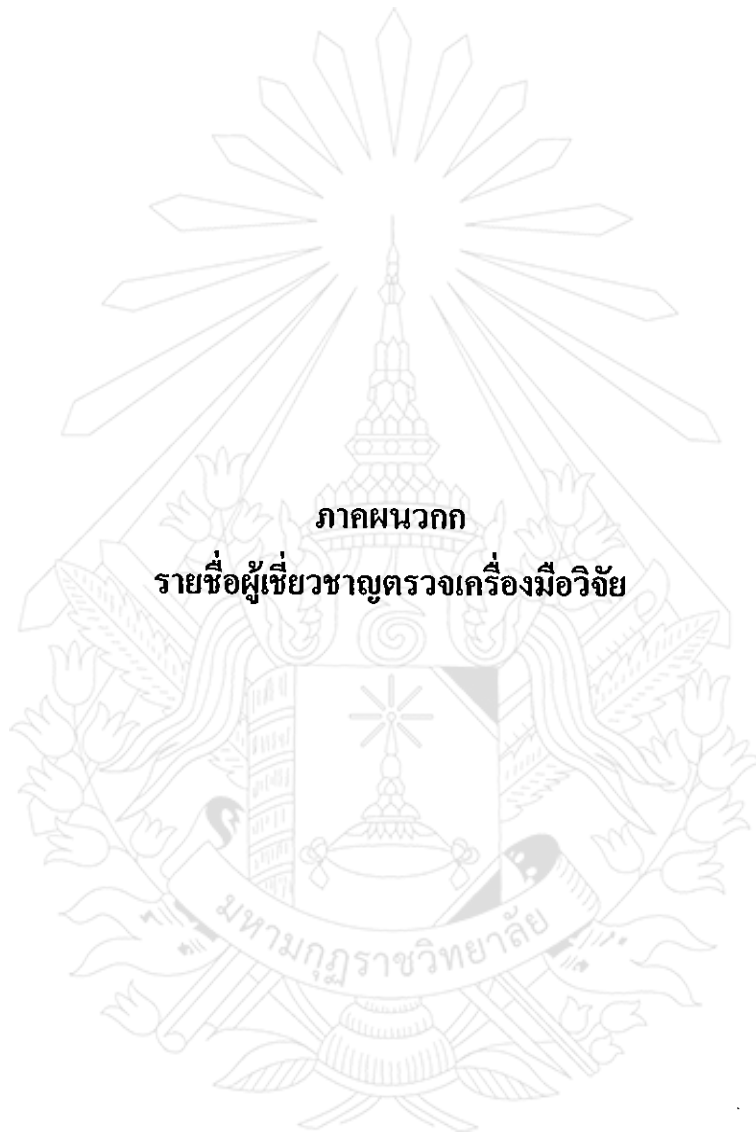
กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ จังหวัดสระแก้ว. “ฐานข้อมูลจำนวนพลทหารกองประจำการ”.
 สระแก้ว : ฝ่ายทรัพยากรบุคคล, 2556, (อัดสำเนา).

ข้อมูลกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ,
 (อัดสำเนา).

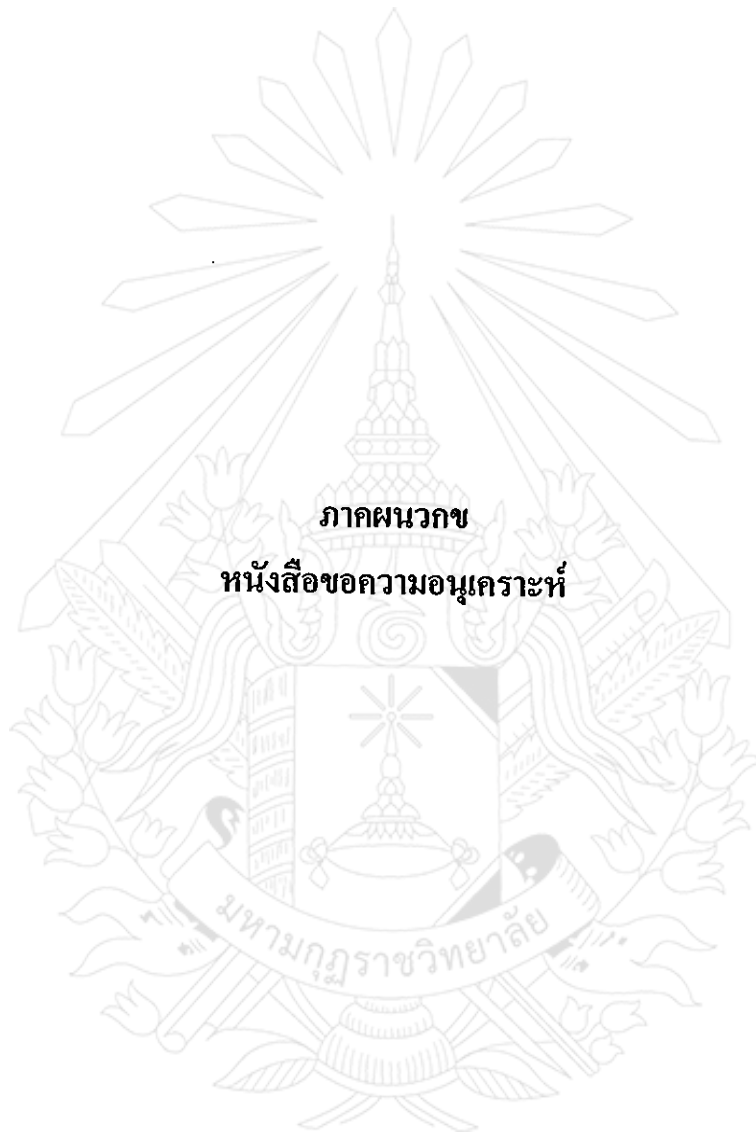
ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙

ที่ ศธ ๖๐๐๒ / ว ๑๓๐ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร อาจารย์กรรณา ชันทอง อาจารย์พิเศษ มมร. วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ด้วย จ.ส.อ.รังสยา เครือสวัสดิ์ เลขประจำตัว ๕๔๑๐๒๐๓๑๐๓ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (POLITICAL PARTICIPATION IN DEMOCRACY OF THE PRIVATES 12TH IN THE INFANTRY REGIMENT QUEEN'S GUARD)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและด้านรัฐศาสตร์การปกครอง เพื่อเก็บข้อมูลเขียนสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัยให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ศาสตราจารย์ ดร. รังสยา
19/2/57

(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโต, ผศ.ดร.)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๔

ที่ ศธ ๖๐๐๒ / ว ๑๓๐

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร อาจารย์บานชื่น นักการเรียน อาจารย์พิเศษ มจร. วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ด้วย จ.ส.อ.รังสยา เครือสวัสดิ์ เลขประจำตัว ๕๔๑๐๒๐๓๑๐๓ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (POLITICAL PARTICIPATION IN DEMOCRACY OF THE PRIVATES 12TH IN THE INFANTRY REGIMENT QUEEN’S GUARD)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและด้านรัฐศาสตร์การปกครอง เพื่อเก็บข้อมูลเขียนสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัยให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระมหากษัตริย์ ภาณุวฑูโตม,ศ.ตร.)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๗
นางสาว บานชื่น

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๔

ที่ ศธ ๖๐๐๒ / ว ๑๓๐

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูศรีปริยัติวิธาน,ดร. อาจารย์ประจำ มมร. วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ด้วย จ.ส.อ.รังสยา เครือสวัสดิ์ เลขประจำตัว ๕๔๑๐๒๐๓๑๐๓ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (POLITICAL PARTICIPATION IN DEMOCRACY OF THE PRIVATES 12TH IN THE INFANTRY REGIMENT QUEEN’S GUARD)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและด้านรัฐศาสตร์การปกครอง เพื่อเก็บข้อมูลเขียนสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเรียนมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัยให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลาดังกล่าวจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญศรี ภาณุชุตโต, ผศ.ดร.)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ บ้านวัดสุวรรณ ถ.ศาลาया-นครชัยศรี
ต.ศาลาया อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๒ / ว ๐๘๕

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล (Try out)
เจริญพร ร.ท. พิชญ์สุภัทล์ ทรัพย์สมบูรณ์ ผบ.มว.ชุดซ่อมบำรุงฯ ร.๑๒.รอ.
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย จ.ส.อ.รังสยา เครือสวัสดิ์ เลขประจำตัว ๕๔๑๐๒๐๓๑๐๓ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (POLITICAL PARTICIPATION IN DEMOCRACY OF THE PRIVATES 12TH IN THE INFANTRY REGIMENT QUEEN'S GUARD)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล (Try out) เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรยังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเก็บข้อมูลดังกล่าว สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหากษัตริย์ ภาณุวสุโตม, ผศ.ดร.)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)

๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลาया-นครชัยศรี ต.ศาลาया อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๒๐๐

โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ บ้านวัดสุวรรณ ถ.ศาลาया-นครชัยศรี
ต.ศาลาया อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๒ / ว ๐๘๕

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
เจริญพร พ.อ.ปิยะพงษ์ กลิ่นพันธ์ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ฯ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย จ.ส.อ.รังสยา เครือสวัสดิ์ เลขประจำตัว ๕๕๑๐๒๐๓๑๐๓ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (GOVERNMENT) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๑๒ รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (POLITICAL PARTICIPATION IN DEMOCRACY OF THE PRIVATES 12TH IN THE INFANTRY REGIMENT QUEEN’S GUARD)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจึงเจริญพรยังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลดังกล่าว สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหากษัตริย์ ญาณวุฑฒ, ผศ.ดร.)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)

๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลาया-นครชัยศรี ต.ศาลาया อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๒๐๐

โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหาร กองประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำไปวิเคราะห์ เพื่อนำผลการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหาร กองประจำการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับผู้วิจัย

เลขที่แบบสอบถาม.....

1 2 3

1. อายุ

1. () 18 - 19 ปี 2. () 20 - 21 ปี 4
 3. () 22 - 23 ปี 4. () 24 ปีขึ้นไป

2. ภูมิลำเนา

1. () จังหวัดสระแก้ว 2. () จังหวัดบุรีรัมย์ 5
 3. () จังหวัดจันทบุรี 4. () จังหวัดปราจีนบุรี

3. ระดับการศึกษา

1. () ประถมศึกษา 2. () มัธยมศึกษา/ปวช. 6
 3. () อนุปริญญา/ปวส. 4. () ปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง							
1	เคยแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เมื่อมีนักการเมืองเข้ามาหาเสียงในหน่วยทหาร						7 ☐
2	เมื่อได้พบนักการเมือง เคยได้สอบถามการทำงานของนักการเมืองผู้นั้น						8 ☐
3	เคยถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กับคนที่รู้จักในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของนักการเมือง						9 ☐
4	ชอบรวมกลุ่มเพื่อสนทนาเรื่องการเมือง						10 ☐
5	เคยเสนอแนะวิธีการวิธีการแก้ปัญหาแก่นักการเมืองที่ท่านรู้จัก						11 ☐

2. ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง							
6	เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)						12 ☐
7	เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)						13 ☐
8	เคยชักชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องให้ไปเลือกตั้ง						14 ☐
9	เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น						15 ☐
10	ในการไปเลือกตั้ง ท่านจะพิจารณาเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคลทุกครั้ง						16 ☐
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง							
11	เคยร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์หรือไม่						17 ☐
12	เคยช่วยงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด						18 ☐
13	เคยร่วมลงลายมือชื่อในแถลงการณ์ หรือจดหมายร้องเรียนเพื่อคัดค้านหรือสนับสนุนโครงการ						19 ☐
14	เคยร้องเรียนปัญหาในชุมชนของท่านไปยังนักการเมืองในท้องถิ่นของท่าน						20 ☐
15	เคยทำงานกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง						21 ☐

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบ
ประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

1) ด้านการแสดงความความคิดเห็นทางการเมือง

แนวทางส่งเสริม.....

.....

.....

.....

2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

แนวทางส่งเสริม.....

.....

.....

.....

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

แนวทางส่งเสริม.....

.....

.....

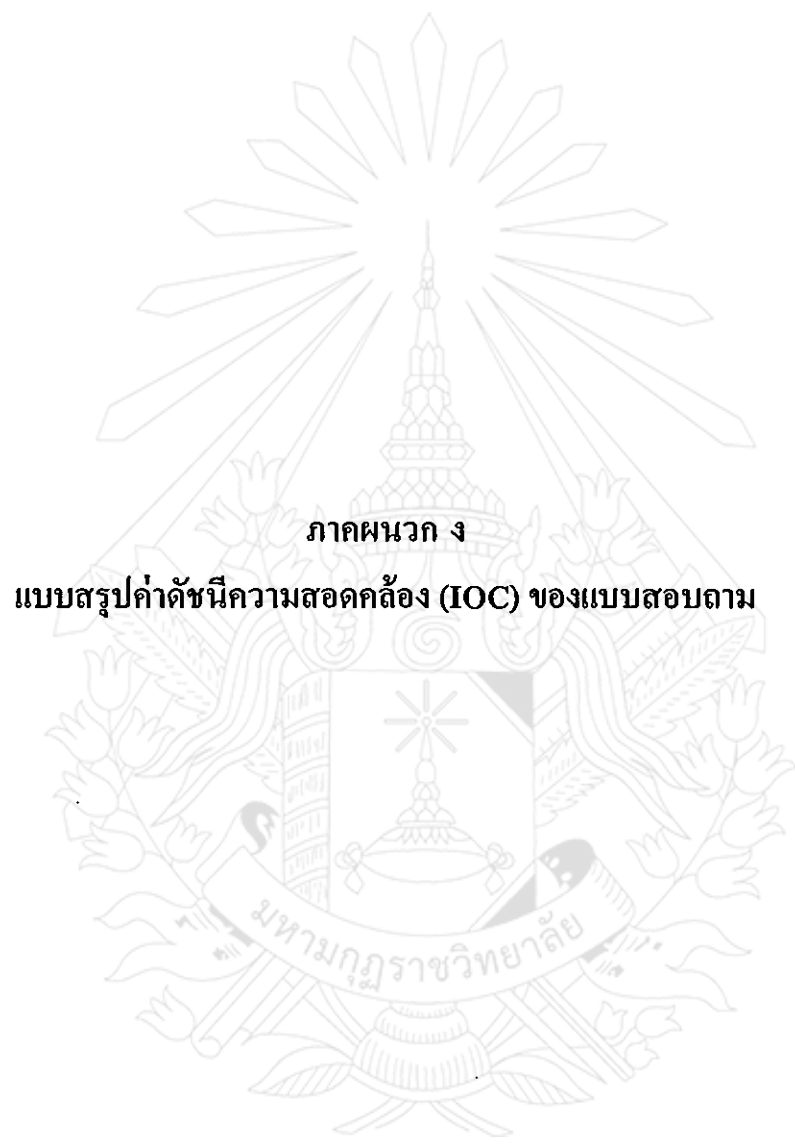
.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

จำลอง เอก รังสยา เครือสวัสดิ์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

แบบสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการสังกัดกรม
ทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ฯ

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum x$)	IOC = $\frac{\sum x}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง						
1.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง						
6.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
8.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
9.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
10.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง						
11.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
12.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
13.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
14.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
15.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

*หมายเหตุ : หากมีข้อที่นำไปใช้ไม่ได้จะมีการปรับปรุงให้นำไปใช้ได้

ภาคผนวก ฉ
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของครอนบาค

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของครอนบาค

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	43.73	32.685	.289	.829
a2	43.37	28.792	.703	.805
a3	43.83	29.730	.374	.828
a4	43.70	28.148	.549	.814
a5	43.77	28.806	.713	.805
b1	43.57	33.082	.223	.831
b2	43.77	31.426	.233	.837
b3	43.40	31.007	.323	.829
b4	43.17	29.316	.637	.810
b5	43.30	31.459	.320	.828
c1	44.20	30.441	.426	.822
c2	44.00	28.552	.696	.805
c3	44.20	29.821	.509	.817
c4	43.27	30.892	.441	.821
c5	43.93	30.409	.426	.822

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.831	15

